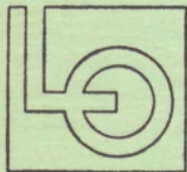

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Representantskapsmøte 10.-11. 12. 73

PROTOKOLL

over forhandlinger
i representantskapsmøte
10.—11. desember 1973

*Redigert av LO's
presse og informasjonskontor*

TALERLISTE

	Side
Tor Aspengren	5, 6, 10, 71, 87
Olaf Axelsen	50
Arne Born	66
Olav Bratlie	45
Bjarne Bårdsen	47
Leif Engen	44
Sigurd Engen	68
Ole Flesvig	57
Ole Foshaug	68
Fritz W. Hannestad	40
Kåre Hansen	85
Arne Hasla	56, 85
Rolf Hauge	38
Odd Højdahl	76, 86
Odd Isaksen	51
Ingeborg Jacobsen	53
Henny Jensen	62
Arild Kalvik	61
Thorvald Karlsen	41
Hans Kjelsrud	63
Walter Kolstad	58
Øistein Larsen	49
Arne Løken	43
N. R. Mugaas	20
Finn Nilsen	25, 69
Knut Paulsen	86
Age Pettersen	64
Finn Salomonsen	60
Rasmus Solend	55
Leif Skau	34, 66
Einar Strand	6, 9, 65
Per Arne Torvik	65
Otto Totland	32, 67
Magnus Toverud	85
Håkon A. Ødegaard	37
Leif Østlie	54

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
Apning og konstituering	5
Representantskapets sammensetning	7
Overføring av Yngve Hågensen til distriktskontoret for Oslo og Akershus og tilsetting av ny distriktssekretær i Molde	8
Suppleringsvalg til Sekretariatet	8
Fagorganisasjonens Pensjonskasse — Vedtektsendringer	9
Tariffrevisjonen 1974	10
Hovedavtalen N.A.F. — LO	76
Navnefortegnelse	88
Representantskapets vedtak om tariffsituasjonen 1974	95

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

holdt representantskapsmøte 10. og 11. desember 1973. Møtet ble åpnet mandag den 10. desember kl. 11.00 i Folkets Hus' store sal av formannen, *Tor Aspengren*, som ønsket representantene vel møtt, og spesielt ønsket han velkommen de journalister fra A-pressen som var på kurs på Sørmarka.

Tor Aspengren holdt først denne minnetalen over LOs distriktssekretær i Sarpsborg, *Thorleif Hansen*:

«Vår distriktssekretær i Sarpsborg, Thorleif Hansen, døde plutselig tirsdag i forrige uke, nær 57 år gammel. Thorleif Hansen var fra Fredrikstad, der han i sine yngre dager var skotøyarbeider. Han var i hele sitt liv aktiv i arbeiderbevegelsen, både faglig og politisk. Han fikk snart tillitsverv på arbeidsplassen og i sin fagforening og var lenge forretningsfører og formann i Skotøyarbeiderforeningen i Fredrikstad. Han var også en tid formann i Samorganisasjonen på sitt hjemsted, og han var medlem av landsstyret i det tidligere Skotøyarbeiderforbundet og medlem av LOs representantskap. I 1966 ble han LO-distriktssekretær i Molde og siden 1. oktober 1969 hadde han vært distriktssekretær i Sarpsborg.

Thorleif Hansen var en god talsmann for fagbevegelsen og vant seg venner over alt i de distrikter hvor han arbeidet.

LO vil minnes ham som en god kamerat og medarbeider, og vi takker for innsatsen han gjorde.

Vi lyser fred over hans minne.»

Til Representantskapet var oppsatt følgende

SAKLISTE:

1. Åpning.
2. Representantskapets sammensetning.
3. Overføring av Yngve Hågensen til distriktskontoret for Oslo og Akershus og tilsetting av ny distriktssekretær i Molde.
4. Suppleringsvalg til Sekretariatet.
5. Den norske fagorganisasjons pensjonskasse — vedtektsendringer.
6. Revisjon av Hovedavtalen.
7. Tariffrevisjonen 1974.

Aspengren gjorde merksam på at når det gjelder revisjon av Hovedavtalen, så ble man så sent ferdig at resultatet ikke på forhånd kunne sendes Representantskapets medlemmer, men måtte utleveres på møtet. Aspengren foreslo derfor at tariffrevisjonen ble behandlet før Hovedavtalen, slik at punkt 6 og 7 byttet plass.

VEDTAK:

Enstemmig godkjent.

Følgende Forretningsorden ble enstemmig godkjent:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LO's presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse, og for siste møte ved dets avslutning.

Nestformannen, Odd Højdaahl overtok ledelsen av møtet. Han ga først ordet til Einar Strand.

Einar Strand orienterte om reise- og diettregningene.

Han sa: I henhold til Vedtektenes § 9 om Representantskapets myndighetsområde, står det i punkt 10 at de har å endre den godtgjøring Kongressen har fastsatt for diett og tappt arbeidsfortjeneste om det er oppstått et åpenbart misforhold mellom priser og satser. Sekretariatet har drøftet dette forhold og jeg refererer det som legges fram til endring.

Forslag til vedtak:

«Diettsatsen for reiser som varer over 8 timer fastsettes til kr. 80,— pr. døgn fra og med oppgjøret for reiser i forbindelse med LO's representantskap 10. og 11. desember 1973.

For øvrig opprettholdes gjeldende satser, unntatt døgndiett, som blir kr. 130,—.

Sekretariatet gis fullmakt til å regulere diettsatsene såfremt regulativet for reiser innenlands i Statens tjeneste blir endret innen neste representantskapsmøte.»

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Saklista punkt 2.

REPRESENTANTSKAPETS SAMMENSETNING

Reglene for Representantskapets sammensetning er fastsatt i § 8 i LO's vedtekter. Vi gjengir § 8, pkt. 1, med merknad:

«Representantskapet er Landsorganisasjonens høyeste myndighet mellom kongressene.

1. Det består, med det unntak som er nevnt nedenfor, av 100 medlemmer valgt av forbundene, 1 representant valgt fra hvert fylke og Sekretariatets faste medlemmer.

I Representantskapet skal hvert forbund ha minst 1 representant. Intet forbund kan ha flere enn 7 representanter. Sekretariatet foretar for hele kongressperioden og umiddelbart etter at Kongressen er holdt, fordeling av representantene mellom forbundene. Ved fordelingen legger Sekretariatet til grunn det gjennomsnittlige antall medlemmer hvert forbund har etter betalt ordinær kontingent de siste 12 måneder før Kongressen.

Forbund som i løpet av en kongressperiode er blitt opptatt som medlem av Landsorganisasjonen, har rett til 1 representant i Representantskapet i den kongressperiode som løper når opptaking skjer.

M e r k n a d :

I de tilfelle to fylker slås sammen, skal representasjonen opprettholdes som tidligere for resten av kongressperioden.»

- A. I forbindelse med fordelingen av forbundsrepresentantene tok Sekretariatet kontakt med de to forbundene som har særlig lave medlemstall — Norges Urmaker Svenneforbund og Norsk Sufflørforbund — og foreslo at disse frafalt retten til representasjon med stemmerett til fordel for større forbund.

Hensikten var å søke å få til en fordeling som var rimeligere sett i forhold til forbundenes medlemstall. Med visse merknader godtok begge forbund forslaget, og møter derfor i denne perioden bare med tale- og forslagsrett.

- B. Bekledningsarbeiderforbundet ba i brev av 9. oktober om å få møte med én representant uten stemmerett i tillegg til det tildeelte antall ordinære representanter. Begrunnelsen var at det

nettopp var foregått en sammenslutning med Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund, og at det i denne perioden derfor ville være viktig å kunne møte med fire representanter av hensyn til den sammensetning forbundet har. Sekretariatet godkjente i møte 22. oktober at forbundet i perioden 1973—77 kan møte med én representant uten stemmerett i tillegg til de plassene som var tildelt på ordinær måte.

Sekretariatets innstilling om at saken tas til etterretning ble enstemmig tiltrådt.

Saklista punkt 3:

OVERFØRING AV YNGVE HÅGENSEN TIL DISTRIKTSKONTORET FOR OSLO OG AKERSHUS OG TILSETTING AV NY DISTRIKTSSEKRETÆR I MOLDE

Kongressen i 1969 gjorde vedtak om at spørsmålet om LO-kontor for Oslo og Akershus skulle utredes og innstilling fremmes for Sekretariatet.

Sekretariatet ga i desember 1972 sin tilslutning til en komitéinnstilling som gikk ut på å tilsette en distriktssekretær med virkeområde i Oslo og Akershus.

Sekretariatet vedtok seinere å overføre LOs distriktssekretær i Molde, Yngve Hågensen, til Oslo og Akershus. — Stillingen i Molde ble lyst ledig. Det meldte seg 23 søkere, og Sekretariatet tilsatte Johnny Røed, Rena. Røed er 45 år gammel og er medlem av Norsk Transportarbeiderforbund. Han vikarierte som LO-sekretær på Hamar i ca. 1½ år mens Aage Søgård møtte på Stortinget, og har ellers hatt en rekke tillitsverv, bl.a. vært formann i Åmot faglige Samorganisasjon.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

Representantskapet gir sin tilslutning til det Sekretariatet har gjort i denne saken.

Ingen hadde merknader til innstillingen som ble enstemmig vedtatt.

Saklista punkt 4:

SUPPLERINGSVALG TIL SEKRETARIATET

Henry Nicolaysen, Norsk Transportarbeiderforbund, er gått av som tillitsmann i sitt forbund, og har dermed trådt ut av Sekretariatet.

Øystein Larsen, Norsk Arbeidsmandsforbund, rykker opp som fast medlem, og de øvrige varamenn rykker fram én plass.

1. januar 1974 går Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, av som tillitsmann i sitt forbund, og trer da ut av Sekretariatet. Fra samme tid rykker Eivind Strømmen opp som fast medlem, og de øvrige varamenn rykker fram én plass.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund, velges som 9. varamann til Sekretariatet. Når han 1. januar 1974 rykker fram én plass, trer Rasmus Solend, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, inn som 9. varamann.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Saklista punkt 5:

DEN NORSKE FAGORGANISASJONS PENSJONSKASSE — VEDTEKTSENDRINGER

Einar Strand orienterte om de forslag til vedtektsendringer som forelå fra styret i Fagorganisasjonens Pensjonskasse: Vi har i gjeldende vedtekter en bestemmelse som går ut på at det skulle legges opp til et fond som var så stort at det kunne gi Pensjonskassen en status som lå nær opp til det som vanlige forsikrings tekniske regler gjør gjeldende. Etter at Pensjonskassen ble stengt for nye medlemmer har det skjedd en utvikling som har gjort at færre og færre betaler inn til kassen og flere og flere tar ut av kassen, men vi var klar over at dette skulle kulminere. Vi har foretatt to aktuarberegninger, og ifølge den siste skulle det være grunn til å anta at det blir en synkende tendens til utbetalinger, dette selvsagt under forutsetning av at samordningsreglene virker slik at det gis mer og mer i samordning som tilfaller Pensjonskassen, slik at vi får mindre beløp å utbetale. Disse beregninger gjør at styret i Pensjonskassen legger fram følgende innstilling:

Vi slutter å opparbeide noe fond, men fryser foreløpig fast det fond vi har. En ting er imidlertid slått fast i styrets innstilling, at det fortsatt skal foreligge en garanti fra de tilsluttede organisasjoner om å dekke utgiftene. Såfremt premiene ikke dekker utgiftene må det forelegges et garantiansvar overfor Pensjonskassens medlemmer, men dog således at det ikke skal legges opp til noe yterligere fond. Vi foreslår videre at fondet skal stå, men at styret får fullmakt til å drive Pensjonskassen og nytte fondet når man mener det er mulighet for det i henhold til beregninger man måtte få fra aktuarene. Ut fra dette foreslår vi følgende endringer i Pensjonskassens vedtekter:

§ 8, pkt. 4 gis følgende ordlyd:

«De organisasjoner som har medlemmer i pensjonskassen garanterer i fellesskap at innbetalingene til kassen til enhver tid skal svare til

kassens samlede utbetalinger. Blir slik garanti effektiv, innbetales beløpet til pensjonskassen beregnet etter en ensartet proSENTSATS av hva hver enkelt organisasjon utbetalte i pensjonspliktige lønninger 1966.

Organisasjoner som er opptatt i pensjonskassen etter særskilt søknad (ikke obligatorisk), kan alternativt velge å betale garantitilskottet på basis av brutto utbetalte lønninger som det er betalt pensjonsinnskott av i siste kalenderår og de pensjonsbeløp som i samme tidsrom er blitt utbetalt til pensjonistene tilhørende vedkommende organisasjon. Som pensjonister ansees i denne forbindelse også etterlatte pensjonsberettigede.»

Vedtaket gis virkning fra og med året 1973.

§ 11 a), siste ledd, gis følgende tillegg:

«Unntatt fra denne bestemmelse er arbeidsinntekt som oppbæres etter fylte 65 år.»

§ 13 gis følgende tillegg:

«Pensjonspoeng opptjent i folketrygden fra og med fylte 65 år skal ikke samordnes med pensjonen i Fagorganisasjonens Pensjonskasse.»

§ 17 gis følgende ordlyd:

«Pensjonskassens forsikringsfond skal føres som egen post i status. Eventuelt overskott fra noe enkelt regnskapsår skal tillegges forsikringsfondet.

Forsikringsfondet disponeres av styret til hel eller delvis dekning av underskott i kassens avviklingsperiode ut fra forsikringstekniske beregninger av hva som er forsvarlig under hensyntaken til den garanti organisasjonene har etter § 8 punkt 4.

Styret skal hvert 4. år legge fram for Representantskapet en redegjørelse for kassens utvikling i den 4 års periode som er gått og kassens sannsynlige utvikling i den kommende 4 års periode.»

VEDTAK:

Forslagene til endringer i Pensjonskassens vedtekter ble enstemmig vedtatt.

Saklista punkt 7:

TARIFFREVISJONEN 1974.

Tor Aspengren holdt følgende innledningsforedrag:

Den innstillingen som foreligger fra Sekretariatet når det gjelder tariffrevisjonen neste år inneholder bare konklusjonen på våre drøftinger, det vil si selve forslaget til vedtak. Det vil derfor være nødvendig for meg å gi en oversikt både over det som har hendt, den aktuelle situasjonen og det som ellers måtte være begrunnelse for vår innstilling.

I hele tariffperioden har prisutviklingen vært hovedproblemet, og vi har stadig vært i kontakt med regjeringene om dette. Vi har krevd

prisstopp og andre prisdempende tiltak. Prisstoppen fra i fjor høst ble i samråd med oss opphevet fra årsskiftet, slik at en eventuell prisstigning kunne slå ut før indeksoppgjøret. I slutten av januar i år ble Kontaktutvalget innkalt, og det ble på ny spørsmål om hvordan myndighetene kunne medvirke til å dempe den sterke prisstigningen vi har hatt. Det ble oppnevnt et såkalt ad hoc utvalg der partene i arbeidslivet var representert. Vi hadde allerede i fjor stilt krav om redusert merverdiavgift på matvarer, og dette spørsmålet ble lovet utredet. Vi gjentok vårt krav i ad hoc-utvalget, men siden en reduksjon ikke teknisk kunne settes i verk på en tid, ba vi om økte subsidier. Dette gikk Regjeringen med på. Utvalget arbeidet i nær kontakt med Regjeringen og partene i indeksoppgjøret. Også jordbrukets indeksoppgjør ble trukket inn, slik at man kunne se det hele i sammenheng. Utvalget arbeidet med en kortsiktig løsning, mens et annet utvalg — Skånlandutvalget — arbeidet med problemene på lengre sikt.

Arbeidet i ad hoc-utvalget og indeksforhandlingene gikk så å si parallelt. Hensikten var å komme fram til en ordning som kunne gi svakere prisstigning i annet avtaleår enn i første avtaleår og å sikre en akseptabel fordeling av inntektsøkningen fram til tariffrevisjonen i 1974. En må ha klart for seg at de fleste lønnstakere fikk en nedgang i sin disponible realinntekt i fjor.

Midt oppe i det hele kom problemet med endringene på valuta-markedet. Dollar ble devaluert 10 prosent, pundkursen sank, finske mark og svenske kroner fulgte etter. I Norge valgte vi å opprettholde kronekursen, noe som i realiteten betydde en oppskrivning. Dette ble gjort for ikke å presse prisene ytterligere. Denne holdning førte til en prisdempende virkning på ca. 0,5 prosent på konsumprisene. LO var enig i dette.

Som sagt ville det ikke være mulig straks å redusere momsen på matvarer. Her var det tekniske forberedelser som måtte til for at administrasjonen skulle kunne make den omstilling som er nødvendig. Man kom derfor til at det burde settes inn økte subsidier på 250 millioner kroner.

Videre gikk man inn for en viss reduksjon av statsbudsjettet for å minske presset.

Det ble også enighet om at hvis konsumprisindeksen pr. 15. september oversteg 140,3 poeng, skulle det settes inn ytterligere subsidier med 175 millioner kroner pr. poeng. Dette var en garanti som LO forlangte.

På denne bakgrunn gikk LO med på et indeksoppgjør som ga 45 prosent kompensasjon for prisstigningen, altså langt lavere enn hva vi er vant til. Men forutsetningen var at det skulle være et

kombinert oppgjør der staten medvirket aktivt til å dempe prisstigningen i resten av tariffperioden, slik at utfallet totalt sett skulle bli minst like gunstig som om vi hadde fått en vanlig indeksregulering. Jordbruket fikk indeksoppgjør på samme vilkår, og i staten og kommunene aksepterte man et tilsvarende oppgjør som for det private næringslivet.

Nå vet vi hvordan det er gått. Vi er blitt skuffet. Regjeringen Korvald fulgte ikke opp i tilstrekkelig grad.

I sommer fikk vi sterk prisstigning, slik at indeksen alt da gikk over 140,3 poeng. Særlig var det potetprisene som gikk opp, men en kan ikke gjøre dette bare til et spørsmål om potetpriser. Riktignok ble det satt inn tiltak som gjorde at indeksen gikk litt ned igjen, men septemberindeksen oversteg likevel «den røde strek» og Regjeringen måtte sette inn 122 millioner kroner til.

Nå skal vi innrømme at det ikke er så lett å holde noenlunde stabile priser under forhold med høy sysselsetting og sterk aktivitet, og vi har for øvrig sett at prisene har steget sterkt også under en viss konjunkturavslapning.

Også etter september har vi fått et prishopp, og de beregninger som nå foreligger tyder på at vi må regne med en økning på et par poeng til i år. Det vil bety en prisstigning i år på ca. 8 prosent. Her er da medregnet høyere avanser som følge av tariffoppgjøret i varehandelen. Virkningene av oljekrisen vil neppe bedre situasjonen.

Nå er ikke den sterke prisstigningen noe spesielt for vårt land. I andre land har den dels vært sterkere, dels svakere. Norge ligger omtrent midt i bildet. Og uten de tiltak som er gjort ville vi ha ligget enda dårligere an.

Situasjonen for lønntakerne.

Det er på det rene at prisutviklingen har vært til ugunst for lønntakerne, og det blir særlig vanskelig for dem som ligger dårlig an i lønsspørsmålet. Nominelt sett har det imidlertid vært en ganske sterk lønnsstigning i perioden. I gjennomsnitt for voksne arbeidere har de tariffmessige tillegg økt timefortjenesten på tidlønn og i akkord med kr. 1,45 (for menn var økningen 1,43, for kvinner 1,49). De største tilleggene kom i andre avtaleåret trass i den spesielle form indeksoppgjøret fikk.

Ellers har det fortsatt vært en sterk lønnsglidning, og når vi er ferdig med denne tariffperioden vil vi sannsynligvis ha hatt en nominell lønnsstigning på 10 prosent pr. år, alt medregnet.

Men for å holde oss til tall som foreligger i den første rapporten fra Det tekniske beregningsutvalg, så steg timefortjenesten i indu-

strien fra 1971 til 1972 med 8,9 prosent, og fra 1972 til 1973 regner man med en økning på 10,4 prosent. Ser vi på de totale lønnskostnader for arbeidsgiverne, altså medregnet betaling for helgedager, ferier og trygder, var stigningen fra 1971 til 1972 på 10,7 prosent og fra 1972 til 1973 regner vi med 12,9 prosent. Her er det bl.a. stigning i trygdeavgift og økte premier til sykkelønsordningen.

Fra i fjor til i år får vi omtrent samme stigning i lønnskostnadene for varehandelen, likeså for sjøfart, mens utviklingen er noe svakere for bygg og anlegg.

Tar vi så for oss det vi kaller lønsspredning, dvs. forholdet mellom de ulike tariffområder og bransjer, blir bildet omtrent uendret i løpet av tariffperioden, mens den for en del bransjer blir dårligere sett over lengre tid. Vi må konstatere at lavtlønnsgруппene ikke er kommet bedre ut av det til tross for spesielle tillegg ved tariffoppgjørene. Det henger naturligvis sammen med hele utviklingen med stor lønnsglidning på noen områder og lite eller ikke noe på andre.

Vi brukte tidligere reallønnsutviklingen som målestokk for utviklingen i levestandard. Reallønnsutviklingen har vært positiv, men et annet begrep er brakt inn i bildet: disponibel realinntekt — og da blir situasjonen en annen.

Det kan virke forvirrende å operere med så mange begreper, men det kan selvsagt ha interesse å se på utviklingen i en større sammenheng og da trekke skattene inn. Det er i realiteten det vi gjør ved disponibel realinntekt. Hvor mye har vi til disposisjon når skattene er betalt og vi har tatt hensyn til prisstigningen?

Også her blir det selvsagt bare gjennomsnittsberegninger. Hvordan den enkelte familie disponerer får vi ikke fram i statistikker og indekser. Noen klarer seg bra, noen dårlig med samme inntekt og forsørgelsesbyrde. Men vi får holde oss til gjennomsnittet, og da kom vi dårlig ut i fjor. I år vil vi få en positiv utvikling, men den kan ikke oppveie nedgangen i fjor.

For de inntektene som særlig interesserer oss var nedgangen fra 1971 til 1972 stort sett mellom 1,5 til 2 prosent, mens vi for siste år vil få en bedring, sies det, på mellom 0,5 og 1 prosent.

Ny regjering.

I midten av oktober var det regjeringsskifte for annen gang i denne tariffperioden. Det var resultatet av Stortingsvalget som ga seg utslag. De borgerlige partiene kom i mindretall, og Sosialistisk Valgforbund hadde tilkjennegitt at det foretrakk en Arbeiderparti-regjering. Den nye regjeringen har lagt beslag på flere av med-

arbeiderne i LO's administrasjon. Tor Halvorsen ble miljøvernminister, og vi har avgitt fire medarbeidere til statssekretærer. Dessuten har det også skjedd en viss rekruttering fra fagbevegelsen til stillinger som personlige sekretærer for enkelte statsråder.

Dette understreker det gode forholdet mellom fagbevegelsen og en regjering utgått fra Arbeiderpartiet.

Omlegging av budsjettet.

Den nye regjeringen fikk kort tid på seg til å foreslå endringer i regjeringen Korvalds budsjettforslag. Den konsentrerte seg om fordelingspolitikken og la fram forslag til endringer i den direkte skatten med vekt på lettelser for lavere og midlere inntekter. For å skaffe dekning blir det økning for høyere personlige inntekter og formuer og for næringslivet. Med den konjunkturoppgang vi nå er inne i, har man ment at dette er forsvarlig. Riktignok har man fra næringslivets side beklaget seg på bakgrunn av oljekrisen og de virkninger den kan få, men dette er problemer man er oppmerksom på.

Videre foreslo Regjeringen en økning av det beløpet som skulle brukes til å fjerne virkningene av merverdiavgiften på visse matvarer. Jeg må komme noe nærmere inn på dette.

Moms på matvarer.

Som nevnt krevde vi allerede i fjor en reduksjon av merverdiavgiften på matvarer. Spørsmålet har siden vært utredet av Finansdepartementet, og LO har uttalt seg om den ordning man er kommet til. Spørsmålet har såvel tekniske som administrative og kontrollmessige problemer. Det er erkjent av alle, også av de fagfolk som Sosialistisk Valgforbund har brukt. I stedet for en mer generell reduksjon av avgiften for matvarer kom man til at man kunne ta bort avgiften for visse matvarer — og da på områder som man lett kunne kontrollere. Det vil si: Teknisk sett tar man ikke bort avgiften, men betaler en refusjon eller kompensasjon som fører med seg at virkningen av avgiften blir borte. For publikum vil det således framstå som om avgiften er fjernet, og det må jo være det vesentligste. LO sluttet seg til gjennomføringsmåten.

Av kontrollmessige og praktiske grunner var det lettest å gjøre dette med varer som knytter seg til jordbruksavtalen, altså varer som fra før er subsidiert. Den kompensasjon det er snakk om skal utbetales av de myndigheter som fordeler subsidiene.

Til å begynne med var det snakk om melk- og melkeprodukter, margarin og kjøtt. LO hadde hele tida ment at man også burde ta

med et par andre vareslag som fisk og brødvarer. Det man nå er kommet til, er å ta bort virkningen av merverdiavgiften på melk- og melkeprodukter, margarin, matmel, frossenfisk og kjøtt. Dette skal skje fra 1. januar 1974 slik vi krevde det.

Jeg må så minne om hva vi krevde ved indeksoppgjøret i vår. Vi var klar over at det ville ta tid å gjøre noe med merverdiavgiften. Derfor ba vi om subsidier i stedet. Når regjeringen Korvald derfor i sitt budsjettforslag foreslo 470 millioner kroner som kompensasjon for merverdiavgift på visse matvarer, med tilsvarende subsidie-reduksjon, er dette i samsvar med forutsetningen. Men i tillegg har den nye regjering uten bortfall av subsidier, foreslått 120 millioner kroner og har tatt med flere varer. Dette skulle derfor få direkte utslag i prisene. Stortinget har nå gitt lovhjemmel for kompensasjonsordningen. Den fordel dette kan sies å ha, er at vi nå er garantert at det heller ikke blir lagt merverdiavgift på eventuell prisstigning på de varene det gjelder. Men ellers minner ordningen mye om en subsidieordning.

Man kan stille seg det spørsmål om vi ikke kunne ha fortsatt med subsidier på den vanlige måten. Når vi tok opp dette med merverdiavgiften, var det vel for å prøve noe annet enn subsidier. Det har alltid vært sagt tidligere at subsidier ikke løser noen problemer, men utsetter dem. Det beror på hvordan man ser det. Jeg husker godt at vi i sin tid snakket om at vi måtte komme vekk fra subsidiene. De ble av mange sett på som et kunstig innslag. Folk burde etter hvert venne seg til å betale det som varene kostet. Men vi må se i øynene at subsidier hører med til den økonomiske politikken som et ledd i fordelingen. Om vi nå fjerner virkningen av momsen på noen varer, kan vi ikke gjøre det flere ganger. Får vi problemer siden, vil nok spørsmålet om økte subsidier igjen dukke opp, eller vi kan velge kompensasjon for momsen på et større antall varer. Den beredskapsbevilgning som Regjeringen har foreslått kan bl.a. brukes — helt eller delvis — til å dempe prisstigningen.

Aksjonen mot moms på matvarer.

Vi har bl.a. innenfor fagbevegelsen fått en aksjon mot moms på matvarer. Det er særlig Sosialistisk Valgforbund som kjører med dette. Det er liksom blitt den store saken som skal løse alle problemer. Ett av argumentene er at merverdiavgiften (på samme måte som den tidligere omsetningsavgift) er usosial, idet den rammer alle likt uansett inntekt. Men vi har beregninger som viser at om vi fjerner momsen på alle matvarer, så vil det bli de høyeste inntektene som får størst fordel av det. Derfor har vi konsentrert oss om noen varer som veier tungt i alminnelige folks husholdninger.

Det var mye diskusjon også den gang vi første gang fikk omsetningsavgift — under regjeringen Nygårdsvold. Men vi måtte se skattesystemet under ett, og de indirekte skattene er blitt en grunnpillars i hele vårt skattesystem. I dag gir merverdiavgiften omlag halvparten av inntektene på statsbudsjettet, ca. 14 milliarder kroner. Den direkte skatten gir omlag 4 milliarder. Vi må se det slik at uheldige sider ved indirekte skatt blir motvirket gjennom fordelingspolitikken.

Å ta bort momsen på matvarer betyr ca. 3 milliarder i mindre inntekt for staten. For et parti uten ansvar er det nok lett å finne dekning for et slikt beløp, men det blir vanskeligere om man virkelig ønsker å delta seriøst i det politiske arbeidet innenfor vårt demokrati. Jeg ser at SV har vært inne på å kreve alt eller ingenting i denne saken. Ja, skulle vi i fagbevegelsen ha valgt den veien, er jeg redd for at våre medlemmer ville ha vært langt dårligere stilt enn i dag. Det gjenstår ennå se om SV vil medvirke til en løsning innenfor realitetenes ramme eller om også denne gruppering — i likhet med enda mer ytterliggående kretser — bare ønsker å skape vanskeligheter for det demokratiske samfunn vi er i ferd med å utvikle videre. La meg også nevne et moment til i den ordning man har funnet fram til: Kontrollen er vesentlig, og det er viktig å finne en ordning som får den tilsiktede virkning og ikke kan utnyttes av de enkelte omsetningsledd.

Devalueringen.

Et annet tiltak fra den nye regjeringens side var oppskrivningen av kronen. Vi ga vår tilslutning til dette i det håp at det ville ha gunstige prismessige virkninger. En god del av prisstigningen skyldes stigende importpriser. Det er også her truffet tiltak for å hindre spekulasjon.

Framtidsutsikter.

Når vi skal ta stilling til tariffpolitikken har det selvsagt stor betydning hvordan framtida fortøner seg. Men foran dette tariffoppgjøret er det kanskje enda vanskeligere enn før å forutsi noe sikkert.

Vi vet at vi er inne i en konjunkturoppgang. Den vil føre til ytterligere press på prisene, og på lønningene i en del bransjer. Det tekniske beregningsutvalg bedømmer det slik at vi er inne i en typisk høykonjunktur med stort sett sterk kapasitetsutnyttning og med en veksttakt som i gjennomsnitt svarer til veksten i kapasitet, kanskje noe sterkere i Vest-Europa og noe svakere i USA.

Men så har vi fått problemene med oljetilførselen fra de arabiske land. I tillegg kommer oljeselskapenes disposisjoner og utnyttning av situasjonen. Hvor lenge det vil vare, vet ingen. Foreløpig har vi få holdepunkter for en sikker bedømmelse. Men vi gjør klokt i å innstille oss på uheldige virkninger, og at vi må treffe tiltak for å unngå alt for store vanskeligheter. Vi kan foreløpig ikke vente å kunne dekke den reduserte levering med olje fra Nordsjøen selv om vi skulle gjøre våre rettigheter gjeldende for fullt. Myndighetene har sterkt oppfordret til å spare på olje og bensin, men det ser ikke ut til at folk følger oppfordringene i tilstrekkelig grad. Det er beklagelig, men vi skal være klar over at vi nå har hatt 28 år stort sett uten alvorlige problemer. De yngre vil kanskje ikke forstå at det kan melde seg problemer av denne karakter. Vi har vært vant til å bruke ressursene som om de skulle vare evig, men nå ser vi hvor vanskelig det er å binde seg for sterkt til en bestemt energikilde. Samtidig har vi debatten gående om utnyttningen av vår vannkraft. Vi må nå prøve å innrette oss slik at vårt arbeidsliv ikke blir skadelidende. Vi vil derfor få konkrete tiltak som kan redusere oljebruken der hvor det er mulig uten for store ulemper. Når det gjelder Nordsjøoljen bør vi bevare hodet kaldt. Jeg ser at noen spør at Norge kan bli Europas rike onkel, men vi gjør klokt i å ta tingene etter hvert som de kommer. Det som nå foreligger er at oljesituasjonen kan komme til å skape vanskeligheter for vår økonomi, og det må vi ta i betraktning når vi skal avgjøre hvordan vi skal stille oss til hele tariffoppgjøret.

Sekretariatets innstilling.

Sekretariatet har drøftet tariffpolitikken i flere møter, og den har — bl.a. etter oppfordring fra Sekretariatet — vært behandlet i tillitsmannskonferanser i forbundene. Det kommer neppe som noen overraskelse at vi foreslår forbundsvis oppgjør. Allerede i sommer ble dette luftet på et landsstyremøte i ett av de store forbundene, og LO-tillitsmenn og andre har også offentlig vært inne på dette.

Oppgjørsformen.

På dette punkt var det ikke enstemmighet. Ett medlem av Sekretariatet, Finn Nilsen, går inn for samordning også denne gang og vil selv begrunne dette.

Fra flertallets side vil vi peke på at det ikke har vært forbundsvis oppgjør siden 1961. Vi gikk riktignok inn for det foran oppgjøret i 1968, men det endte med felles avstemning, og på en måte som vel ikke bør gjenta seg.

Våre høyeste organer har tidligere gitt uttrykk for at dette med oppgjørsformen ikke er noe prinsipp, men noe vi får avgjøre fra gang til gang. Med det som i løpet av de siste 12 år har skjedd teknisk, strukturelt og når det gjelder lønssystemer, vil det være på tide med en fullstendig overhaling av alle overenskomster. Men da må forbundene også få muligheter til å sette noe inn på det.

Også på bakgrunn av lønnsutviklingen vil det være ønskelig med forbundsvis oppgjør. Man kan si at det ikke er særlig solidarisk, men jeg har tidligere pekt på at lavtlønnstillegg til tross, så er vi like langt etter alle de samordnede oppgjør vi har hatt. Nå får forbundene forsøke seg enkeltvis.

Mange av våre medlemmer har dessuten bare erfaringer fra felles oppgjør eller samordnede oppgjør. De bør nå få oppleve en annen oppgjørsform. Jeg tror at også det kan ha betydning for seinere drøftinger av tariffpolitikken. Vi kan ikke i lengden ha en samordning av oppgjørene mot flere forbunds vilje. Jeg viser til de forbund som forkastet fellesforslagene både i 1970 og 1972.

La meg også nevne de lønnstillegg som flere bedrifter har gitt, og som bringer lønnsglidningen på høyde med eller over de tarifftillegg vi har fått. Nå får de enkelte forbund prøve å få ut det de mener det er å hente.

Skånlandutvalget.

La meg i denne forbindelse si litt om Skånlandutvalget. Utvalget har forutsatt en total samordning av pris- og inntektspolitikken. LO var representert i utvalget, og våre folk ga sin tilslutning i prinsippet. Jeg tror ikke det arbeidet som utvalget har gjort har vært unyttig. Men slik det ligger an nå, har vi ment at opplegget ikke kan følges ved tariffrevisjonen neste år. Dessuten trenger vi mer tid til å gjennomføre de spørsmål som utvalget reiser. Det gjelder spørsmål som knytter seg til den fri forhandlingsretten, til den praktiske gjennomføringen og til nødvendigheten av å få alle inntekter med. Ikke minst det siste er viktig. Det er derfor ingen motsetning mellom det standpunkt våre representanter i utvalget tok og det at vi denne gang går inn for forbundsvis oppgjør.

Tariffperioden.

Hva tariffperiodens lengde angår, var vi vel helt til det siste innstilt på en to-årig periode med indeksregulering. Men på bakgrunn av den usikre situasjon vi er oppe i, er vi kommet til at vi må få en revisjon bare for ett år. Ellers kan vi komme til å treffe disposisjoner som vil bli ufordelaktige over en to-årsperiode. Heller ikke her

var det enstemmighet, og det vil vel gi seg utslag i ordsiftet her i dag.

Tariffavgift.

Ved forbundsvis oppgjør må vi avstå fra generelle krav, f.eks. på det sosiale området. Et par krav bør likevel kunne reises ved lov. Det ene er tariffavgiften, og det andre gjelder reduksjon av normalarbeidstida og arbeidstida for helkontinuerlig skift. Det siste står på Arbeiderpartiets program, og vi må drøfte med Regjeringen når reduksjonen skal skje.

Fra Kongressen foreligger ellers andre forslag når det gjelder Arbeidervernloven og Ferieloven. Vi har en intern komité til å se på dette, slik at vi siden kan ta dem opp med myndighetene. Noe har vi alt tatt opp.

Hvis det ellers skulle være forbund som har spesielle arbeidstidskrav for enkelte grupper, får de selv ta dette opp. Det forslag til vedtak som Sekretariatet legger fram omfatter også offentlig tjeneste. Jeg har likevel ikke berørt situasjonen der i mitt foredrag. Jeg forutsetter at det blir gjort av representanter for dette området.

Før jeg slutter vil jeg peke på de tiltak som Regjeringen hittil har gjennomført i tillegg til Korvald-regjeringens opplegg med sikte på å dempe prisstigningen. Jeg nevner revaluering, økt kompensasjon med 120 millioner kroner, avansestopp for importerte ferdigvarer, avansestopp for tekstil- og konfeksjonsvarer og skotøy, maksimal avanse på møbler og pris- og avanseregulering for maling og lakk, midlertidig prisstopp på elektrisk kraft, lisensordning for eksport av norsk trelast for å holde trelastprisene på det innenlandske marked under kontroll, avtale med fiskeriorganisasjonene og sildoljeindustrien om levering av sildemel til fast pris på det norske marked i 1974, og utvidet plikt for store bedrifter til å melde fra til prismyndighetene om eventuelle prisforhøyelser.

Sekretariatet har mot én stemme, Finn Nilsen, vedtatt å fremme slik innstilling:

Etter å ha vurdert den foreliggende økonomiske og faglige situasjon, slik den fortoner seg på det tidspunkt LOs representantskap holder sitt møte, vil Sekretariatet foreslå at Representantskapet gjør følgende vedtak:

- 1. Det anbefales at det ved tariffrevisjonen 1974 benyttes forbundsvis oppgjør.*
- 2. I den noe usikre tid vi går i møte bør tariffperiodens lengde være ett år.*

3. *Det er av stor viktighet ved denne tariffrevisjon å få en teknisk og en redaksjonell revisjon av bestående overenskomster i henhold til den senere tids raske utvikling.*
4. *De økonomiske krav som generelt tillegg, heving av personlige lønninger og minstelønnssatser avgjøres av de enkelte forbund.*
5. *Arbeidervernloven kreves endret slik at den alminnelige arbeidstid fastsettes til 40 timer pr. uke og for helkontinuerlig skiftarbeid 38 timer pr. uke.*
6. *Representantskapet ber Regjeringen om å lovfeste bestemmelsen om tariffavgift, slik LO har krevd det overfor Norsk Arbeidsgiverforening.*
7. *Øvrige krav om endringer i Arbeidervernloven og Ferieloven oversendes Regjeringen.*

To av Sekretariatets medlemmer dissenterte på pkt. 2 (Otto Totland og Leif Skau) og pkt. 6 (Leif Skau og Øystein Larsen).

Ordsiftet.

N. R. Mugaas, Statstjenestemannskartellet:

Jeg skal ikke komme tilbake til noen spesiell vurdering av innlegget som Landsorganisasjonens formann har holdt, og jeg kan på de aller fleste punktene være enig i hans vurdering av situasjonen.

Når det gjelder utviklingen for de statsansatte i denne tariffperioden, er vi nødt til som ved tidligere anledninger å sammenholde denne med utviklingen i det private arbeidsliv. I den tariffperioden som har gått fra 1972 og som varer fram til 1974, har vi hatt en gunstig nominell lønnsutvikling for de statsansatte, som gjør at vi i noen grad har et mindre etterslep i lønnsutviklingen enn det som har vært tilfelle ved tidligere tariffrevisjoner. Det er unødvendig å trette med altfor mange tall. Jeg kan bare nevne at de prognoser som er lagt fram viser at man innenfor det private arbeidsliv vil få en gjennomsnittlig lønnsutvikling på ca. 21 prosent, og vi vil i staten få en tilsvarende utvikling på 18½—19 prosent. Vi er noe nærmere utviklingen i det private arbeidsliv enn vi har vært tidligere, og grunnen til dette er vel ganske enkelt den at vi i 1972 hadde et samordnet inntektsoppgjør, hvor vi fikk lagt inn et lavtlønnstillegg, som hos oss har varig verdi og som var teknisk innrettet på en slik måte at det ga større effekt enn det vi hadde regnet med under tariffoppgjøret. Likevel har vi i denne perioden også innenfor statssektoren hatt den debatt gående som har funnet sted overalt i fagbevegelsen, med en stadig sterkere klaging over nedgangen i disponibel realinntekt, uten at man har maktet å konsen-

trere debatten om det som er det reelle problemet, nemlig den sterke prisstigningen vi har hatt i samme tariffperiode.

Denne skattedebatten har vært unyansert, og går i et nøtteskall ut på at alle ønsker å betale mindre skatt samtidig som en rekke grupper krever større aktivitet og større innsats på en rekke områder.

Jeg synes det er riktig å understreke at vi innenfor fagbevegelsen her har vært på vikende front. Vi har ikke vært i stand til å forklare på en tilfredsstillende måte hvordan omfordelingen skjer i samfunnet.

På alle de 25 tariffkonferansene Kartellet arrangerte i høst, hvor vi har møtt ca. 1500 tillitsmenn på det lokale plan, har spørsmålet om gjenopprettelse av den disponible realinntekt vært i forgrunnen. På slutten av debatten reiste det seg røster for at vi i større utstrekning bør gå tilbake til begrepet reallønnsforbedring i stedet for å bruke begrepet disponibel realinntekt ettersom vi ikke er i stand til å forklare hva vi via skattebyrdene får tilbake igjen i form av økt velstand.

Jeg har under Sekretariatets behandling av tariffrevisjonen vært enig i at vi i den foreliggende situasjon er nødt til å ta forbundsvis oppgjør. Det er den alminnelige politiske situasjon som tilsier dette, og de sterke krav som kommer innenfor alle tariffområder. Man har sagt at vi innenfor den offentlige sektor bør unnlate å ta del i debatten om dette spørsmål, for saken er vel en noe annen for oss enn for de forskjellige tariffområdene i det private arbeidsliv. Imidlertid har jeg sett det slik at det er vesentlig at alle som deltar i debatten om vårens tariffoppgjør også vurderer selve oppgjørformen ut fra den til enhver tid aktuelle situasjon.

Til orientering for Representantskapets medlemmer må det være riktig å gjøre oppmerksom på at vi innenfor statssektoren ikke kan ha forbundsvis oppgjør i den forstand at de enkelte forbund som er tilsluttet Statstjenestemannskartellet slutter sine egne tariffavtaler med motparten. Grunnen til dette er ganske enkelt at vi i Tjenestetvistloven har spesielle regler som sier at retten til å forhandle om generelle lønns- og arbeidsvilkår er tillagt hovedsammenslutningene. De enkelte forbund har ikke adgang til å inngå generelle tariffavtaler med motparten. Det innebærer at et forbundsvis oppgjør innenfor statssektoren vil være et kartelloppgjør på samme måte som det har vært når vi har hatt samordnede inntektsoppgjør. Det som imidlertid kan komme til å føre til visse problemer på dette området, er det forholdet at vi innenfor den kommunale og statlige sektor i dag har ett lønnsregulativ, og i alt vesentlig ett lønssystem. Innenfor den kommunale sektor gjelder ikke Tjeneste-

tvistloven. Der er det Arbeidstvistlovens bestemmelser som følges under forhandlingene, og det fører da til at Kommuneforbundet og Kartellet står helt fritt i forhold til hverandre og kan reise hvilke krav de måtte ønske, og resultatet kunne bli at man innenfor den offentlige sektor kom ut med to atskilte lønssystemer. Nå har jeg fått forståelsen av at dette ikke vil bli tilfelle ved kommende tariffrevisjon, men jeg gjør oppmerksom på at her vil vi måtte kreve den samme rett som alle andre tariffområder, nemlig så fritt som overhodet mulig å kunne vurdere situasjonen i forhold til vår arbeidsgivermotpart. Det som nå er utgangspunktet for forbundsvis oppgjør, er jo at Representantskapet ikke pålegger forbundene mer felles bestemmelser i den forbindelse enn overhodet mulig. Så få generelle vedtak av Representantskapet som overhodet mulig, er nemlig det eneste grunnlaget som man kan føre forbundsvis oppgjør på.

Dersom man reiser generelle spørsmål i forbindelse med forbundsvis oppgjør, vil motparten på den private sektor tvinge forbundene inn på et felles oppgjør. Generelle spørsmål som Statstjenestemannskartellet reiser overfor vår arbeidsgiver vil selvfølgelig ikke Norsk Arbeidsgiverforening kunne bruke til å tvinge de private arbeidstakerne inn i et tilsvarende oppgjør, men jeg har sett det slik at det vil være vesentlig også fra Kartelletts side at vi overhodet ikke reiser spørsmål av generell karakter, men tar spørsmål som bare spesielt angår de statsansatte utenom de lønnsforhøyelser som vi er nødt til å måtte kreve.

Under samordnede inntektsoppgjør har det vært mulig å kunne påberope utviklingen i de forskjellige sektorer i og med at det har vært Representantskapets oppfatning at de forskjellige grupper innenfor LO skulle tilsikre seg noenlunde lik lønnsutvikling. Ved forbundsvis oppgjør vil det være klart at man innenfor hvert tariffområde får forsøke å ta ut det som er mulig, og hver enkelt må vurdere situasjonen ut fra de faktiske forhold som måtte foreligge. Det vil ikke være mulig for noen av oss å ta forbehold om å komme tilbake til en ny tariffavtale eller nye forhandlinger dersom andre grupper på et senere tidspunkt skulle få bedre resultater enn det vi selv oppnår. Jeg vil gjerne understreke dette, for i debatten har det av og til vært fremholdt at man skal ta forbehold i forbindelse med forbundsvis oppgjør. Jeg synes det må være riktig å gjøre det klart at slike muligheter ikke vil være til stede.

Vi vil derfor innenfor statssektoren være nødt til å legge opp til et totaloppgjør og forsøke å få gjennomført dette slik at det gir en tilfredsstillende reallønnsforbedring for våre medlemmer, og i samsvar med dette vil vi også være nødt til å vurdere den utvikling

som har funnet sted i den perioden som har gått. Det vil stille oss overfor atskillige vanskeligheter. En av vanskelighetene er at vi innenfor statssektoren, innenfor den offentlige sektor i sin alminnelighet, vanskelig kan måle produksjonsøkningen og produktivitetsoekningen. Vi har imidlertid på enkelte av våre områder tall som viser at produktivitetsoekningen innenfor disse spesielle områdene dels ligger på linje med den gjennomsnittlige produktivitetsoekning i industrien, dels ligger den betydelig over. Vi har tall for slike områder som Televerket, Statsbanene og Postverket, som jo selger varer og tjenester til andre, og som kan gi dette en målbar form. Men det er klart at innenfor all den andre virksomheten som staten driver, og som staten er nødt til å drive, kan vi ikke fremlegge de samme produksjonstall og de samme produktivitetstall, for vi har ennå ikke funnet fram til de riktige måtene å måle dette på.

Jeg vil understreke at vi ser de statsansatte her som en del av samfunnet totalt, og at det som samfunnet totalt makter å ta ut må fordeles på en slik måte at alle grupper får sin rettfærdige andel.

Når det gjelder de punktene som Sekretariatets flertall anbefaler vedtatt her, så skal jeg bare kommentere to punkter. Det gjelder avtaletidens lengde. Jeg er enig i at Representantskapet her må fastlegge for hvor lang tid man nå skal slutte en tariffavtale, for jeg ser nemlig denne oppgjørformen som vi beslutter oss for nå som et nødvendig onde i utviklingen. Jeg tror at vi snarest mulig bør komme tilbake til samordnede inntektsoppgjør, hvor Landsorganisasjonen i mye sterkere grad enn ved forbundsvis oppgjør kan presse andre sektorer, og kan øve innflytelse på den totale utvikling i samfunnet. Jeg er imidlertid fullstendig klar over den politiske situasjon vi har, fullstendig klar over kravene som kommer fra de forskjellige tariffområder, og jeg synes det ville være uklokt om man så vekk fra dette i dagens situasjon. Men Representantskapet bør binde forbundene slik at man etter en periode kan komme tilbake og få en mer helhetsvurdering av hele vår økonomiske situasjon og hele fagbevegelsens politikk på dette området.

Under forutsetning av en ett-årig tariffavtale, anser jeg det som nesten ugjærlig å kunne få en tilfredsstillende garanti for prisutviklingen i denne perioden, men jeg vil jo også understreke at det må stå opp til forbundene innenfor hvert tariffområde å forsøke gjennomføre de bestemmelser som sikrer lønnstakerne mot en reallønnsnedgang i perioden, og det må kunne gjøres uavhengig av hverandre, og ut fra hvilke andre tariffbestemmelser man måtte oppnå gjennom forhandlingene.

Den vanskeligste saken ved dette tariffoppgjøret synes jeg personlig er kravet om å be Regjeringen om å lovfeste bestemmelsen

om tariffavgift. Dersom spørsmålet om tariffavgift hadde blitt løst gjennom hovedavtaleforhandlingene mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening, så kunne vi innenfor statssektoren ha gitt oss relativt god tid med denne saken, og kunne tatt den opp igjen når vi om ett år eller to skal vurdere på nytt den hovedavtalen som vi har inngått dette året, og som på mange områder er lik en del av hovedavtalen mellom LO og N.A.F.

Når saken nå bringes inn på den måten at man ber Regjeringen om å lovfeste bestemmelsen om tariffavgift, så ser jeg det slik at da vil det være vanskelig å holde statssektoren utenfor. Dersom denne saken skal løses lovveien, så må den enten løses ved en spesiell lov eller ved å bruke Arbeidstvistloven og Tjenestetvistloven. Brukes en egen lov, så vil jeg tro at det vil være politisk umulig for en regjering å fremme forslag om at arbeidstakerne, uorganiserte sådanne, innenfor det private arbeidsliv skal pålegges tariffavgift, og at arbeidstakerne i den offentlige sektor skal holdes utenfor. Ingen vil skjønne hvorfor Regjeringen skal holde tilbake dette spørsmålet i forholdet til sine egne ansatte. Dersom saken løses gjennom Arbeidstvistloven, så vil øyeblikkelig det private arbeidsliv og den kommunale sektor være fanget opp av lovbestemmelsene og statssektoren vil stå utenfor, og det vil være politisk like umulig å gjennomføre.

Jeg er fullstendig klar over alle de problemstillinger som reises i forbindelse med konkurrerende organisasjoner som har hovedsammenslutningsstatus. Men jeg vil understreke at slik jeg har forstått dette kravet om tariffavgift, så er det knyttet til hovedsammenslutninger, og at tariffavgift bare skal betales og gis til hovedsammenslutninger som har 50 prosent av de organiserte innenfor vedkommende tariffområde. Dersom vi kan finne den riktige formulering på dette i forhold til Tjenestetvistlovens bestemmelser, så er forholdet ganske enkelt, at innenfor de aller fleste etatsområdene, for ikke å si alle, har Kartellet et flertall av de organiserte i tilslutning til seg og sine forbund. Der hvor vi ikke har flertall skulle jeg tro at de organiserte er fordelt slik at ingen hovedsammenslutning oppnår 50 prosent av de ansatte innenfor området.

Jeg er klar over at dette med tariffavgift kan komme til å bety vanskeligheter organisasjonsmessig, men jeg ser det også slik at det vil bety atskillig større politiske forviklinger dersom man holder en så stor gruppe som de statsansatte, med nærmere 200 000, utenfor en generell lovbestemmelse om dette.

Jeg vil gjerne gi disse bemerkningene til slutt til formannens redegjørelse, som jeg helt og fullt slutter meg til, og jeg vil anbefale

kartellforbundenes representanter å slutte seg til flertallets innstilling.

Finn Nilsen, Sekretariatet:

Jeg har i motsetning til flertallet kommet til den konklusjon at vi vil være best tjent med et samordnet oppgjør ved tariffrevisjonen 1974. Dette først og fremst av hensyn til lavtlønsspørsmålet og likelønsspørsmålet, men også fordi jeg mener vi har en rekke generelle saker av felles interesse for alle fagorganiserte som bare kan løses ved at fagbevegelsen samordner sin tariffpolitikk. Videre vil jeg vise til de store problemer vi har med en sterk pris- og kostnadsstigning og på toppen av det en alvorlig oljekrise. En oppgjørsform som flertallet foreslår, hvor ikke bare forbund i LO, men også organisasjoner utenfor LO vil stå fritt i sine krav og gjennomføringen av disse vil uten tvil forsterke disse problemer.

Jeg er klar over at LOs ledelse i lengre tid har vært utsatt for et sterkt press fra en rekke arbeidsplasser, fagforeninger og en del forbund om forbundsvis oppgjør. Begrunnelsene for dette kan være noe forskjellige, men det som kommer tydelig fram er, etter min mening, snevre gruppeinteresser, idet mange tror og håper at nettopp de skal få noe mer enn andre ut av tariffoppgjøret ved forbundsvis oppgjør. Det er således grunn til å spørre hvor det er blitt av solidariteten. Dette er etter min mening et brudd med den solidariske linje som fagbevegelsen har fulgt ved de senere tariffoppgjør.

Jeg er av den oppfatning at det også ved tariffrevisjonen 1974 må legges størst vekt på at lavtlønnsgruppene får et tillegg, slik at tilnærming i lønnsnivå mellom de høytlønte og de lavtlønte blir en realitet, og at en ytterligere tilnærming mellom kvinners og menns lønnsnivå kan finne sted.

Dette kan vi bare oppnå gjennom et samordnet oppgjør. Det har blitt hevdet at oppgjørsformen ikke er avgjørende ved et tariffoppgjør, men det samlede resultatet av oppgjøret. Jeg er ikke enig i et slikt synspunkt. Etter min mening er oppgjørsformen av avgjørende betydning for en utjevning av arbeidsinntektene. Det er bare ved en samordning av lønnsoppgjørene at man kan bedre lønnsforholdene for de lavtlønte. Det er bare når alle krefter innenfor LO samordner sine interesser på dette området man kan oppnå resultater.

Forbundsvis oppgjør vil kunne føre til større ulikheter. Jeg har ennå til gode å høre en forklaring på hvordan man kan bedre de lavtløntes og kvinnes stilling ved forbundsvis oppgjør. Heller ikke formannen nevnte noe om dette i sin innledning. Jeg håper at

debatten her vil avklare dette, for man har vel ikke glemt at vi har et lavtlønnsproblem og et likelønnsproblem.

Mange vil kanskje hevde, noe som også formannen nevnte i sin innledning, at den solidariske lønnspolitikk gjennom samordnede oppgjør ikke har ført til noen utjevning av lønningene. Det er derfor grunn til å se litt nærmere på denne påstand. Det er riktig at avstanden i mennenes fortjeneste mellom lavtlønnsbransjene og høyt-lønnsbransjene ikke har blitt mindre. Selv om det ikke bransjene imellom har vært noen tilnærming, kan man jo stille seg spørsmålet hvordan situasjonen hadde vært i dag om ikke fagbevegelsen hadde ført en solidarisk lønnspolitikk. Høyst sannsynlig ville avstanden mellom lavtlønnsbransjene og høyt-lønnsbransjene stadig blitt større. Trekker man inn kvinnene, som er en stor lavtlønnsgruppe, så har disse bedret sin relative lønnsituasjon i forhold til mennene. Fra 1960 til i dag har kvinnes gjennomsnittsførtjeneste økt fra ca. 70 prosent til ca. 77 prosent av mennenes gjennomsnittsførtjeneste i industrien. Det er da også kvinnene i første rekke som har nydt godt av de lavtlønnstillegg som er gitt i de samordnede oppgjør.

Jeg vil også minne om hva som skjedde før og under tariff-forhandlingene i 1972. Det jeg tenker på er for det første utspillet før tariffoppgjøret fra arbeidsgiversammenslutningene innenfor de bransjer mitt forbund representerer — Konfeksjon — Tekstil — og Skotøy, om at disse foreninger hadde under alvorlig overveielse å be seg fritatt fra det samordnede tariffoppgjør. Grunnen til dette var at man innen disse bransjer ikke fant å kunne imøtekomme LOs sterke prioritering av lavtlønnstillegg. Utspillet gir en klar beskjed om disse foreningers syn på lavtlønnsproblemet innenfor sine bransjer — et syn som med et mildt uttrykk må karakteriseres som meget beklagelig. Nå gjorde ikke disse foreninger alvor av sine trusler, men de kjempet hardt under forhandlingene for å unngå lavtlønnstillegg til våre bransjer. Det som sto igjen helt til slutt under forhandlingene var hvor stort lavtlønnstillegg disse bransjer skulle ha. Hele tariffoppgjøret 1972 sto og falt på om det ble enighet på dette punkt. NAF ga til slutt etter og godtok vårt forslag. Dette viser etter min mening helt klart hva et samordnet oppgjør betyr for våre medlemmer. Viser ikke også dette tydelig hvilke problemer vårt forbund og andre forbund med lavtlønte vil stå overfor ved forbundsvise oppgjør?

I LOs handlingsprogram heter det at LO vil arbeide for en rettferdigere inntektsfordeling og lik lønn for kvinner og menn. For å kunne nå et slikt mål må LO styre og lede lønnsutviklingen i landet. Hvordan kan LO styre og lede lønnsutviklingen hvis vi skal ha såkalte frie forbundsvise oppgjør? Hvis LO skal styre og lede lønns-

utviklingen, så forutsetter det at også organisasjoner utenfor LO samordner sin lønnspolitikk med fagbevegelsen. Jeg vil derfor understreke at da må fagbevegelsen også være villig til en samordning innad. Hvis forbundene innenfor LO skal stå fritt i sin lønnspolitikk, så må de også godta at organisasjoner utenfor LO vil gjøre det samme. Det er vel også på denne bakgrunn at det i handlingsprogrammet heter at samordnede oppgjør gjør det i større grad mulig å se tilleggene i et rettferdssammenheng og i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

Jeg vil også henvise til at innenfor svensk LO er det enighet om at lavtlønnsproblemet og fordelingsspørsmålet må tillegges størst vekt. Svensk LO uttaler bl.a. at den fulle samordning av lønnsoppgjørene er nødvendig for å nå de lønnspolitiske målsettinger, og at lønnsutviklingen ikke kan sees isolert fra samfunnsøkonomien. Der-som de enkelte lønnsorganisasjoner skal drive overbudspolitik, er det i første rekke de lavtlønte som får lide. Svensk LO vil derfor i de lønnsforhandlinger som snart begynner i Sverige kreve en spesiell lønnsforhøyelse for de lavest lønte arbeiderne. Denne forhøyelsen skal tilsvare $\frac{1}{3}$ av forskjellen mellom deres nåværende lønn og en beregnet gjennomsnittslønn.

Opgjørformen har ikke bare sammenheng med lavtlønsspørsmålet og inntektsutjevningen, men også i høy grad sammenheng med løsningen av saker av mer prinsipiell art og saker av felles interesse for alle fagorganiserte. La meg nevne noen eksempler på slike saker som vi har løst ved at fagbevegelsen har samordnet sin tariffpolitikk:

- sykelønnsordningen
- sluttvederlag
- fortjenesteutviklingsgaranti
- avtale om Opplysnings- og utviklingsfond
- miljøvernvalg
- korte velferdspermisjoner

for å nevne de viktigste. Jeg tror det ville ha vært vanskelig, om ikke umulig å løse disse viktige sakene i forbundsvise oppgjør.

Vi skal også være klar over at vår motpart — Norsk Arbeidsgiverforening — også vil ha et ord med i laget når det gjelder oppgjørformen. N.A.F. vil ikke uten videre godta at generelle spørsmål behandles mellom N.A.F. og LO og at det føres forbundsvise forhandlinger om særkrav og lønsmessige tillegg for det enkelte forbund. En slik oppgjørform er det ikke realistisk å regne med. N.A.F. vil heller ikke godta at generelle spørsmål reises i de forbundsvise for-

handlinger. Vi vil således ikke få løst saker av generell art og saker av felles interesse for alle fagorganiserte hvis forbundsvise oppgjør blir vedtatt av Representantskapet.

I den forbindelse er det naturlig å stille spørsmålet: Har vi ingen generelle saker vi ønsker å løse ved tariffoppgjøret i 1974? Jo, vi har etter min mening flere slike saker som jeg kort skal kommentere:

Det vil være en fordel for fagbevegelsen å få gjennomført arbeidstidsforkortelsen i en avtale med N.A.F. i stedet for å gå lovveien. Derfor foreslår jeg at LO tar opp med N.A.F. spørsmålet om en tidsplan for gjennomføring av en generell reduksjon av den alminnelige ukentlige arbeidstid til 40 timer. Reduksjonen av den ukentlige arbeidstid til 38 timer for helkontinuerlig skift- og turnusarbeidere, for underjordsarbeidere i gruver og anlegg og for arbeidstakere på helsefarlige arbeidsplasser og reduksjon av arbeidstiden til 40-timers arbeidsuke for 2-skifts arbeid gjennomføres snarest mulig.

Flertallet i Sekretariatet foreslår at arbeidstidsforkortelsen gjennomføres gjennom lovveien. I den forbindelse skal man være klar over at kompensasjonen for arbeidstidsforkortelsen vil bli trukket inn i tariffrevisjonen ved at N.A.F. vil ta dette med i den økonomiske beregning som legges til grunn for tariffoppgjøret.

En av årsakene til at den solidariske lønnspolitikk som har vært drevet gjennom samordnede oppgjør ikke har ført til en større utjevning av inntektene, er at de lavtlønte har liten eller ingen lønnsglidning. De lønnstillegg man kommer fram til ved tariffrevisjonen bedrer de lavtløntes relative situasjon i øyeblikket, men etter en stund har lønnsglidningen igjen økt avstanden. Dette ser man tydelig også i den tariffperiode vi nå snart er ferdig med.

Ved tariffoppgjøret i 1970 fikk vi for første gang en ordning med såkalt fortjenesteutviklingsgaranti. Garantitillegget ble som kjent gitt med utgangspunkt i fortjenesteutviklingen innenfor det enkelte tariffområde, og fikk av den grunn og p.g.a. til dels sterk lønnsglidning, bare begrenset betydning. Også ved tariffrevisjonen i 1972 ble fortjenesteutviklingsgarantien gitt etter det samme prinsipp. Garantien vil få større betydning for de lavtlønte dersom tillegget blir beregnet på et mer begrenset grunnlag, eksempelvis den enkelte arbeidstaker eller den enkelte bedrift. Jeg foreslår derfor som en del av et samordnet oppgjør at det som utgangspunkt reises krav om at tillegget beregnes på grunnlag av den enkelte arbeidstakers fortjenesteutvikling.

Når det gjelder gjennomføringen av en tariffavgift for de uorganiserte, har det hele tiden vært en forutsetning, også under behandlingen på Kongressen, at dersom saken ikke ble løst under Hoved-

avtaleforhandlingene skulle den reises ved førstkommande tariffrevisjon. Grunnen til at spørsmålet om å gå lovveien nå har kommet så sterkt inn i bildet, er at flertallet i Sekretariatet går inn for forbundsvise oppgjør. Hadde det vært et flertall for et samordnet oppgjør i Sekretariatet, er jeg ikke i tvil om at spørsmålet om tariffavgift for de uorganiserte ville bli reist ved tariffrevisjonen. Lovveien har mange betenkelige sider, uten at jeg nå skal komme nærmere inn på dette, noe som andre i debatten sikkert vil gjøre. Jeg foreslår at kravet om tariffavgift reises ved tariffrevisjonen som en del av et samordnet oppgjør.

Ordningen med sluttvederlag til arbeidstakere som blir sagt opp etter fylte 50 år, ble gjennomført f.o.m. 1. oktober 1966. Beløpene er i dag de samme som den gang. Det som har skjedd er at skalaen er endret i forbindelse med nedsettelsen av aldersgrensen fra 70 til 67 år. Siden 1966 har vi hatt en sterk prisstigning, og beløpene er av den grunn blitt relativt lavere. LO bør derfor ved kommende tariffrevisjon reise krav overfor N.A.F. om en forhøyelse av beløpene.

Utviklingen i de senere år viser at stadig flere må slutte i arbeid, bl.a. p.g.a. helseproblemer i yngre alder. LO bør derfor også reise krav om en endring i bestemmelsen om alder og ansettelsestid.

Avtalen om Opplysnings- og utviklingsfondet fikk vi 1970. Avgiften er i dag den samme som den gang, og derved også fondets størrelse. Etter det budsjettet som nå foreligger viser det seg at p.g.a. den sterke prisstigningen er fagbevegelsen og Opplysningsforbundet nødt til å skjære ned på aktiviteten i 1974. Dette til tross for at behovet for opplysnings- og skoleringsvirksomhet stadig er stigende, bl.a. som en følge av de nye lovbestemmelser om bedriftsdemokrati.

LO bør derfor ta opp med N.A.F. spørsmålet om en økning av fondsmidlene i Opplysnings- og utviklingsfondet ved en forhøyelse av premien.

Ved tariffrevisjonen i 1972 satte LO fram krav om at ved overtidarbeid betales overtidsgodtgjørelsen på gjennomsnittsførtjenesten — og ikke som nå bare på timelønn. Dette kravet førte ikke fram i 1972. LO bør gjenta dette kravet ved kommende tariffrevisjon.

Ved tariffrevisjonen i 1972 fikk vi en bestemmelse om korte velferdspolisjoner som går ut på at hovedorganisasjonene anbefaler at det på den enkelte bedrift søkes gjennomført likestilling mellom arbeidere og funksjonærer på dette området. På mange bedrifter, spesielt små bedrifter, har det ikke vært mulig å få til en avtale om korte velferdspolisjoner for arbeidernes vedkommende. Disse bedrifter hevder at heller ikke funksjonærene har betalt for slike polisjoner, eller at funksjonærene må innarbeide den tid de har vært fraværende. Det er vanskelig for arbeidernes tillitsmenn å

motbevise dette, da det som regel ikke foreligger noen avtale for funksjonærene. LO bør derfor reise krav om en mer konkret generell avtale om når arbeiderne skal ha velferdspermisjoner med full lønn. Det må være anledning til å avtale bedre ordninger enn den generelle.

De generelle krav som jeg her har nevnt, kan bare få en tilfredsstillende løsning i et samordnet oppgjør. Bortsett fra arbeidstidsspørsmålet og tariffavgiften, som kan løses lovveien, som etter min mening er en mindre god løsning, kan de andre sakene overhodet ikke løses under forbundsvise oppgjør.

Når det gjelder lønnskravenes størrelse, har jeg i mitt forslag gitt uttrykk for at lavtlønnsgruppene må få et tillegg, slik at tilnærmingen i lønnsnivået mellom de høytlønte og de lavtlønte blir en realitet, og at en ytterligere tilnærming mellom kvinner og menns lønnsnivå kan finne sted. Videre at det generelle tillegg må være av en slik størrelse at alle arbeidstakere får en rimelig økning i den disponible realinntekt. I den forbindelse viser jeg til utviklingen, eller mangel på utvikling i disponibel realinntekt i de to siste årene. Skal vi nå en slik målsetting som jeg her har nevnt bare ved lønns-tillegg, er det klart at dette kan bety betydelig tillegg, som igjen kan føre til en sterk kostnads- og prisstigning. En slik utvikling vil ingen være tjent med og LO må derfor etter min mening kreve tiltak og garantier fra myndighetenes side for å motvirke en slik utvikling. Det kan være tiltak og garantier i forbindelse med jordbruksoppgjøret, subsidier, skatte- og avgiftspolitikken m.v. Det samme vil også gjøre seg gjeldende under forbundsvise oppgjør, men spørsmålet er om ikke slike tiltak fra myndighetenes side forutsetter en samordning av inntektsoppgjøret. Jeg tror det skal bli vanskelig å få myndighetenes medvirkning hvis Representantskapet følger flertallets forslag.

Jeg forstår godt flertallets vanskeligheter når det gjelder tariffperiodens lengde i en situasjon med usikre økonomiske forhold, spesielt i forbindelse med den sterke prisstigningen og oljekrisen. En slik situasjon skulle mer enn noensinne tilsi at vi velger en oppgjørsform som gir oss muligheter til å styre og kontrollere utviklingen. I stedet for å ta konsekvensen av dette velger flertallet den nødløsning å foreslå en 1-årig tariffperiode. Dette fordi at de som tilhører flertallet på et tidlig tidspunkt i uttalelser og på annen måte har bundet seg til å gå inn for forbundsvise oppgjør. Med et samordnet oppgjør sammen med tiltak og garantier fra myndighetenes side har jeg ingen betenkeligheter med å gå inn for en 2-årig tariffperiode. Dette forutsetter naturligvis en indeksbestemmelse som sikrer lønnstakere mot virkningen av en ugunstig prisutvikling.

Som jeg sa innledningsvis, vil den oppgjørsform som flertallet foreslår uten tvil forsterke de økonomiske problemer vi står overfor. I så fall gjør vi vår egen regjering en bjørnetjeneste.

Med dette tar jeg opp følgende forslag:

1. Representantskapet mener at det ved tariffrevisjonen 1974 må legges størst vekt på at lavtlønnsgruppene får et tillegg slik at tilnærmingen i lønnsnivået mellom de høytlønte og de lavtlønte blir en realitet, og at en ytterligere tilnærming mellom kvinner og menns lønnsnivå kan finne sted.
Det generelle tillegg må være av en slik størrelse at alle arbeidstakere får en rimelig økning i den disponible realinntekt. Lønns-tilleggene må sees i sammenheng med eventuelle tiltak fra myndighetenes side. Jfr. punkt 12.
2. Landsorganisasjonen tar opp med Norsk Arbeidsgiverforening spørsmålet om en tidsplan for gjennomføring av en generell reduksjon av den alminnelige ukentlige arbeidstid til 40 timer.
Reduksjonen av den ukentlige arbeidstid til 38 timer for helkontinuerlig skift- og turnusarbeidere, for underjordsarbeidere i gruver og anlegg og for arbeidstakere på helsefarlige arbeidsplasser og reduksjonen av arbeidstiden til 40-timers arbeidsuke for 2-skiftsarbeid, gjennomføres snarest mulig.
3. For at fortjenesteutviklingsgarantien skal få større betydning for de lavtlønte, reises krav om at tillegget beregnes på grunnlag av den enkelte arbeidstakers fortjenesteutvikling.
4. Dersom kravet om en tariffavgift for de uorganiserte ikke løses i forbindelse med revisjonen av Hovedavtalen, reises kravet ved tariffrevisjonen.
5. Dersom kravet om en reduksjon av karenisdagene fra 3 dager til 1 dag i sykelønnsordningen ikke løses før tariffrevisjonen, reises kravet ved tariffrevisjonen.
Videre reises det krav om at den tariffestede sykelønnsordning bare skal gjelde for arbeidstakere ved bedrifter som har tariffavtale.
6. Det reises krav om at beløpene i avtalen om sluttvederlag forhøyes og en endring i bestemmelsene om alder- og ansettelsestid. Avtalen gjøres gjeldende for alle deltidsarbeidere.
7. Landsorganisasjonen tar opp med Norsk Arbeidsgiverforening spørsmålet om en økning av fondsmidlene i Opplysnings- og utviklingsfondet ved en forhøyelse av premien.
8. Det reises krav om at ved overtidssarbeid skal overtidsgodtgjørelsen betales på faktisk timefortjeneste — og ikke som nå bare på time-lønn.
9. Avtalen om korte velferdspermisjoner må endres slik at det utformes klare og konkrete bestemmelser om når arbeiderne skal ha velferdspermisjon med full lønn. Det må være adgang til å avtale bedre ordninger enn den generelle.
10. Representantskapet forutsetter at oppgjørets sluttresultat må tilpasses den enkelte tariffavtale. Denne tilpasning skjer gjennom forhandlinger mellom det enkelte forbund og dets tariffmotpart — om nødvendig deltar LO i forhandlingene.

Som følge av at tariffrevisjonen 1974 ikke kan gjennomføres på samme måte overalt i arbeidslivet og på bakgrunn av spesielle lønns-

systemer, føres separate forhandlinger i enkelte tariffområder. Sekretariatet avgjør hvilke område dette skal gjelde.

Innen den offentlige sektor — stat og kommune — må det også føres spesielle forhandlinger da lønnsutviklingen i disse områder i gjennomsnitt i tariffperioden ikke har vært den samme som i den private sektor. Sekretariatet må derfor i samråd med Statstjenestemannskartellet og forbundene i kommunesektoren utforme de spesielle krav som må stilles.

11. Avtaleperioden bør være 2 år og må inneholde indeksbestemmelser som sikrer lønnskakerne mot virkningen av en ugunstig prisutvikling.
12. Landsorganisasjonen må overfor myndighetene kreve at den økonomiske ramme som en kommer fram til ved forhandlingene mellom N.A.F. og LO for det private næringsliv, må gjelde for alle andre som skal ha sine inntekter og lønninger revidert.

Dessuten må Landsorganisasjonen kreve nødvendige tiltak fra myndighetenes side for å unngå en uønsket pris- og kostnadsstigning som følge av tariffrevisjonen, slik at alle arbeidstakere får en rimelig økning i den disponible realinntekt i tariffperioden.

13. Under disse forutsetninger vil Representantskapet gå inn for en samordning av lønns- og inntektsoppgjørene for de tariffavtaler som har utløp 1. halvår 1974. Representantskapet gir samtidig Sekretariatet fullmakt til å utforme de endelige krav som skal stilles overfor Norsk Arbeidsgiverforening.

Otto Totland, Sekretariatet:

Vi har jo snakket om forbundsvise oppgjør på hvert representantskapsmøte. Sist vi hadde forbundsvise oppgjør var i 1961. I 1968 vedtok vi i LOs representantskap forbundsvise oppgjør, men vi greide ikke å gjennomføre det. Det var ett forbund som gjennomførte forbundsvise oppgjør i 1968, og det var Jern og Metall. De andre forbundene kom ikke fram, og direktør Østberg i Norsk Arbeidsgiverforening foreslo at de tolv forbundene som hadde hatt forhandlinger burde delta i en fellesforhandling og se om de nådde fram. Dette var oppe i Sekretariatet, som vedtok, på tross av Representantskapets vedtak om forbundsvise oppgjør, at disse tolv skulle få anledning til å prøve seg. To falt av lasset, slik at det var ti fagforbund som fikk en avtale, som selvfølgelig fikk konsekvenser også for de andre. Det var altså forbundsvise oppgjør for Jern og Metall, det var et samordnet oppgjør for de andre.

Jeg må innrømme at det sikkert er mye i det Finn Nilsen sier om at hvis man tar forbundsvise oppgjør, så vil det sannsynligvis gå ut over de lavtlønte. Men hvis man skulle ta hensyn til lavtlønnsgruppene alene ved hver tariffrevisjon, så fikk vi ingen tariffrevisjon med forbundsvise oppgjør, for vi vil alltid ha lavtlønnsgrupper. Det som kan endre seg er hvilke grupper som er lavtlønnet, men lavtlønte i forhold til gjennomsnittet vil vi også i fremtiden ha, selv om f.eks. bekledning og tekstil skulle komme ut av den gruppen

og over i det som ligger på gjennomsnittet. Det vil være naturlig at vi nå får anledning til å prøve oss, men ikke bare prøve oss ved at en lager vedtak om det i Representantskapet, men også prøve seriøst å gjennomføre dette med forbundsvise oppgjør.

Så dette med to-årig avtale og den økonomiske situasjon. Her legges opp til en ett-årig avtale med den begrunnelse at situasjonen er så vanskelig. Det høres ut som vi er i en økonomisk krise. Saken er den at vi er i en økonomisk høykonjunktur, og ett-årig avtale har mer med en kriseforanstaltning å gjøre. To-årig avtale bør være det naturlige. Jeg tror nemlig at en ett-årig avtale av Arbeidsgiverforeningen kommer til å bli betraktet som en midlertidig avtale, og det er ikke sikkert den blir ett-årig. Kanskje også Norsk Arbeidsgiverforening er inne på at man skulle ha en kortere utløpstid, jeg tenker da på Skånland-utvalgets innstilling, som går ut på tariffoppgjør samlet for alle forbund ved nyttårsskiftet. Det skulle ikke undre meg om dette er i Selvigs tanker.

Det jeg synes er meget vesentlig er dette: at en ett-årig avtale ikke gir det albuerom for de enkelte forbund til å få til tekniske og andre forbedringer. En bør også ta hensyn til at de enkelte bedrifter kan planlegge på noe lengre sikt ved en to-årig tariffperiode enn en ett-årig.

En annen ting som jeg synes spiller en vesentlig rolle er hvordan vi kan greie å gjennomføre og praktisere en ett-årig avtale. Jeg vil bare si at for mitt eget forbunds vedkommende er det nesten umulig. Vi har avtaler med seks arbeidsgiverforeninger, massevis av enkeltavtaler, både i privat virksomhet og i statssektoren — jeg tenker på de militære bedriftene — slik at vi til sammen har tariffavtaler for ca. 3300 bedrifter, hvorav de fleste står i en av de seks arbeidsgiverforeningene. Men likevel vil dette bety store komplikasjoner. Hvis ett-årig avtale blir, ikke bare vedtatt, men også gjennomført, vil situasjonen være den at vi i Handel og Kontor da gjør opp med Norsk Arbeidsgiverforening nå, senere, f.eks. i høst, med andre avtaler som utløper samtidig, og så nærmer vi oss nyttårsskiftet, hvor vi må forberede oss på den neste tariffrevisjon med Norsk Arbeidsgiverforening. I april/mai måned når det er over, så må vi forsøke å legge forholdene til rette slik at vi også da får en tariffrevisjon med Handelens Arbeidsgiverforening tre-fire måneder senere. Det er en veldig vanskelig situasjon. I alle forbund, men spesielt i vårt forbund, skal vi gjøre mange andre ting ved siden av våre forhandlinger. Vi har ganske store organisasjonsproblemer. De tar tid å løse, hvis vi i det hele tatt kan løse dem. Skal vi kunne ha sjanse til det, så bør vi få anledning til å gjøre dette mellom

tariffrevisjonene. Jeg synes det her vil ligge til rette for at man får en to-årig tariffperiode. Man er ikke i en økonomisk krise.

Det er noen som er pessimistiske når det gjelder sysselsettingen. Jeg skulle imidlertid tro at man også i 1974 vil få full sysselsetting, selv om det blir en omstokking av arbeidsstokken. Jeg vil derfor slutte med å fremsette dette forslag:

«Alle tariffavtaler som utløper i 1974 får to års varighet.»

Ettermiddagsmøtet 10. desember.

Ettermiddagsmøtet startet kl. 14.00.

Leif Skau, Sekretariatet:

Jeg vil i mitt innlegg ta opp tre spørsmål i forbindelse med den faglige situasjon — for det første oppgjørsformene, for det andre tariffperiodens lengde og for det tredje spørsmålet om å overføre tariffavgift til løsning gjennom lovbestemmelse.

Om oppgjørsformene vil jeg først vise til at for oss i Jern og Metall har ikke selve oppgjørsformen vært noe hellig prinsipp. Jeg minner om at vi hadde forbundsvise oppgjør i 1961, og at Representantskapet i forbindelse med oppgjøret i 1968 også besluttet forbundsvise oppgjør. Denne gang har vi i vårt forbund allerede forelagt saken for et landsstyremøte i tidspunktet mai/juni. Vi har behandlet det på våre informasjonskonferanser, og vårt forbundsstyre har enstemmig gitt uttrykk for at vi ved tariffoppgjøret i 1974 bør gå inn for forbundsvise oppgjør.

Jeg kan si at jeg på mange måter har sympati for noen av de argumenter som ble brukt fra Finn Nilsens side. På den annen side tror jeg ikke vi kan se bort fra nødvendigheten av at vi enkelte ganger har et oppgjør hvor de enkelte forbund kan møte sin motpart direkte, for på den måten å ajourføre sine overenskomster.

Til et par av de spørsmål som Finn Nilsen reiste i sitt innlegg vil jeg gjerne ha sagt at iallfall for vårt vedkommende mener vi at vi under et forbundsvis oppgjør kan løse spørsmålet om velferdspermisjoner, spørsmålet om lavtlønn, og også i den utstrekning en vil arbeide med likelønnsspørsmålet. Jeg skal for øvrig ikke trekke ut Representantskapets tid med flere argumenter på dette område. Jeg viser til argumentasjonen som LO-formannen hadde i dette spørsmål, og som jeg er enig i.

Når det gjelder tariffperiodens lengde, så kan vi vel si at vi i vårt land har fått et mer eller mindre normalt mønster når det gjelder dette med tariffperiodens lengde, nemlig to-årige tariffperioder. Vi har til og med den rytmen at vi har tariffoppgjør i de år vi ikke har valg, og det får en jo si er en fornuftig arbeidsdeling.

I vårt forbund har vi vel alltid også på dette område, som regel iallfall, gått inn for en to-årig tariffperiode, for blant annet å søke å utnytte de muligheter rent tariffmessig som ligger i en lengre tariffperiode. På den annen side er det vel naturlig at tanken om en kortere tariffperiode er blitt tatt opp med bakgrunn i den økonomiske situasjon. Jeg tenker her både på den sterke prisutviklingen og eventuelle pris- og sysselsettingsmessige følger av oljekrisen. Til tross for dette har jeg vanskelig for uten videre å slutte meg til det punktet i Sekretariatets forslag som omfatter tariffperiodens lengde. Jeg kan ikke se annet enn at vi taktisk sett ville stå sterkere ved ikke å si noe om dette spørsmål. Vanligvis er spørsmålet om tariffperiodens lengde, på samme måte som ordlyden av indeksreguleringsbestemmelsene, spørsmål som blir brukt som en form for pressmiddel under selve forhandlingene. Jeg har foreløpig iallfall større sympati for et eventuelt vedtak om en to-årig tariffperiode. I tilfelle et slikt vedtak, måtte en selvfølgelig også ha med noen ord om de prinsipper som skulle legges til grunn for indeksreguleringsbestemmelsene.

Når det gjelder tariffavgiften, må jeg innrømme at spørsmålet om å bringe Kongressens subsidiære vedtak om tariffavgift inn for en lovbehandling har vært meget vanskelig for meg å svelge. Eller for å si det enda sterkere, den saken har jeg ikke svelget. Jeg vil gjerne begrunne dette: Jeg er ikke av dem som har ropt hurra verken for vedtak om organisasjonsplikt eller tariffavgift. En har vel alltid følt det slik at dette er et spørsmål vi får greie selv gjennom den indre og ytre styrke som ligger i fagbevegelsen. På den annen side kan en ikke se bort fra de meget sterke krav som er fremsatt fra grunnorganisasjonene om å finne en løsning overfor dem som med rette kan sies å være snyltere på fagbevegelsen. En må selvfølgelig respektere Kongressens vedtak og arbeide ut fra dette. Når dette er sagt, vil jeg vise til at det fra Kongressens side etter hva jeg kan se, ikke har vært noen forutsetning at dette spørsmål subsidiært skal løses lovveien. Jeg vil snarere si tvert imot.

Etter min oppfatning skal vi fra fagbevegelsens side ved et faglig/politisk samarbeid gjennom politiske kanaler søke å løse de spørsmål som vi ikke når fram med gjennom forhandlinger. Forutsetningen må imidlertid være at de spørsmål vi reiser politisk må være av den art at det er nødvendig med politiske løsninger. Jeg føler meg overbevist om at det går en grense for dette. Tariffavgift er etter min oppfatning et spørsmål som gjelder det en vel kan si omfattes av det indre liv i fagbevegelsen, og spørsmålet bør derfor løses tariffveien. Så kan man si, får vi nå Norsk Arbeidsgiverforening med på dette? De har jo sagt nei. Det er vel ikke første

gangen N.A.F. har sagt nei til nye og prinsipielle fremstøt fra fagbevegelsens side, men vi har kommet igjen, og til slutt har vi i de fleste tilfeller stanget hull på muren. Da må vi stille oss spørsmålet, kan vi greie dette ved forbundsvise oppgjør? Jeg for min del har sagt at jeg tror vi kan løse spørsmålet gjennom tarifforhandlinger, uten at jeg på noen som helst måte kan garantere at vi får dette løst allerede ved vårens oppgjør. Jeg synes imidlertid dette spørsmålet prinsipielt sett er så viktig å løse gjennom forhandlinger, at jeg for min del i så tilfelle eventuelt vil vente til neste tariffoppgjør for å få løst saken.

Det er ikke tvil om at det har skjedd en modningsprosess i spørsmålet om tariffavgift i den offentlige opinion. Jeg tror også at bedriftene er interessert i å få en ordning, bl.a. for at en kanskje på dette området kan få mer ro på arbeidsplassene. Vi stiller oss jo nemlig i den situasjon, for å være litt demagogisk, at vi gjennom tariffavgift ikke lenger vil få noen særlige muligheter til å presse noen inn. Da vil jo de uorganiserte ha betalt en forsikring mot dette. Min viktigste innvending mot en lovbehandling er at vi ikke vil få kontroll over hvilken ordning vi til slutt vil få. Vi vet at det er områder innenfor LO hvor man ikke ønsker lovbestemmelser, fordi en slik lovbestemmelse ville ødelegge de mulighetene de enkelte forbund har for å utvikle seg. Jeg viser her bl.a. til innlegget til Mugaas. Jeg tror også at en kan ha behov for i en sak som denne, når en først ikke har fått løst spørsmålet ved hovedavtaleforhandlingene, å finne noe forskjellige former for løsninger, alt etter som det passer inn i de enkelte forbunds interesser og tariffmønstre. Jeg har tidligere sagt at det ser ut som om det foregår en modningsprosess i opinionen, men vi vil ha mange enkeltmennesker og organisasjoner som i menneskerettighetens navn vil gå sterkt imot. Disse grupper moral vil etter min oppfatning være at de vil protestere for all verden, men er med på ferden når det gjelder å ta imot penger. Jeg synes ikke vi skal gi disse gruppene disse pengene gratis. Jeg kunne ha sagt en hel del om mitt syn på Norsk Arbeidsgiverforenings behandling av denne sak, men jeg skal la det ligge. Bare dette: Norsk Arbeidsgiverforening gjemmer seg i denne sak bak dekket av en lov fordi de bare kan henvise til denne og for øvrig sitte og toe sine hender og tilsynelatende ha sin samvittighet ren overfor prinsippene om de såkalte menneskerettigheter. Jeg synes ikke dette er en verdig opptreden fra Norsk Arbeidsgiverforenings side.

Jeg vil foreslå følgende endring i punkt 6 i Sekretariatets forslag til uttalelse om tariffoppgjøret 1974:

«Da Norsk Arbeidsgiverforening under forhandlingene om revisjon

av Hovedavtalen har avslått å gå med på Landsorganisasjonens krav om organisasjonsplikt og det subsidiære krav om tariffavgift, anbefales forbundene å søke spørsmålet om tariffavgift løst i forbindelse med revisjon av de enkelte overenskomster i 1974.»

Håkon A. Ødegaard, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Jeg vil først, bortsett fra ett punkt, slutte meg til flertallets innstilling fra Sekretariatet, og jeg slutter også helt opp om den begrunnelse Aspengren og Leif Skau ga for forbundsvise oppgjør i 1974.

Ifølge Sekretariatets flertallsforslag, punkt 5, som jeg ikke er enig i, foreslås det at arbeidstiden ad lovveien skal søkes redusert til 38 timer for helkontinuerlig skiftarbeid og at arbeidstiden generelt skal settes ned til 40 timer pr. uke. På papiret fortøner det seg etter dette forslag slik at helkontinuerlig skiftarbeid på grunn av ubekvem arbeidstid vil få to timer kortere arbeidstid pr. uke enn de øvrige arbeidstakere. Dette innebærer ikke riktighet hvis en vurderer arbeidstiden på årsbasis. Vi har jo rundt regnet 52 arbeids- uker pr. år, minus fire ukers ferie, dvs. 48 uker. For en dagarbeider vil det etter Sekretariatets forslag bety 40 timer x 48 uker — 1920 timer pr. år, men vi vet også at dagarbeiderne har fri på bevegelige helgedager med full lønn. Hvis man regner ni bevegelige helgedager å 8 timer, så utgjør det 72 timer på årsbasis, som gir en effektiv arbeidstid på 1848 timer pr. år. Fordeler man det på 48 uker, så vil det gi en gjennomsnittlig ukentlig arbeidstid på 38½ time. Tar man årskontinuerlige skiftarbeidere, som etter Sekretariatets forslag skal ha to timer kortere arbeidstid, vil en etter samme regnestykke med 38 timer pr. uke i 48 uker få 1824 timer på årsbasis. Det vil si at dagarbeiderne får 24 timer mer på årsbasis, eller en halv time mer pr. uke. Men vi har jo også andre skiftordninger, vi har ett- og toskiftordninger, vi har døgnkontinuerlige tre-skiftordninger og vi har ulike former for turnusarbeid. Blant disse skift- og turnusordningene finnes det også en del som arbeider på bevegelige helgedager og/eller 1. og 17. mai. Disse vil, alt avhengig av hvor mange slike dager de må være i arbeid etter sin skift- eller arbeidsplan, få en arbeidstid varierende fra 38½ til 40 timer pr. uke i gjennomsnitt på årsbasis. Det vil da igjen si at mange skift- eller turnusarbeidere etter Sekretariatets forslag, til tross for at de har en meget ubekvem arbeidstid, vil få den lengste arbeidstid av alle i dette land.

Vi har også spørsmålet om arbeid under dagen, og en vil om en nedsetter deres arbeidstid til 38 timer pr. uke, få en reell årlig arbeidstid pr. uke for disse arbeidere på 36½ time, fordi, såvidt jeg kjenner til, arbeider ikke arbeidere under dagen på bevegelige helge-

dager eller 1. og 17. mai. Jeg har levert dirigenten et forslag som tar hensyn til det jeg har sagt, og jeg vil anbefale Representantskapet å vedta dette forslag. Etter min oppfatning bør Landsorganisasjonen som hovedprinsipp gå inn for at de som har den mest ubekvemme arbeidstid skal ha dette kompensert i form av kortere arbeidstid.

Sekretariatets forslag, både flertalls- og mindretallsinnstillingene, har ikke tatt hensyn til dette hovedprinsipp, og disse kan derfor etter min oppfatning ikke aksepteres.

Aspengren pekte i sin innledning på at om det var forbund som har spesielle arbeidstidskrav, så kunne de ta det opp ved tariffrevisjonen. Jeg er enig med Finn Nilsen i at spørsmålet om nedsettelse av arbeidstiden er av så generell karakter at den ikke kan forventes løst ved tariffrevisjonen for det enkelte forbunds vedkommende. Det er i alle fall et omkostningsspørsmål om man skal redusere arbeidstiden vesentlig for skiftindustrien, og jeg ville tro at om det skulle løses forbundsvis, så vil det bli tatt med i den økonomiske beregningen over hva arbeidsgiveren vil yte. Dette vil igjen føre til at de forbund som har mange skiftarbeidere kommer uheldig ut på andre områder en ønsker forbedringer på. Jeg fremsetter følgende forslag i stedet for punkt 5 i Sekretariatets flertallsforslag. Dette punkt endres til å lyde:

«Representantskapet krever av Regjeringen at Arbeidervernloven endres slik at den alminnelige arbeidstid fastsettes til 40 timer pr. uke.

For ordinært 1-, 2- og diskontinuerlig 3-skiftarbeid og turnusarbeid som kan sammenlignes med disse, og hvor skift- eller turnusordningen ordinært også omfatter arbeid på bevegelige helligdager og/eller 1. og 17. mai, fastsettes arbeidstiden til 38 timer pr. uke i gjennomsnitt over en skift- eller turnusperiode.»

Representantskapet vil imidlertid understreke at det for arbeid under dagen og for helkontinuerlig skiftarbeid må tas særlig hensyn.

For disse grupper må arbeidstiden fastsettes til:

- a) *For helkontinuerlig skiftarbeid.*
36 timer pr. uke i gjennomsnitt over en skiftperiode.
1- og 2-skiftarbeid som følger helkontinuerlig skiftturnus må ha samme arbeidstid.
- b) *Arbeid under dagen.*
38 timer pr. uke.

Rolf Hauge, Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Jeg har også et forslag til endring av punkt 5 i Sekretariatets innstilling. Det lyder slik:

«Arbeidervernloven kreves endret slik at den alminnelige arbeidstid fastsettes til 40 timer pr. uke. For døgkontinuerlige skiftarbeidere 38 timer pr. uke, for arbeid under dagen og helkontinuerlige skift-

arbeidere med stans i de store høytider og 1. og 17. mai 36 timer, og for skiftarbeidere på årskontinuerlig basis 33,6 timer pr. uke.»

På Kongressen i vår stemte vi for et forslag om 38 timer pr. uke for helkontinuerlige skiftarbeidere. Men forholdet er at det har skjedd en del siden den gang, og det har vært en utvikling som vi så begynnelsen av den gang, men som har vært mer intens enn en kanskje regnet med. Representantskapet i svensk LO hadde i november et møte hvor de behandlet og fastla sine krav til tariffrevisjonen, og de behandlet også arbeidstidsspørsmålet. De har kommet fram til et opplegg om at helkontinuerlige skiftarbeidere med stans i de store høytider og døgkontinuerlige skiftarbeidere skal ha en arbeidstid på 35 timer pr. uke. Det betyr i realiteten etter opplegget fra svensk LOs side at de samtidig krever 33,6 timer for årskontinuerlige skiftarbeidere, altså de som jobber alle årets dager. Grunnen til at man krever akkurat 33,6 er at man som regel i en årskontinuerlig skiftordning har etablert fem skift og 33,6 x 5 utgjør en skiftperiode på 168 timer over fire-ukersperioden.

Jeg vil også nevne at den internasjonale vi står tilsluttet i høst hadde kongress, hvor det ble vedtatt at man skulle kreve 36 timer for helkontinuerlige skiftarbeidere.

Disse ting jeg her har nevnt, og de ting som Ødegaard var inne på, gjør at Representantskapet må se nærmere på dette. Det har skjedd en utvikling på skiftarbeiderområdet i den senere tid som gjør at man er nødt til å finne fram til ordninger som gjør det mer attraktivt for folk å jobbe på skift. Innen treforedlingsindustrien er det i dag svært vanskelig å få rekruttert skiftarbeidere, blant de unge er det omtrent umulig. En av de ting som muligens kunne hjelpe på situasjonen er en forkortelse av arbeidstiden som markerer en differanse i forhold til dagarbeid.

Jeg skal ikke komme inn på arbeidstiden for de forskjellige grupperinger, men bare peke på ett forhold som i alle år har vært urimelig og som vi ved en lovrevisjon må finne en ordning for. Det gjelder forholdet mellom helkontinuerlige skiftarbeidere med stans i de store høytider og 1. og 17. mai og årskontinuerlige skiftarbeidere. Den gruppen som arbeider årskontinuerlig skift, noe en regner for å være den mest besværlige arbeidsordning, har slik som loven er i dag lengre arbeidstid enn kontinuerlige skiftarbeidere med stans. Dette er grunnen til at vårt forslag går på en firedelt ordning.

Jeg tror arbeidsgiversiden er innstilt på at det her må komme en ordning, men det er veldig vanskelig å få gjennomført det i og med loven er som den er i dag.

Jeg tror Representantskapet forsømmer seg hvis man i denne omgang ikke går lenger enn Sekretariatets innstilling.

Fritz W. Hannestad, Sekretariatet:

Finn Nilsen sa i sitt innlegg at han hadde en viss engstelse for de organisasjonene som står utenfor, de som vel gjerne betegnes som «gule». Jeg skulle anta at vårt forbund er det forbund innenfor LO som har de aller største organisasjonsvanskeligheter nettopp fordi vi har to organisasjoner som går noenlunde parallelt med oss i arbeidslivet. Men selv med dette nærer vi ikke noe engstelse for hvordan vi skal avslutte et tariffoppgjør. Jeg skulle anta at vi her som vi en rekke ganger har gjort ved funksjonærøppgjørene i Norsk Hydro, hvor vi har fem funksjonæravtaler, før vi kommer til veis ende, enten under forhandlinger eller mekling, kaster alle høytidelige prinsipper over bord og sier at her skal det kobles. Jeg skulle anta at vårt forbund hvis det var et anbefalt forslag eller meklingsforslag vil innta det samme standpunkt.

Når det gjelder de framleggene som foreligger så har jeg stemt for Sekretariatets innstilling. Ved spørsmålet om forbundsvis oppgjør er det sagt gjentatte ganger at det må være den situasjon som foreligger som må være det avgjørende for hvilken måte tariffspørsmålene skal løses på. Jeg tror vi nå er kommet i en situasjon som gjør det nødvendig å få forbundsvis oppgjør. Jeg skulle tro at de fleste tariffavtaler trenger en ansiktsløftning, eller tekniske revisjoner, nettopp fordi det har vært liten adgang til dette i det siste. En annen ting jeg ser som en fordel ved at det går ut en anbefaling her fra Representantskapet om forbundsvis oppgjør, er at man kommer i den situasjon at man kan få noe større albueslag innenfor sine egne områder.

Jeg er enig i at man skal kreve at tariffperiodens lengde skal være ett år. I stedet for en to-årig avtale med indeksregulering, som kan skape irritasjoner fordi man aldri får full kompensasjon, er det bedre å være i forhandlingsposisjon når det året er gått.

Jeg tror ikke at situasjonen innbyr til å reise mange krav, jeg tror flertallsinnstillingen med anbefaling om få krav er riktig. Etter min mening er situasjonen slik at det primære denne gang er å få flere nominelle kroner, slik at arbeidstakerne virkelig kan få en kompensasjon både for den prisstigning vi har bak oss og den kommende prisstigning.

Det essensielle denne gang må være et pengeoppgjør.

Jeg er enig i de sju punktene i flertallsforslaget fra Sekretariatet. Når det gjelder spørsmålet om tariffavgift, så har jeg vært litt betenkt, men jeg har ikke latt meg overtale, men overbevise, og jeg stemmer for den formulering forslaget har. Jeg har vært i tvil, og jeg har både på Kongressen og i Sekretariatet gitt uttrykk for at vi kanskje kommer noe skjevt ut når vi legaliserer at folk kan

være uorganiserte. Det er jo en legalisering av å være uorganisert, og jeg vil nevne at vi har en lov her i landet som ble gjort midlertidig i 1951, den er snart et kvart århundre gammel. Den gjelder bl.a. vårt forbund og heter Lex Askim. Lex Askim har regler for å knesette retten til å være uorganisert. Vi liker ikke loven og vi har gjort utallige henvendelser både til Landsorganisasjonen og til departementet om å bli kvitt den. Loven kom til i en bestemt situasjon for å løse en bestemt konflikt i forbindelse med alt det som skjedde i 1951 om arbeidsledernes rett til å organisere seg i Landsorganisasjonen. Denne loven bør nå bringes til opphør.

Før jeg slutter vil jeg nevne at jeg i Sekretariatet var inne på at de forbund som organiserer lærlinger bør komme sammen for å få til en modell, fordi lærlingene avlønnes på forskjellig måte. Noen har timelønn, noen har timelønn med adgang til ved slutten av læretiden å få ekstrasfortjeneste ved at de kan delta i akkordarbeid, vi har lærlinger som har ukelønn. Her kan det være mange forskjellige former når det gjelder krav fra lærlingene. Jeg tror derfor det vil være viktig at disse forbundene får adgang til å diskutere dette. Jeg har dermed ikke sagt at kravene skal være like. De må jo være tilpasset de forhold som gjelder lærlinger.

Jeg vil anbefale Sekretariatets forslag, men jeg gjentar at mitt syn er at tariffoppgjøret 1974 prinsipielt må være et pengeoppgjør.

Thorvald Karlsen, Sekretariatet:

Hvis vi utelukkende kunne se helt prinsipielt på opplegget til dette tariffoppgjøret, så kunne vi vel på mange måter være enig med Finn Nilsen i at vi denne gang kanskje burde ha lagt opp til et samordnet oppgjør. Det er mange store generelle spørsmål man burde kunne ha tatt opp i forbindelse med tariffoppgjøret. Jeg tror ikke dette er praktisk politikk i dagens situasjon. Jeg vil derfor si meg enig i flertallsinnstillingen fra Sekretariatet, som anbefaler at det ved denne tariffrevisjon benyttes forbundsvis oppgjør.

Det er mange grunner til det. Jeg skal ikke bruke ytterligere tid til begrunnelser, det er mange som har vært inne på det. Jeg er da selvfølgelig også i den sammenheng fullt ut innstilt på at forbundsvis oppgjør for den sektor jeg tilhører er et oppgjør i Kartellrets regi for oss LO-organiserte.

Jeg synes også spørsmålet om tariffperiodens lengde henger sammen med den innstilling man foretar med hensyn til oppgjørsformen. Det bør ikke bli en for lang tariffperiode ved forbundsvis oppgjør. Vi bør snarest mulig komme tilbake til et nytt tariffoppgjør hvor vi kan ta opp de prinsipielle spørsmålene, og jeg slutter meg derfor

også helt ut til at man tar sikte på en ett-årig tariffperiode i den usikre økonomiske situasjon vi nå er i.

Vi skal ikke snakke om størrelsen og hvordan vi skal legge opp kravene til pengemessig oppgjør. Men jeg vil gjerne ha gitt uttrykk for at det jo etter hvert har blitt et ganske alminnelig begrep i diskusjonen dette at man nå skal få en kompensasjon for den realdisponible inntekt eller den disponible realinntekt, alt etter som man bytter på rekkefølgen her. Etter min oppfatning vil det være meget vanskelig å kombinere med et lavtlønnsoppgjør. Vi har sett av Aukrust-utvalgets beregninger at det nå er de høyeste lønnsgruppene som har kommet dårligst ut med hensyn til utviklingen av den realdisponible inntekt i den perioden vi har bak oss. Skal vi ta igjen og kompensere tapet i den realdisponible inntekt, så kan jeg ikke skjønne annet enn at det i tilfelle vil komme til å bli det stikk motsatte av et lavtlønnsoppgjør. Dessuten vil det etter min oppfatning også komme ganske sterkt i strid med de intensjoner som man fra myndighetenes side har når det gjelder hvor man skal legge skattebyrdene, hvor man skal ta inn inntektene for de økte utgiftene på den offentlige sektor.

Jeg vil da gjerne over til det som jeg egentlig er veldig sterkt opptatt av, nemlig spørsmålet om tariffavgift. Jeg har nesten lyst til å si at jeg subsidiært kunne slutte meg til Leif Skau's forslag i denne sammenheng. Jeg tror å gjennomføre dette ved lov som en generell ordning for hele arbeidslivet, også for statssektoren, vil komme til å gjøre ubotelig skade for mange av våre organisasjoner i statssektoren. Vi har et helt spesielt forhold med konkurranse fra organisasjoner som er anerkjent på lik linje med våre organisasjoner, og som vil komme til å profitere på dette. Det er organisasjoner som ligger med en kontingent langt under vår, og ved gjennomføringen av en tariffavgift i staten, kan ikke jeg se det på annen måte enn at det vil virke slik at vi driver de uorganiserte inn i de konkurrerende organisasjonene. Jeg ser i hvert fall ikke noen praktisk løsning på dette spørsmål slik at vi kommer ut av dette på en fornuftig måte. Det kan ikke være mening i at det fra LOs side skal gjennomføres noe som rett og slett kommer i strid med våre organisasjonsmessige interesser. Derfor er jeg sterkt opptatt av at vi må få en gjennomføring av dette slik at vi ikke pådrar oss de uheldige konsekvensene som dette uvilkårlig vil føre med seg.

Det er vel mulig at man kan løse dette ved f.eks. i første omgang å gjennomføre tariffavgift ved de områder som omfattes av Arbeidstvistloven, og lar det området som omfattes av Tjenestetvistloven foreløpig ligge. Jeg vil anbefale at man ser på den muligheten. Jeg er litt betenkt ved å la de enkelte forbund ved tariffrevisjonen

ta opp dette i sine tariffkrav. Jeg frykter at det kan være den saken som kan få arbeidsgiverne til å drive dette over i et samordnet oppgjør, et fellesoppgjør. Derfor er dette betenkelig, ellers hadde det selvfølgelig løst mitt problem, for da kunne man unnlatt å ta det opp i statstjenesten.

Jeg vil be om at det utvalg som er nedsatt i LOs administrasjon for å se på praktiske sider ved dette spørsmålet, tar hensyn til de problemer som jeg her har nevnt. Jeg vil be om at vi i sluttinnlegget fra formannen får noen betraktninger om hvordan man fra LOs administrasjon ser på dette, slik at man eventuelt kan overveie om man subsidiært skal stemme for det forslaget som er framsatt av Leif Skau.

Arne Løken, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

Det er vel kanskje ikke riktig at de som hører med til høstfagene, og som derigjennom har forbundsvise oppgjør, blander seg inn i selve spørsmålet om oppgjørsformen. Men jeg må innrømme at mye av det Finn Nilsen sa er riktig. Dette at det er mange oppgaver som de enkelte forbund ikke kan løse alene, og han nevnte et par ting, bl.a. dette med Opplysnings- og utviklingsfondet. På hvilken måte mener de som er for forbundsvise oppgjør at man skal løse en økning av den kontingenten? Når jeg likevel denne gang ikke vil stemme for Finn Nilsens forslag, er det ene og alene for én ting. Jeg har sett at det er en rekke forbund som har nedstemt disse samordnede oppgjørene, og man har fått resolusjoner i fleng mot denne oppgjørsformen. Det vil da være rimelig at forbundene får forbundsvise oppgjør, så får de jo da til neste korsvei se hva egentlig forbundsvise oppgjør innebærer. Mitt forbund har ikke særlig gode erfaringer med det, bortsett fra at vi kommer senere og kan få presset prosenten noe opp, men hele tiden presiserer Arbeidsgiverforeningen hva vårfagene har fått og hva andre forbund har fått. Jeg tror det også vil gjøre seg gjeldende ved forbundsvise oppgjør om våren, det økonomiske oppgjøret fra Arbeidsgiverforeningens side vil bli forsøkt samordnet, slik at det i realiteten blir et fellesoppgjør.

Det som imidlertid har fått meg til å ta ordet, er spørsmålet om tariffavgift. Ikke at man skal prøve å få dette gjennomført ved lov eller tariffrevisjon, men selve måten det skal gjennomføres på. Leif Skau sa i sitt innlegg at han var imot både organisasjonsplikt og tariffavgift, fordi dette var noe vi skulle ordne selv. Hvis vi ikke klarte det ved vår egen styrke, så var ikke disse to tingene det riktige å gjøre. Du Leif Skau er formann i et forbund som har en relativt stabil arbeidsstokk. Når man ser på vårt lille forbund, som i dag har under 10 000 medlemmer av 30 000 sysselsatte og som må ny-

organisere mellom 2500 og 3000 medlemmer pr. år for i det hele tatt å holde status quo, da må nok problemet fortone seg noe annerledes.

Vi har en sterk belastning på tillitsmennene i vårt forbund når det gjelder agitasjonsmessig arbeid. Disse kunne ha vært brukt til andre store oppgaver, men på grunn av denne fluktuasjon vil vi stadig måtte bruke en vesentlig del av vår tid til å nyorganisere medlemmer for i det hele tatt å kunne holde et medlemstall som det vi har i dag.

Vi har skrevet til LO og gjort merksam på disse forholdene, og vi vet at det også er andre forbund som har de samme problemer. Jeg for min del er svært opptatt av det som ble reist som krav ved revisjon av Hovedavtalen, nemlig at når man hadde 50 prosent organiserte i en bedrift så skulle tariffavgiften innføres. For de forbund som har sterkt fluktuasjon vil denne tariffavgiften være lik null, den vil ikke ha noen betydning for organisasjonen innenfor de områdene som er belemt med dette. Vi har en rekke store bedrifter hvor man har denne fluktuasjonen, og det lykkes ikke å komme opp i 50 prosent, men fordi bedriftene er medlem av Norsk Arbeidsgiverforening så er tariffavtalen gjort gjeldende. Vi har noen stabile grupper hvor organisasjonsprosenten er bra. Det er kokker, servitører og til dels dørvakter og resepsjonspersonale, men heller ikke her kan det sies å være helt trygge forhold, og hvis man skal opprettholde denne 50 prosent-regelen, så er jeg redd for at man innenfor hotell- og restaurantbransjen i dette land heller ansetter en eller to personer til, bare for å komme under 50 prosent-regelen, og bare for å slippe å kreve inn denne tariffavgiften.

Jeg tillater meg å legge fram et forslag. Jeg har ikke tatt standpunkt til om det skal gjennomføres tariffmessig eller lovmessig. Jeg har liten tro på at man ved forbundsvis oppgjør kan få gjennomført det forbundsvis, og det som står igjen da er lovveien.

Forslaget gjelder sak 7, punkt 6:

«*Prinsippalt:* Tariffavgiften må gjennomføres generelt uavhengig av organisasjonsprosenten i den enkelte bedrift.

«*Subsidiært:* Tariffavgift innføres i bedrifter hvor tariffavtale er gjort gjeldende på det tidspunkt en slik avgift blir vedtatt.»

Leif Engen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Det som i første rekke interesserer meg er arbeidstidsforkortelsen. Jeg vil takke Ødegaard for det forslaget han framsatte.

Når vi tar i betraktning skiftarbeidernes forhold over hele landet, kan vi vel si at disse på en måte har vært diskriminert. Skiftarbeiderne har i dag forhold som ikke kan sammenliknes med andre arbeidsgrupper. Vi vet at når det gjelder skiftarbeid og arbeid under dagen er det snart en menneskealder siden gruvearbeidere fikk 40

timers arbeidsuke, og der har de stått siden. Dengang var det en differanse på åtte timer pr. uke mellom arbeid under dagen og dagarbeid. Ute på arbeidsplassene er vel skiftarbeiderne et lite fåtall, og det er vel mange som tenker at for å få gjennomført 40 timers uke generelt, så må vi være snille og ikke kreve lavere arbeidstid enn 38 timer for skiftarbeiderne for å være solidariske. Skiftarbeiderne er i dag kommet under et slikt press at jeg tror ikke de vil finne seg i bare å gå ned til 38 timers uke. I det distriktet hvor jeg hører hjemme er det daglig innlegg fra skiftarbeiderne i arbeideravisene, hvor de legger fram sine problemer. Disse problemene bør Representantskapet i dag ta hensyn til. Hvis vi sammenlikner arbeidstiden på skift og dagarbeid, vil vi finne at forskjellen i arbeidstid bare dreier seg om minutter pr. dag når vi regner på årsbasis. Dette kan etter min oppfatning ikke gå lenger, og jeg vil henstille til Representantskapet å se alvoret i kravet fra skiftarbeiderne. Det vil være en støtte for tillitsmennene rundt på de enkelte arbeidsplasser og en støtte for organisasjonen i sin helhet.

Jeg vil på det innstendigste henstille til dere at skiftarbeiderne får noenlunde levelige forhold. La oss nå vise at vi er så solidariske at vi går inn for 36 timers arbeidsuke for rundskiftarbeidere. Det er ikke et for høyt krav, det er et krav som ligger innen rimelighetens grenser.

Jeg anbefaler derfor Ødegaard's forslag på det beste.

Så over til tariffavgift. Når det gjelder å få folk inn i organisasjonen, så har jeg alltid hatt den oppfatning at dette er en oppgave for oss organiserte. En oppgave som er så viktig at det skulle bli ganske uholdbart å arbeide ved siden av oss for de som ikke er organiserte. Jeg tror det kan komme til å bli en belastning for partiet hvis en ad lovveien skal bestemme dette.

Det ble sagt her at tariffavgiften kunne presse oppgjøret over i fellesoppgjør, men det er vel vi som sitter her i dag som bestemmer om det skal være forbundsvis oppgjør eller fellesoppgjør. Hvis vi bestemmer at det skal være forbundsvis oppgjør, så er det ingen vei forbi, da skal det være forbundsvis oppgjør.

Olav Bratlie, Sekretariatet:

Når det gjelder oppgjørsformen og det gode innlegget Finn Nilsen hadde, så er det klart at når en ser saken fra Finn Nilsens side, så kunne ikke han si annet enn det han gjorde. Han har jo sine erfaringer fra de samordnede oppgjør vi har hatt tidligere og de forbundsvis oppgjør vi har hatt. Vi har også vært tilhengere av samordnede oppgjør, men nettopp i den situasjon vi nå er oppe i — da tenker vi på den politiske situasjon og den misnøyen som har

bredt seg rundt omkring på mange arbeidsplasser — er vi enig i forbundsvise oppgjør.

Det er gjerne Jern og Metall som danner opptakten når vi har forbundsvise oppgjør, og det resultatet Jern og Metall kommer fram til blir presentert for oss andre når vi kommer til forhandlingsbordet. Dette er ikke kritikk overfor Jern og Metall, men de har andre muligheter i tariffperioden enn de fleste andre forbund har. De har større muligheter under helt ordinære forhold — vi ser da bort fra det stramme arbeidsmarked som har vært i den senere tid, hvor også andre har kunnet få noe utenom de helt tariffmessige tillegg. Overenskomsten for Jern og Metall er bygd opp på den måten at det skal være reguleringer i perioden i motsetning til hva som er vanlig i norsk arbeidsliv for øvrig.

Når det gjelder tariffperiodens lengde, så er det klart at det er riktig som Totland og Skau har vært inne på, at det er mest fordelaktig under ordinære forhold å ha to-årsperioder. En vil da ha tid til andre gjøremål som er nødvendig innen de enkelte forbunds-områder.

Men den usikre økonomiske situasjon vi nå har tilsier at vi denne gang bør begrense tariffperioden til bare ett år.

I spørsmålet om tariffavgift støtter Sekretariatet seg på vedtak på Kongressen i vår, selv om det på Kongressen ikke var definert på hvilken måte dette skulle fremmes. Det kan være akseptabelt å få løst det lovveien bare tariffavgiften blir høy nok, slik at den kan godtas av oss som skal stille med disse tingene.

Når det gjelder arbeidstiden har de tre foregående talere utdypet nokså nøyaktig hva som rører seg blant skiftarbeiderne, og vi vet at det har skjedd mye i tiden fra Kongressen og fram til i dag.

Jeg husker at ved tariffrevisjonen i 1970 var det en av motpartens representanter som sa til meg at vi nå måtte se å gjøre noe for de helkontinuerlige skiftarbeiderne. Jeg svarte at det var noe som sto opp til dem. Men da var det meningen at vi skulle ta av «potten» og fordele til skiftarbeiderne, slik at det ble noe mindre på de andre. En slik løsning kunne vi selvsagt ikke være med på. Det som skal gis til skiftarbeiderne må tas av arbeidsgiverne. Ødegaard var inne på at dagarbeidstiden ville være 38½ time med 40 timers arbeidsuke. Den blir nok enda mindre. Nå er det også andre utenom industrien som har skiftarbeid. Vi har mange i den offentlige sektor, i transporten, det er også mange andre områder. Det er sagt at det er vanskelig å dekke arbeidsplassene med de skiftplanene en har. Det har det vært, og den vesentligste årsak til dette er at folk ikke vil jobbe skift når det finnes arbeidsplasser med dagarbeid, hvor folk har fri både lørdag og søndag. Men det er klart at jo mer tiltrekkende et

arbeid blir, lettere er det å få rekruttert folk til disse stillingene. Det er vel Kjemisk og Papir som dominerer når det gjelder skiftarbeidere, og vi har lenge vært klar over disse problemene.

Bjarne Bårdsen, Bekledningsarbeiderforbundet:

Flere av talerne har vært inne på at de prinsipielt er enig i det som Finn Nilsen har sagt og innholdet i det forslag han har lagt fram. Men så sies det at man i den nåværende situasjon ikke kan gå inn for samordnede oppgjør, uten at dette såvidt jeg skjønner har vært begrunnet på annen måte enn at man nå må få forbundsvise oppgjør for å få en teknisk og redaksjonell endring i tariffavtalene. Hvilke tekniske og redaksjonelle endringer man tenker på, har såvidt jeg har oppfattet ingen ennå nevnt.

Aspengren nevnte også i sitt innlegg at det er mange unge medlemmer som ikke har opplevd forbundsvise oppgjør, og som derfor burde få oppleve dette. For å ta det siste først, så går jeg ut fra at når man skal snakke om oppgjørsformen, så må det være ut fra hvilken form som gir oss det beste resultat, og jeg går selvsagt ut fra at Aspengren ikke mente vi skulle ha forbundsvise oppgjør for at de unge skulle se hva dette var.

Når det gjelder tekniske og redaksjonelle endringer i tariffavtalene, så kan jeg ikke finne at dette har noe med oppgjørsformen å gjøre. Det som har skjedd ved samordnede oppgjør, er at man har fått tildelt en «pott», og denne «potten» har da stått til disposisjon for de enkelte forbund til fordeling på de ting og de satser i overenskomsten som man måtte bli enig med sin arbeidsgivermotpart om. Dette med at vi har fått tildelt en «pott», som da har gitt oss en ramme, har i hvert fall for vårt forbunds vedkommende ført til at vi har fått endret atskillige ting i overenskomsten som det ellers ikke hadde vært mulig å gjennomføre. Selvsagt har man da måttet betale av «potten» for å få endret disse tingene. Hvis man ikke er villig til det, får man selvsagt ingen tekniske endringer. Jeg tror imidlertid det er urealistisk å regne med at man ikke må betale for de tekniske endringer man måtte få også ved forbundsvise oppgjør. Jeg tror nok arbeidsgiverne vil regne dette med når man skal begynne å snakke om tilleggenes størrelse. Det som kanskje har gjort det mulig for oss å få endret en del ting i våre avtaler, er at vi har vist at vi hadde dekning for dette i «potten», uten at man har måttet kreve noe ekstra ut over det som «potten» ga.

Hva er egentlig forbundsvise oppgjør? Ett eller annet av de store forbundene vil gå først ut og vil forhåpentligvis komme fram til et resultat. Dette resultat vil antakelig også bli veldig teknisk betont

på enkelte felter, slik at det kanskje er vanskelig for andre forbundsområder fullt ut å kunne forstå dette forslaget. Det en vil komme til å forstå av forslaget er de rene lønnstilleggene som vil komme, og jeg er da redd for at arbeidsgivermotpartene til de øvrige forbund vil legge dette forbunds resultat til grunn, spesielt da når det gjelder lønnstilleggene, og bygge på det. Så kan man spørre: Er dette forbundsvisse oppgjør? Er ikke dette en situasjon som har oppstått ved at ett forbund i store trekk fastlegger hva de øvrige skal få. Man vil antakelig få mindre innflytelse på lønnstilleggenes størrelse ved forbundsvisse oppgjør enn ved en samordning av oppgjørene, for da ville iallfall de fleste forbund være med å diskutere lønnstilleggenes størrelse.

Jeg vil så komme inn på solidariteten innad i fagbevegelsen, og med det mener jeg de ordninger man måtte ha i fagbevegelsen. Jeg tenker da spesielt på Grunnforsikringen og Kollektiv hjemforsikring. Vi betaler jo den samme kontingent til disse ordninger uansett hva man får ut. I vårt forbund har vi mange unge, og dermed selvsagt også ugifte medlemmer, som da som ugifte ikke har så store verdier som andre har. Vi har også mange husmødre som har arbeid, og som en derfor kan si har et dobbeltmedlemskap, og som da får mindre ut av disse ordninger enn hva gjennomsnittet får. Når det gjelder Grunnforsikringen betaler forbundet inn noe mer enn dobbelt så mye til Grunnforsikringen som våre medlemmer får ut. Når det gjelder Kollektiv hjemforsikring har jeg ingen tall.

Jeg vil presisere at vi selvsagt ikke har tenkt å trekke oss ut av disse ordninger, men jeg tror at også de som går inn for forbundsvisse oppgjør bør ta med i betraktningen når en diskuterer denne saken, denne samordningen man har innad i fagbevegelsen med våre egne ordninger. Jeg tror at våre medlemmer på et eller annet tidspunkt antakelig vil begynne å reagere mot at vi skal være med i ordninger innad i fagbevegelsen som faktisk ikke gir oss de samme uttellinger som en gjennomsnittlig får i fagbevegelsen når man ikke ellers utad overfor våre arbeidsgivermotparter vil stå solidarisk med oss og fremme krav som også tilgodekommer våre medlemmer.

Jeg vil også gjerne be om at en eller annen av de som går inn for forbundsvisse oppgjør nevner et eksempel eller to på disse ting i avtalen, formuleringer i avtalen, som det ikke er mulig å endre ved samordnede oppgjør, men som bare kan løses ved forbundsvisse oppgjør. Jeg tror nemlig ikke det finnes noen berettiget begrunnelse for dette.

Jeg vil til slutt anmode om at man tenker grundig igjennom det forslag som Finn Nilsen har lagt fram, og stemmer ut fra det en prinsipielt mener er riktig, og ikke ut fra taktisk betonte grunner.

Oistein Larsen, Sekretariatet:

Etter som jeg bare har dissentert på ett av punktene i Sekretariatets forslag, kunne jeg selvfølgelig frafalt ordet og bare vist til det Leif Skau sa om tariffavgiften og for øvrig vise til formannens innledning.

Det er jo nå berørt så mange saker, og jeg vil gjerne kommentere spørsmålet om oppgjørsformen og om arbeidstiden for visse grupper. Vi har behandlet oppgjørsformen på vårt landsstyremøte og vedtatt at vi denne gang skal gå inn for forbundsvisse oppgjør, men vi har dermed ikke bundet forbundet til å ta standpunkt til eventuelle framtidige oppgjørsformer. Vår egen erfaring med oppgjørsformene skulle vel tilsi at vi bare burde gå inn for forbundsvisse oppgjør. Vårt forbund er nemlig delt ganske nøyaktig i to, den ene halvparten tilhører den private sektor, den andre den statlige. For den statlige sektor har vi alltid hatt forbundsvisse oppgjør, og jeg kan nevne utgangspunktet da vi startet med oppgjørene for den statlige sektor, hvor de lå absolutt på bunnen og var en lavtlønnsgruppe. I løpet av de siste seks/sju årene har vi klart å løfte denne gruppen ved forbundsvisse oppgjør opp på en plass som gjør at den i dag ligger ca. 2 kroner over gjennomsnittet for industriarbeidere, og det synes jeg markerer at forbundsvisse oppgjør i de tilfeller hvor det lar seg gjennomføre kan være nyttig.

Vi har også kvinnelige medlemmer i vår medlemsstokk, og vi har ved de to siste oppgjørene fått spesialbehandling og har klart å rykke et lite skritt videre, men ved neste korsvei har de andre passert disse igjen. Jeg tror at vi ville for denne gruppens vedkommende hatt en absolutt fordel av å kunne få benytte et forbundsvis oppgjør.

Når det gjelder arbeidstiden for underjordsarbeidere, vil jeg si følgende: Det har vært merkelig stille fra denne gruppen. Vi fikk gjennomført 40 timers uke for denne gruppen allerede i 1950 både på medisinsk og arbeidsmessig grunnlag. Siden har det vært helt tyst. Argumentasjonen den gang var bygd både på arbeidsmessige og helsemessige forhold. Nå skal vi ta reduksjonen fra 48 til 40 timer med en klype salt, for reduksjonen skjedde ikke så drastisk som det høres ut til. I de 48 timene hadde tidligere nemlig vi i gruvene både faring og spisepauser. Etter nedsettelsen av arbeidstiden fikk vi den svenske ordningen, hvor disse tingene kom utenom, bortsett fra faringen til arbeidsplassen.

Når jeg ikke har dissentert i Sekretariatet på dette punktet, er det på grunnlag av den forsikring jeg fikk fra Landsorganisasjonens ledelse om at vi her sto fritt ved årets tariffrevisjon. Jeg kan jo

med en gang si at vi ikke kommer til å nøye oss med å sette fram forslag verken på 36 eller 38 timer. Vi vil følge det internasjonale charter som vi i gruveindustrien har vedtatt, nemlig en arbeidstid på 35 timer. Det er det krav vi kommer til å fremme, og jeg tror vi skal klare å løse det. Jeg vil også legge til at vi her i det store og hele kommer til å følge våre svenske kamerater.

Så gjelder det tariffavgiften, og det er som sagt den eneste dissensen jeg er med på her, sammen med Leif Skau, så det skulle vel her være nok å vise til hva Skau sa.

På et tidlig tidspunkt diskuterte man saken i Sekretariatet, og på grunnlag av de gruppene vi representerer her, så er vi i likhet med Hotl. og Rest. redd den 50 prosent-klausulen. Jeg antyder et forslag som er i samsvar med det som Løken la fram som subsidiært forslag. Den videre behandling av denne saken bør foregå i nært samarbeid med de enkelte forbund, slik at flest mulig får gi uttrykk for sitt syn.

Ellers vil jeg anbefale Sekretariatets forslag med unntak av punkt 6, hvor jeg helt og holdent går inn for Leif Skau's forslag.

Olaf Axelsen, Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Selv om jeg meget godt forstår Sekretariatets flertall når de foreslår forbundsvise oppgjør, må jeg likevel si at jeg er dypt uenig i det. Jeg forstår godt det press og den påkjønning det har vært for Landsorganisasjonens ledelse de siste årene når det gjelder dette spørsmålet. Likevel vil jeg anbefale Finn Nilsens forslag på det beste, for det er det forslaget som er det riktige. Jeg kan ikke begrunne det noe bedre enn Finn Nilsen har gjort, men det er dette forslaget som viser solidaritet og kameratskap når det gjelder oppgjørsformen.

Vårt forbund har hatt seks tariffkonferanser rundt om i landet. Det er et fåtall, de kan telles på én hånd, som har stemt for forbundsvise oppgjør, så hos oss er det ingen tvil om oppgjørsformen.

Så vil jeg si litt om punkt 2 i flertallsinnstillingen fra Sekretariatet, og den begrunnelse formannen ga til punkt 2 og ett-årig avtale. Han begynte med å si at man er inne i en høykonjunktur, og det er jo riktig skal man dømme ut fra hva man sier i nasjonalbudsjettet, en høykonjunktur som vil vare ut 1974 og langt inn i 1975, sies det av ekspertene. Men så sier Aspengren: Så kommer oljekrisen og på bakgrunn av den situasjon som har oppstått i den senere tid foreslås det ett-årig tariffperiode. Det burde vel ha tilsagt et samordnet oppgjør i en ekstraordinær situasjon. Er det noen gang vi skal stå sammen må det vel være når en skal løse felles problemer av en slik

karakter som det her er snakk om. Derfor synes jeg det i høyeste grad er inkonsekvent når det sies på den måten.

Alle som har vært med ved tariffoppgjørene i årene etter krigen kjenner jo til det som Bårdsen sa: At det forbund som kommer først trekker opp retningslinjene for alle de andre. Vi kan bare ta en enkelt ting som matpenger for overtid. Har et forbund fått vedtatt at det skal være ti kroner i matpenger for overtid, så kan man forhandle natt og dag uten å få endret det med 50 øre. Det samme gjør seg gjeldende i de aller fleste spørsmål. Det er det forbund som kommer først som bestemmer hvor mye de andre forbundene skal ta ut.

Men et annet spørsmål er hvordan det skal løses hvis Arbeidsgiverforeningen ikke finner en løsning for det forbund som kommer først. Vi kjenner jo til at da tar de ut lockout-varsel tilsvarende de det blir tatt ut streikevarsel for. La oss nå si det er Jern og Metall som er det første, Jern og Metall kommer ikke fram, det blir plassoppgiselsler, streikevarsel for disse. Arbeidsgiverforeningen tar da med én gang ut lockout-varsel. Da må Landsorganisasjonen tre inn i forhandlingene, og så er man i full gang med et samordnet oppgjør.

Jeg tror vi kaster medlemmene våre blå i øynene ved å innbille dem at det går an å gjennomføre forbundsvise oppgjør slik man gjorde det i de første årene etter krigen.

Hvor kommer kravene i dag fra? Det er fra de som i mange tilfeller skal være de mest radikale og som krever at Regjeringen skal sette inn det og det for å dempe prisstigningen. Ingen må komme å fortelle at man demper prisstigningen og at man hjelper Regjeringen med å dempe prisstigningen ved forbundsvise oppgjør. Tvertimot. Og hvis man da tenker på alle de grupper som kommer etterpå, bøndene med sine krav, fiskerne med sine. Lærerne og en rekke andre organisasjoner utenfor LO skal ha gjennomført sine krav. Det er ikke dette som demper prisstigningen.

Til spørsmålet om tariffavgift vil jeg si at jeg er meget betenkt over å få dette gjennomført ved lov. Når det har passert alle departementene og komitéene er jeg redd det kommer tilbake nokså amputert, som mange bestemmelser gjør, både når vi skal ha dem inn i Arbeidervernloven og andre steder. Jeg er redd det vil bli en boomerang for fagbevegelsen.

Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Det er vel meget sjelden man i LO's representantskap opplever å ha fire-fem innledere om en sak, slik det har vært her i dag.

La meg først si at jeg anbefaler flertallsinnstillingen fra Sekre-

tariatet, unntatt punkt 6. Det kan kanskje være riktig å se litt på bakgrunnen for kravet om organisasjonsplikt eller tariffavgift. Det som skjedde på LOs kongress i mai i år var følgende: Den innstilling Sekretariatet la fram i forbindelse med denne sak ble trukket tilbake etter at man hadde debattert saken en tid. LOs administrasjon la fram et forslag for Kongressen som innebar at man imøtekom kravet om organisasjonsplikt, subsidiært tariffavgift.

Skulle man derfor trekke noen konklusjon på bakgrunn av Kongressens behandling av denne sak og de tydelige signaler som kom fram, så var det dette at spørsmålet om tariffplikt eller tariffavgift var en av de store saker man måtte prioritere i forbindelse med revisjon av Hovedavtalen, eventuelt i forbindelse med tariffrevisjonen. Nå uttalte LOs nestformann Odd Højdahl om dette i forbindelse med kongressbehandlingen at spørsmålet om organisasjonsplikt i og for seg hadde fått gjennomslag i den alminnelige opinion, og det skal alle vite er korrekt. La meg når det gjelder dette med gjennomslagskraften i den alminnelige opinion nevne at noe så høytidelig som Norsk Kirkeråd nylig uttalte i forbindelse med innvandringspolitikken, at det ville være riktig når det gjelder utenlandsk arbeidskraft i Norge om man i større utstrekning enn tidligere orienterte og informerte disse om den betydning norsk fagbevegelse har i vårt samfunn. Stort lenger kan vi vel ikke komme, for vi vet jo at dette forum vanligvis ikke behandler de spørsmål som vi brenner for i den faglige politikk.

Det må være noe ekstraordinært når vi fra fagbevegelsens side, etter at Kongressen nesten enstemmig har gått inn for disse krav, forsøker å løse saken via lovgivning. Jeg vil i den forbindelse peke på én ting som er vesentlig: Vi vet jo hvem som fra Stortingets talerstol i etterkrigstiden gang på gang har vært inne på å innføre og etablere en organisasjonslov, som vi såvidt jeg vet innenfor fagbevegelsen har tatt avstand fra.

Skal vi via lovgivningsmyndighetene få løst dette med tariffavgift, vil det såvidt jeg skjønner knytte seg så mange sideordnede spørsmål ved denne saken, at vi bør tenke oss nøye om før vi går denne vei.

Jeg vil derfor støtte forslaget fra Leif Skau når det gjelder endringsforslaget til punkt 6 i Sekretariatets innstilling. Vi i Bygning har i ca. 200 fagforeningsmøter den siste tiden tatt opp disse spørsmål, og det er vel nødvendig å utdype det krav som gjør seg gjeldende fra våre medlemmer i spørsmålet om å få regulert dette forhold. Men det ligger vel neppe i det subsidiære vedtak på Kongressen at dette skal løses via lovveien. Ved behandlingen av saken lovveien vil det vel under sakens gang måtte inngås så mange kompro-

misser at det vi får igjen av dette kongressvedtaket er noe bortimot en fagforeningslov.

Jeg vil derfor på det sterkeste advare mot at punkt 6 i flertallsinnstillingen fra Sekretariatet blir vedtatt og anbefaler Skau's forslag.

Ingeborg Jacobsen, Bekledningsarbeiderforbundet:

Vi er jo alle kjent med at LO er i gang med en vervekampanje, og i den forbindelse har de også annonser i ukepressen. Jeg leste nettopp en av disse, stilet til kvinnene. Det ble i denne slått fast at det måtte skje en kraftig oppvurdering av de såkalte kvinnejobber. Så kom spørsmålet: Hvor høyt? Svaret var: Så høyt at også menn vil ha disse jobber.

Som vi her kan se er LOs mål når det gjelder kvinnes økonomiske rettigheter i arbeidslivet både riktig og rettferdig, og i samsvar med handlingsprogrammet. Som jeg har sagt tidligere, er dette en del av lavtlønnsproblemet og må ses under ett. Vi kan ikke løse dette bare ved tariffrevisjoner, det må brukes flere veier. Men selv om vi ikke kan løse alt dette ved tariffrevisjoner, må det likevel være helt galt å gi fra seg den muligheten vi har hatt ved tariffrevisjonene, og det gjør vi ved å gå bort fra den solidariske lønnspolitikk som har vært praktisert ved de siste oppgjørene.

Medlemmene i Bekledning, som er 70 prosent kvinner, er meget skuffet over at LO nå går inn for forbundsvis oppgjør. Vi kan ikke se at situasjonen er noen annen nå enn f.eks. ved forrige oppgjør, snarere tvertimot. På alle våre distriktskonferanser har det kun vært én mening om oppgjørsformen. Erfaringer viser at de lavtlønte, og dermed også kvinnene, har kommet mye bedre ut ved samordnede oppgjør. Kvinnes andel av menns lønn har også steget. En del av dette med lavtlønn kan også rettes noe ved å få fortjenesteutviklingsgarantien ned på den enkelte arbeider og ikke på bransjen. Men dette kan jo ikke tas opp ved forbundsvis oppgjør, og heller ikke andre generelle krav som det har vært ønskelig å få rettet på, ikke minst tariffavgiften.

Det er i alle fall sikkert at avstanden mellom de høytlønte og de lavtlønte vil bli større ved forbundsvis oppgjør. Prisene stiger ikke mindre for de som tjener mindre, det er like dyrt for oss å leve som for de som tjener 15—20 000 mer pr. år. Det eneste vi slipper å klage på er progresjonen i beskatningen, for så høyt er vi ennå ikke kommet.

Et ord som var meget brukt for noen år siden, men som man i dag sjelden hører, er solidaritet. Den eneste forbindelse man i dag hører ordet brukt er solidaritet over landegrensene. Jeg kunne ha lyst

til å etterlyse solidariteten her i dag, solidariteten med de lavtlønte, med kvinnene. Det viser seg gang på gang at vi ikke behøver å lete etter den blant medlemmene i vårt eget forbund. Der finnes den. Men hva med andre? Jeg ønsker ikke å tro at det innen fagbevegelsen blir som ellers i samfunnet, at enhver er seg selv nok.

Grunnen til at man nå vil ha forbundsvise oppgjør må etter min mening være den, at mange tror og mener at de dermed vil oppnå større lønnstillegg enn de ellers ville ha gjort. Noen annen grunn kan vi ikke se. Dette at man vil ha ordnet ting innenfor sine egne overenskomster kan jeg godt forstå, men det kan man også ved samordnede oppgjør. Jeg vil i den forbindelse vise til at Jern og Metall fikk satt ned arbeidstiden for to-skiftarbeiderne ved siste revisjon.

Skulle vi som vil ha et samordnet oppgjør komme ut i en konflikt til våren, håper jeg at dere som har gått inn for forbundsvise oppgjør likevel har noe igjen av solidariteten og viser den da.

Leif Østlie, Norsk Sjømannsforbund:

Når jeg har forlangt ordet er det til Sekretariatets flertallsinnstilling, punkt 6, om tariffavgift. Spørsmålet om hvordan man skal stille seg til organisasjonstanken i fremtiden ble jo vedtatt på Kongressen. Selv om forslaget ikke var enstemmig var det et klart uttrykk fra Kongressens representanter hvordan de så på spørsmålet.

Det som er nytt nå er at man i forslaget har gått inn for at dersom man ikke kommer fram ved forhandlinger om en avgift, vil man gå til Regjeringen og kreve spørsmålet løst lovveien. Her har jeg store betenkeligheter, og jeg vil gjerne slutte meg til Skau's forslag. Jeg tror det vil bli en altfor stor belastning både på det politiske og faglige apparatet hvis en skal gå til Stortinget med kravet om lovfestet tariffavgift, særlig i dag hvor vi ikke har noe flertall bak Regjeringen. Jeg er ikke sikker på om det vil bli flertall i Stortinget i dette spørsmålet.

Jeg tror det må være riktig at forbundene går inn for å løse dette forhandlingsveien. Det er jo mange fagforbund og større bedrifter hvor organisasjonen i dag er kommet langt, og jeg tror det vil gjøre mer skade enn gagn å føre dette for sterkt inn på det politiske plan.

Fra LO-hold er det gitt uttrykk for at en skal gå inn for en prosentvis andel. Det har vært forslag om 70, 80 og 90 prosent av den eventuelle kontingenten som hvert organisert medlem betaler. Jeg vil advare mot å fastsette en avgift som er lavere enn den kontingenten forbundet har fastsatt. Det vil sikkert animere flere som ikke er organisert for den store solidaritetstankens skyld, men

nærmest for å få fred til å betale en avgift som er rimeligere enn kontingenten hvis et slikt system blir gjennomført. Jeg vil advare mot det, og hvis forslaget blir vedtatt, vil jeg henstille til forhandlerne at man ikke fristes til å fastsette en lavere avgift enn den vanlige kontingenten.

Når det gjelder flertallsinnstillingen for øvrig, vil jeg gjerne gjøre meg til talsmann for Finn Nilsens og Axelsens sterke innlegg her. Jeg tror nok dette er realiteter, og Representantskapet bør legge seg på sinne hva som ble sagt der.

Det bør være to-årig tariffavtale, man behøver ikke ha noen betenkeligheter med det i den nåværende situasjon.

Rasmus Solend, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Både Finn Nilsen og Ingeborg Jacobsen gir meg kanskje litt dårlig samvittighet i forbindelse med Sekretariatets vedtak og i forbindelse med det jeg ellers skal si.

Vi har i vårt forbundsstyre diskutert en del av de punkter som foreligger i Sekretariatets innstilling. Det gjelder først og fremst tariffperiodens lengde, forbundsvise oppgjør og tariffavgiften, og forbundsstyret har i prinsippet sluttet seg til hele Sekretariatets innstilling, unntatt punkt 6 — tariffavgiften.

La meg først si et par ord om ett-årig tariffavtale. Det synes å være den usikre situasjonen som er hovedbegrunnelsen for ett-årig tariffavtale, med bakgrunn i oljekrisen. Jeg vil gjøre meg til talsmann for et annet standpunkt enn både de som går inn for ett-årig og to-årig tariffperiode. Hvis situasjonen er så vanskelig burde vi formodentlig prolongere med et halvt år, og i stedet ta en åjourføring på grunnlag av indeksoppgjøret. Det ville etter min oppfatning være den logiske utgang på en situasjon som formodentlig er usikker. Jeg vet ikke om denne muligheten har vært drøftet, og jeg skal unnlate å sette fram forslag, fordi det på et så sent tidspunkt heller ikke vil være muligheter for å drøfte det. Men jeg vil si meg enig med Totland i at skal vi gjennomføre forbundsvise oppgjør, omfattende forbundsvise oppgjør med bakgrunn i ett-årig tariffrevisjon, så byr det også for vårt forbund på store problemer. Blir Sekretariatets innstilling vedtatt, har vi på vårt område besluttet at vi også må gå ut med en lavtlønnsprofil i dette oppgjøret. Det kan skje på den måten at det satses spesielt på skikkelig forhøyelse av de tariffestede timelønnsseter på bekostning av det generelle tillegg, eller et noe mindre generelt tillegg.

Når det nå annonseres at vi skal få et tillegg hvor den sterkestes rett skal gjelde, så er det klart at forbundene nok vil prøve å bruke denne retten.

Såvidt jeg har forstått vil våre representanter stemme for Leif Skau's forslag når det gjelder tariffavgiften, og skulle dette føre til samordnet oppgjør, så må vi være forberedt på det også. Etter min oppfatning hade det vært ønskelig om vi ventet med å ta standpunkt til Hovedavtalen inntil spørsmålet om tariffavgift er avgjort. Muligheten for å overveie et slikt spørsmål skal få utstå til i morgen, da vi skal behandle Hovedavtalen.

Arne Hasla, Aust-Agder:

Jeg tror at forbundsvisе oppgjør vil være riktig i denne omgang. Vi hadde en bred debatt om dette på vårt landsstyremøte i Hauge-sund. Det er klart at ved enkelte oppgjør kan det være hensiktsmessig at vi har fellesoppgjør, men jeg tror at det denne gang er riktig å gå inn for forbundsvisе oppgjør. Det er mange ting som knytter seg til vår overenskomst som vi vil ha stadfestet ved forbundsvisе oppgjør.

Jeg er enig med Leif Skau når det gjelder tariffavgiften, at den ikke bør løses lovveien. Avtaleveien må være det riktige, men det er også en annen vei å gå når det gjelder de uorganiserte, som ikke har vært nevnt i dag. Jeg tenker da på tilleggstrygden i sykelønnsordningen. Hvis vi tenker tilbake til før krigen så hadde vi ledighetstrygden, den hadde fagbevegelsen i sine hender. Hvis vi fikk en slik ordning tilbake, så ville vi få tak i de bedrifter som i dag driver med uorganisert arbeidskraft. Vi har flere slike bedrifter hos oss i Aust-Agder. Fikk vi en slik ordning, tror jeg det kunne legge press på arbeidsgiverne slik at vi kunne få arbeidstakerne organisert i våre forbund. Vi fikk en lov for et par år siden som gjelder leiefirmaene. Etter som jeg forstår løper disse firmaene ut og inn av bedriftsporten akkurat som før. De finner de smutthullene som er mulig når det gjelder å unngå loven. Det er vanskeligheter når vi skal ha fatt i overtidslistene for leiefirmaene. Vi presser på våre egne medlemmer når det gjelder overtidbestemmelser; de føler det urettferdig at vi bare presser dem og ikke leiefirmaene. Dette er et problem som er vanskelig for oss å takle. Loven skulle ha vært mye strengere enn den er.

Formannen snakket i sitt innlegg om oljen. Jeg har tidligere sett at LO har uttalt at det burde ha vært strengere restriksjoner på dette området, og det er jeg hel enig i. Bensinrasjoneringen skulle ha vært iverksatt fra første dag vanskelighetene inntrådte. Slik ordningen var fikk enkelte mennesker muligheter for å hamstre, noe de også i en viss grad har gjort. Når det gjelder Norexim og garantien fra Andresens Bank til avtale om oljekjøp direkte fra den indonesiske stat i samarbeid med et tysk selskap, vil jeg henstille

til LO at de nøye følger utviklingen i denne saken og stiller seg imot at bankene her involveres i en sak som ikke det norske folk er tjent med. Vi har jo ikke noen mulighet til å få denne oljen inn til Norge.

Selv om det nå blir forbundsvisе oppgjør med ett-årig avtale, så må det kreves indeksregulering på 3 poeng. Hvis vi får til dette vil kanskje også Regjeringen prøve å holde prispresset nede.

Dirigenten foreslo strek med de inntegnede talere. Dette ble enstemmig vedtatt.

Han refererte de innkomne forslag. I tillegg hadde *Håkon A. Ødegaard* og *Rolf Hauge* samordnet sine forslag, således:

«Representantskapet er i prinsippet enig i at det skal rettes krav til myndighetene om endring av Arbeidervernloven slik at den alminnelige arbeidstid blir fastsatt til 40 timer pr. uke.

Når det gjelder kravene om nedsettelse av arbeidstiden for arbeid under dagen og skift- og turnusarbeid, bemyndiges Sekretariatet i samråd med de aktuelle forbund, å formulere disse.

Forslagene fra Rolf Hauge og Håkon A. Ødegaard oversendes Sekretariatet.»

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund:

Jeg tror det er godt mulig å ha både samordnede og forbundsvisе oppgjør, og kanskje også en mellomting av dette, når vi finner det formålstjenlig og mener det er det riktige. Dette spørsmålet må behandles ut fra den situasjon som foreligger når det skal være tariffoppgjør. I den situasjon vi nå er oppe i tror jeg det er best med forbundsvisе oppgjør. Det har lenge vært et kraftig krav ute på arbeidsplassene om dette.

Det er visstnok flere forbund som har gjort vedtak om dette i sine organer.

Når det gjelder tariffperiodens lengde, mener jeg det er galt med ett-årig periode. Det er bl.a. uhensiktsmessig av den grunn at man ikke rekker å få satt en ny tariffavtale ut i livet før en må begynne å forberede den neste. Fagforbundene får ingen tid til å drive annet organisasjonsmessig arbeid, og dette er en stor ulempe. Jeg tror det er helt nødvendig å drive organisasjonsmessig arbeid mellom hver tariffrevisjon. Det er mange nye ting vi har planer om, men jeg kan bare nevne gamle ting som agitasjon og medlemsverving. Dette er like påkrevet i dagens samfunn. En annen ting er at det faller dyrt å drive med tariffoppgjør så ofte.

Det henvises i forbindelse med tariffperiodens lengde til usikre økonomiske utsikter. Hvor stor er denne usikkerheten og hvor farlig

kan den være for oss? Det er iallfall en høykonjunktur vi er inne i, og det er lite eller ikke noe som tyder på at vi skal gå nedover for vi er midt oppe i revisjonen av avtalene. Jeg tror vårt land for tiden seiler i god medvind, og det må være en fordel å inngå avtaler når man har gode økonomiske forhold, for da har man muligheter til å oppnå bedre resultater enn i de perioder man er nede i en bølgedal.

Saken ble behandlet på Kartellkonferansen på Gol for en uke siden, og det ble der gjort vedtak om at man skal gå inn for en ett-årig tariffavtale, men det er i uttalelsen tatt med en bestemmelse om indeksregulering eller andre innebygde reguleringer slik at man ikke skal sakke akterut i perioden og miste det man oppnådde ved tariffrevisjonen. Det ble på den samme konferansen sagt at det måtte bli opp til forbundene om de ville forlange indeksregulering eller ikke om man går inn på en ett-årig tariffavtale.

Om det er mulig, kan det selvsagt også være brukbart med en ett-årig tariffavtale, men jeg vil dermed ikke gå fra det jeg har sagt for. Vi kommer sannsynligvis til å få en sterk prisstigning, og om man går inn for en ett-årig avtale så må man også ha en reguleringsfaktor der. En ett-årig avtale, selv med en god indeksregulering, er etter mitt skjønn det nest beste. Jeg vet det er sterke krav ute på arbeidsplassene om helautomatisk indeksregulering med et lavt svingningstall.

Det neste jeg vil komme inn på er tariffavgiften. Her er jeg av den mening at det er en farlig utvikling å gå inn for å få tariffavgift gjennom lovverket. Det er en tiggergang til de politiske myndigheter som vi ikke skal benytte oss av; dette må vi fagorganiserte selv ordne opp i. Man kan vel si at det ikke nytter å gråte over spilt melk; vi har vel tidligere ikke gjort nok for å passe på å få fagforeningsboken attraktiv nok. Derfor står vi i den stilling vi nå gjør, men det er vel ennå muligheter for å få dette til, ved å la det gå inn i avtaleverket. Jeg tror det er en stor fordel å ta dette under tariffrevisjonen på hvert enkelt område.

Det er hevdet fra flere på statssiden — tjenestemannssiden — at det er vanskeligheter med gjennomføring av dette. Jeg har full forståelse for disse vanskeligheter, men når organisasjonsformene er som de er, tror jeg det også er en fordel for disse at vi unnlater å få et slikt lovverk på det nåværende tidspunkt.

Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund:

Med visse forbehold vil jeg støtte Sekretariatets flertallsinnstilling. Jeg skal ikke komme inn på begrunnelsen for dette, det har så mange før meg uttalt seg om. Vårt forbunds landsmøte i september gikk med stort flertall inn for dette syn.

Som en konsekvens av dette må jeg også støtte at vi går inn for ett-årig tariffperiode, til tross for at jeg selvfølgelig har lyst til å støtte en rekke av de punkter mindretallsinnstillingen inneholder, inkludert to-årig tariffavtale. Jeg antar at en rekke representanter her er i samme situasjon. Det er vel ingen her som vil gå imot mindretallsinnstillingens punkter f.eks. 1, 3, 5, 6, 7, 8 og 9. Det er altså et altså et par sentrale punkter det står på.

Dersom vi hadde hatt mulighet til å fatte vedtak punkt for punkt, så ville jeg anta at de punktene jeg her nevnte ville fått flertall. Jeg er klar over at det er ugjennomførilig, bl.a. fordi vi foran oss har to detaljerte forslag vi skal ta stilling til. Jeg antar at flere av de som nå vil gå inn for flertallsinnstillingen kunne ha lyst til og behov for å være med på utformingen av detaljene i mindretallets innstilling dersom dette syn vil få flertall. Denne mulighet har en ikke dersom man fører debatten til avslutning med direkte voteringer. Jeg vil søke å antyde at dirigenten snarest mulig gjennom en prøvevotering søker å få klarlagt om flertallet ønsker forbundsvise oppgjør eller fellesoppgjør. Dermed vil det skapes større mulighet for at Representantskapets medlemmer skal få innvirkning på utformingen av de enkelte hovedpunkter i våre krav selv om en skulle tilhøre mindretallet.

Det er to punkter i flertallsinnstillingen jeg vil komme nærmere inn på — punkt 5, endringer av Arbeidervernloven, og punkt 6 — tariffavgiften. Når det gjelder punkt 5, har jeg ikke noe imot det flertallet har foreslått. Det jeg vil påpeke er at jeg synes det mangler noe ved dette punkt. Jeg minner i den anledning om tariffrevisjonen i 1972 hvor turnusarbeiderne var i fokus når det gjaldt våre krav om arbeidstidsforkortelse. Videre minner jeg om forslag nr. 537 på siste LO-kongress, som hadde følgende ordlyd: «Landsorganisasjonen i Norge må overfor myndighetene kreve endringer i den nåværende arbeidervernlov slik at bussarbeiderne blir godkjente skiftarbeidere.»

I sitt siste innlegg under denne sak på Kongressen, sa LO-formannen: «Tor Aspengren mente at forslag nr. 537 om bussførerne var overflødig. Han var innstilt på å få bussjåførene med blant skiftarbeiderne.» Det ser nå ut for meg som om det hadde vært nødvendig å få realitetsvotering på forslaget under kongressbehandlingen. Walter Kolstad fremmet følgende forslag til pkt. 5 i Sekretariatets flertallsforslag:

«Representantskapet pålegger Sekretariatet å søke utvirket endringer i Arbeidervernloven i samsvar med forslag nr. 537, behandlet på siste kongress.»

Så noen ord til flertallets punkt 6 — tariffavgift. Jeg var en av

de under hovedavtaleforhandlingene som gikk inn for at vi skulle be Regjeringen om å lovfeste bestemmelsen om tariffavgift. Min konklusjon den gang er også min konklusjon i dag. Leif Skau's innlegg her i dag har ikke endret dette syn. Hvem er det som virkelig tror at et enkelt forbund, hvor stort det enn er, kan ha større sjanser til å gjennomføre dette enn hva LO samlet har greid. Jeg sitter med et inntrykk av at enkelte forbund i visse sammenhenger føler seg sterkere enn de i virkeligheten er. Vi konstaterte under hovedavtaleforhandlingene at det ikke var mulig å komme fram forhandlingsveien i denne saken. Selvigs tale var klar: Han understreket bl.a. at han ikke så noen stor forskjell på de to forslag vi la fram. På dette grunnlag tok vi brudd, et brudd vi for øvrig alle var enige om. La oss nå være enige om at vi en gang for alle skal stoppe den snylting som har foregått så altfor lenge. Dette tror jeg vi best vil løse gjennom et lovforslag.

Når dette er sagt vil jeg også nevne noen få detaljer i forbindelse med et eventuelt lovforslag. Også jeg stiller visse forutsetninger for å kunne støtte dette. For det første er min støtte avhengig av avgiftens størrelse. Er det forbundskontingenten som skal legges til grunn eller er det den totale kontingent hver forening eller gruppe har? Det er et vesentlig spørsmål iallfall for de forbund som har overlatt til sine foreninger å bestemme sin egen foreningskontingent. Det neste spørsmål som melder seg er hva som skal trekkes fra når man skal fastsette størrelsen på avgiften. Skal en bare trekke fra forsikringsordninger, eller skal avsetninger til fond, hjelpekasser osv. trekkes fra. Dersom vi går inn for en linje hvor man trekker fra øremerkede beløp til bestemte formål, vil en kunne komme i den situasjon at avgiften kan komme ned i 50 prosent eller mindre av vanlig kontingent. Dersom dette skjer er vi på ville veier. Da kan vi risikere å sitte igjen med et fåtall reelle medlemmer. Solidariteten ser nemlig ikke ut til å gå så langt. Konklusjonen må altså bli at avgiften må settes så høyt at det skal være lønnsomt å være organisert.

Finn Salomonsen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.

Det er i de senere år blitt et stadig sterkere krav fra medlemmene at det skal være forbundsvise oppgjør. For meg er ikke oppgjørsformen det viktigste, men hva vi kan få ut i kroner og ører til det enkelte medlem. Hvis et forbundsvise oppgjør blir tilrettelagt på en måte som gjør at skjevheter kan rettes opp, er det klart at det er en fordel ved forbundsvise oppgjør. Det foreligger her to forslag. Mon tro om ikke vi kunne bruke begge — et prinsipielt og et subsidiært. Hvis vi går tilbake til 1968, hvor vi startet med forbundsvise

oppgjør, så vil vi huske at det var et dårlig oppgjør. Jeg vil spørre formannen om han ved oppgjøret nå har tenkt på hvordan situasjonen skal takles hvis vi ikke kommer videre med forbundsvise oppgjør og N.A.F. klarer å skyve det over på fellesoppgjør. Hvis man ikke er forberedt på den situasjon, kan det bli et meget dårlig oppgjør.

Når det gjelder Rolf Hauges forslag til forkorting av arbeidstiden, så er det timetall han nevnte på 33,6 timer pr. uke ikke så ukjent i vår industri. Vi har drøftet det med enkelte arbeidsgivere, men det strander på enkelte hold, fortrinnsvis på N.A.F. Hvis vi tar for oss forholdet for skiftarbeidere på årskontinuerlig basis, så vil de komme skjevt ut i timeantallet pr. år, for de har tross alt et fast time-tall pr. uke.

Jeg håper nå at Representantskapet vedtar at Ødegaard og Hauges forslag oversendes de respektive forbund.

Man må ikke gå inn for en tariffavgift på 80—90 prosent. Enten må avtalen om tariffavgift sløyfes, eller så må den bli 100 prosent.

Arild Kalvik, Norsk Grafisk Forbund:

Som representant for Grafisk Forbund har vi altfor mange ganger vært i den situasjon at vi har slåss for forbundsvise oppgjør, og jeg tar Sekretariatets flertallsinnstilling om oppgjørsformen som et skritt i riktig retning. Men jeg vil be om at vi fra denne talerstol ikke stempler de som går inn for forbundsvise oppgjør som usolidariske. Grunnen til at vi ved de siste tariffoppgjørene har slåss for forbundsvise oppgjør, er at vi mente vi med denne oppgjørsformen best mulig kunne fremme de saker som gjaldt våre medlemmer.

Jeg vil gjerne si noen ord til punkt 5 og 6 i forslaget. Det forelå jo nokså lenge her to forslag til punkt 5 — fra Hauge og Ødegaard — som vi ikke kunne godta. Vi har hele tiden ment at punkt 5 i Sekretariatets forslag er formet slik at vi kunne godta det. Nå er det kommet et nytt forslag fra Ødegaard, som i første setning sier det samme som Sekretariatets flertallsforslag, mens annen setning er noe annerledes i forbindelse med formuleringen av skiftarbeidstiden. Forholdet for oss i Grafisk er jo slik at vi også har skift på vår måte, men noe annerledes enn det som forekommer i industrien for øvrig. Det er vesentlig i avisene, og vi har skiftarbeidsordninger som kan starte kl. 5, og som for enkeltes vedkommende slutter sent på natten. Dette henger sammen med avisenes tryknings- og utgivelsestider. Vi har forsøkt å løse disse skiftarbeidstidene på vår egen måte i tidligere år da det var forbundsvise oppgjør, på en måte som vi synes var riktig. Vi gikk inn for å få kort arbeidstid på skiftene, og til gjengjeld reduserte vi de økonomiske kravene noe. Vi har jo i

mange år vært i den stilling at vi har hatt lave skifttillegg, men til gjengjeld korte skiftarbeidstider.

Vi støtter prinsipielt punkt 5 i Sekretariatets forslag, men subsidiært forslaget fra Ødegaard som ble framlagt her, under forutsetning av at en i annen setning — på spørsmålet om forbundene skal tas med på råd — husker på at Norsk Grafisk Forbund også har skiftarbeidsordninger.

Når det gjelder forslaget til punkt 6, vil jeg støtte Leif Skau's forslag. Vi var på Kongressen enig i det prinsipielle kravet om organisasjonsplikt, noe mindre enige når det gjaldt det subsidiære forslaget. Når en har havnet på tarifferte bestemmelser om solidaritetsavgift, så har en etter min mening funnet en nødløsning på dette spørsmålet og skal fremme et forslag for Regjeringen for å få det innført lovveien. Vi kan ikke være enig i det. Vi er redd for at en kan komme fram til en så lav avgift at mange vil foretrekke å betale denne avgiften framfor å være organisert. Vi mener at det enkelte forbund ved selv å fremme krav her har større muligheter for å vurdere hva de kan godta i tariffavgift. Det er sagt så mye her om betenkelighetene ved å gå lovveien at jeg ikke skal komme mer inn på det.

Henny Jensen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

Jeg er av de kvinner som prøver å få likhet og som tilhører lavtlønsgruppen, men som er for forbundsvis oppgjør. Grunnen er at de fellesoppgjørene vi har hatt ikke har gjort lønsskilnaden mellom kvinner og menn mindre. Det ble sagt her at forskjellen i tillegget i fjor var seks øre. Vi kvinner har nok gått litt fram i den tiden vi har hatt fellesoppgjør, men ikke på en slik måte som vi ønsket det. Jeg tror det nå er på tide å prøve noe annet, altså forbundsvis oppgjør, men da må kvinnene i større grad enn hittil være med i forhandlingsutvalgene og la sin mening komme fram.

En ett-årig tariffavtale kan kanskje være bra, men jeg er litt i tvil, fordi Norge og Europa er i en situasjon hvor det er umulig å forutsi hvordan indeksen vil slå ut. Skal det være ett-årig avtale kan vi ikke vente å få et stort oppgjør. Hvis oljesituasjonen forverrer seg, sitter man kanskje etter ett år igjen med permisjoner og arbeidsledighet. Jeg er i tvil om hva som er det beste, men jeg vil stemme for Sekretariatets forslag.

Jeg er ikke enig i Sekretariatets forslag til løsning av spørsmålet om tariffavgift. Jeg er enig i Leif Skau's forslag. På bedrifter hvor det er 100 prosent organisasjon blant arbeiderne, men hvor funksjonærene og de andre gruppene aldri har vært organisert, kan man risikere å få en stor gruppe som betaler tariffavgift i stedet for å

organisere seg for å slippe noen kroner billigere. På slike steder vil vi kunne få et motsetningsforhold på arbeidsplassen.

Jeg vil til slutt spørre om én ting: Når vi på vårparten skal gå inn i forhandlinger, vil da den økonomiske oppgjørssammenheng bli lagt på bakgrunn av det situasjonen er da, eller har Sekretariatet og de enkelte forbund bestemt hva de har tenkt å forlange?

Hans Kjelsrud, Hedmark fylke:

Jeg vil først si at jeg er enig i Sekretariatets flertallsinnstilling om oppgjørssammenheng.

Når det gjelder tariffavgiften vil jeg si: Hovedforhandlingene mellom LO og N.A.F. førte første gang til brudd da LO forlangte tvungen kontingent for alle uorganiserte arbeidstakere fordi disse høster samme fordeler som organiserte. LO firte på kravene og kom med et kompromissforslag, som innebar at de uorganiserte skulle betale en prosentdel av det de organiserte betalte.

Etter at saken har vært behandlet både i Sekretariatet og N.A.F. er det kommet fram at begge parter prinsipielt ikke har noe imot at problemet blir løst gjennom en lovklusul som pålegger den uorganiserte arbeidstaker å betale en tariffavgift.

Så er spørsmålet hvor stor denne avgiften skal være. Det har vært antydning 80 prosent av det fagorganiserte betaler. Mange av de «gule» forbund betaler en kontingent som ligger langt under dette nivå. Vil ikke en lovbestemt tariffavgift bli et tveegget sverd? Dersom det er økonomiske grunner for at mange ikke organiserer seg, så vil disse hvis tariffavgiften blir satt for høyt organisere seg i «gule» forbund.

Det er vel ikke dette norsk fagbevegelse vil oppnå og er interessert i. En annen gruppe som kommer inn i bildet er de som av etiske eller politiske grunner ikke kan være med på at en tariffavgift går til politiske formål som går på tvers av deres ideologiske oppfatning av samfunnsstrukturen. Derfor mener jeg at denne tariffavgift må vurderes ut fra de premisser som tidligere er skissert, og dersom den kommer norsk fagbevegelse til gode, blir øremerket for AOF's formål. Gjør vi kjent at tariffavgiften skal gå til et slikt formål møter vi pussig nok ingen motforestillinger. AOF er jo i dag støttet av staten, de organiserte medlemmer av LO og av det enkelte forbund. Det er en kjensgjerning av hvis vi skal løse handlingsprogrammet på skoleringsfronten må AOF tilføres ytterligere midler.

Min konklusjon er at vi ikke må løse denne sak slik at vi alt i alt prioriterer «gule» forbund framfor vår egen bevegelse. Vi må tilføre AOF midler som gjør at denne læreanstalt blir i stand til å ivareta den undervisning den i dag formidler.

Age Petersen, Sekretariatet:

Vi har jo som så ofte før hatt sterke innlegg fra Bekledningsarbeiderforbundet, som er et lavtlønnsforbund, om at den eneste veien å gå for å få løst lavtlønsspørsmålet er gjennom fellesoppgjør. Jeg må som representant for et lavtlønnsforbund fastholde at vi for vår del ønsker forbundsvise oppgjør for å løse akkurat de samme problemene. Jeg tror at man på tillitsmannshold i Bekledningsarbeiderforbundet er fullt oppmerksom på hvorfor stillingen er slik. Vi har like mange lavtlønte innenfor næringsmiddelarbeidergruppen. Det var bedt om en forklaring på hvordan forbundsvise oppgjør skulle gi en bedre utvikling for lavtlønte. Jeg har som forhandlingsmann vært med på forbundsvise oppgjør både i 1956 og 1961 og har hatt gode erfaringer med det. Det som har vært referert fra denne talerstol om disse oppgjørene stemmer ikke med den erfaring vi har i vårt forbund. Om vi skal lykkes like godt med forbundsvise oppgjør denne gangen, vet vi ingen ting om, men vi håper i alle fall at vi ikke som i 1968 kommer opp og får melding fra Arbeidsgiverforeningen om at det er andre LO-forbund som ikke ønsker løsning.

Vi har innen vårt forbundsområde klart landsmøtevedtak i år om at vi skal gå inn for forbundsvise oppgjør. Ellers har vi tidligere forfektet at en skal vurdere oppgjørsformen etter den aktuelle situasjon, og i prinsippet står jeg personlig fast på det fremdeles. Men det er mange grunner som gjør at vi denne gang bør velge forbundsvise oppgjør. Hvis en sier at fellesoppgjørene har vært så veldig solidariske, så er jeg noe uenig i den vurderingen. Vi har fått lavtlønnsoppgjør, men hva har disse tilleggene utgjort? Vi har på langt nær dekket den lønnsglidning som har foregått i perioden; vi har bare kunnet konstatere at vi sakker lenger og lenger akterut. Vi har ikke vært i den heldige stilling som innenfor offentlig virksomhet, at det man ikke får i perioden kalles «etterslep» og så får man det med i beregningen. Det har vi aldri fått. Resultatet er jo at vi har en del industrier innenfor vårt forbund som har saktet uhyggelig langt tilbake i de siste fem-seks år. Vi har mølleindustrien, som er en statsstøttet og statsgarantert industri, hvor man har falt fra 92—93 prosent av gjennomsnittet til i dag 87 prosent. Vi har tobakksfabrikker — luksusbedrifter, hvor staten får inn store avgifter — og hvor lønnsnivået har falt fra 96—97 prosent til 86—87 prosent. Vi har fiskeindustrien i Nord-Norge som viser den samme utvikling. Disse gruppene anser ikke fellesoppgjørene som solidariske oppgjør, og dette er en av grunnene til at vi ønsker forbundsvise oppgjør. Ellers tror jeg vi skal ha klart for oss at det også utenfor

de arbeidsplasser jeg representerer er et sterkt ønske om en gang å få et forbundsvist oppgjør.

Jeg vil anbefale at Sekretariatets flertallsforslag blir vedtatt.

Dagens møte sluttet kl. 17.05.

Møtet tirsdag 11. desember.

Møtet tok til kl. 9.00. Dirigent: Odd Højdahl.

Einar Strand fikk først ordet til noen opplysninger om gårsdagens vedtak om Pensjonskassens vedtekter. Han sa: «Når jeg tar opp denne saken igjen, er det bare for å få det formelt riktig. I vedtektenes § 20 står det nemlig at disse vedtekter trer i kraft 1. januar 1970 og på samme tidspunkt oppheves vedtektene av 1. januar 1967. I går gjorde vi et vedtak om endringer av vedtektene som vil omfatte en del samordning. Ett av punktene vedtok vi skulle gjøres gjeldende fra og med inneværende år, men de øvrige ting må vi fatte vedtak om å gjøre gjeldende fra 1. januar 1974.»

VEDTAK:

Enstemmig godkjent.

Tariffrevisjonen — fort.

Per Arne Torvik, Telefolkenes Fellesforbund:

Vi er denne gang enig i at vi på grunn av situasjonen går inn for forbundsvise oppgjør. Likeledes dette med ett-årig avtale. Men det bør være en utrykkelig forutsetning at det finnes en eller annen form for indeksregulering. Dette får jo de enkelte forbund ta opp.

En av talerne i går mente vi nå måtte få begrepet reallønn og ikke realdisponibel inntekt. Det ble videre sagt at realdisponibel inntekt var å oppfatte som et høytlønnsoppgjør. Jeg tror ikke dette er tilfelle. Selv om en bruker realdisponibel inntekt som utgangspunkt, vil det vel kunne konstateres at noen hver av oss er utsatt for skatteprogresjon på grunn av de nominelle kronene som bare blir flere og flere. Hvorfor blir de flere og flere? Jo, fordi kjøpekraften går ned og prisene stiger. Dermed er vi med en gang inne i og over progresjonsgrensene, og jeg tror ikke de som berøres av de nåværende, og kanskje også framtidige, progresjonsgrenser, skal få betegnelsen høytlønte. Derimot kunne jeg tenke meg en progresjonsgrense regulert i form av indeks.

Når det gjelder spørsmålet om kortere arbeidstid for skiftarbeidere, kan jeg bare slutte meg til det som er sagt her. Skiftarbeiderne må få kortere arbeidstid som kompensasjon for ubekvem arbeidstid. Det er ett forhold jeg vil nevne, og det er spørsmålet om hvordan

den økte fritiden skal tas ut. Jeg tror nemlig ikke det tjener den enkelte skiftarbeider eller dennes familie om han kommer hjem fem minutter tidligere eller går fem minutter senere. Det bør vel da heller tas i form av en ekstra ferieuke.

Jeg vil til slutt komme inn på tariffavgiften, et forslag som opptar oss atskillig. Vi kan ikke uten videre slutte oss til at spørsmålet om tariffavgift skal tas opp lovveien. Vi tror at dette innenfor vår sektor bare vil tjene de uorganiserte og de organiserte utenfor LO. Disse gruppene har tjent stort på ordningen med Opplysnings- og utviklingsfondet. Og tillitsmannsavtalen i staten, som kom etter initiativ av Kartellet, er også noe disse grupper scorer stort på. Hvis det nå kommer en tredje ordning, vil det for mange etaters og områders vedkommende føre til at vi pumper penger direkte i kassen på de «gule» organisasjonene innen statssektoren. Dette kan ikke være meningen. Jeg tror derfor at det som vil tjene oss og saken best er at vi får en tariffavgift som avtales innenfor de ulike områder. For vårt vedkommende, statssektoren, må den være å betrakte som ett overenskomstområde. Jeg vil derfor anbefale at Representantskapets medlemmer slutter opp om Leif Skau's forslag.

Jeg tror, hvis saken skal løses lovveien, at det ikke er realistisk å skille mellom Arbeidstvistloven og Tjenestetvistloven.

Arne Born, Sekretariatet:

Vi har tatt standpunkt til tariffrevisjonen og har lagt oss på det som ligger i Sekretariatets vurdering. Men vi må ikke oppfatte det som om ett-årig avtale er problemfritt. Vi i vårt forbund forutsetter at vi får et samarbeid med Arbeidsmandsforbundet og Tjenestemannslaget for en del lavtlønnsgrupperinger.

Jeg synes punkt 6 i Sekretariatets forslag er det vesentligste. Tillitsmennene i vårt forbund er selvfølgelig klar over de komplikasjoner det medfører å forsøke å løse spørsmålet om tariffavgift lovveien. Jeg vil anbefale at vi får en saklig og rolig vurdering av hele saken, og jeg vil støtte Skau's forslag.

Vi har innenfor vårt område en protokoll som gjør at vi kunne ha løst dette, men vi ble ikke enig om prisen. Jeg synes hele saken smaker litt mye av hastverk, og det er vel ikke vanlig at et kongressvedtak får en slik hastverksbehandling.

Leif Skau, Sekretariatet:

Jeg tror det er riktig som det ble sagt at det har skjedd en god del siden en formet den politikk vi mente skulle føres for skiftarbeiderne, og jeg tror det vil være riktig at Representantskapet vedtar det omarbeidede forslag Ødegaard og Hauge har framsatt,

slik at det i LOs administrasjon og i Sekretariatet kan arbeides videre med dette spørsmålet. Jeg skulle også tro at partiet i samarbeid med Landsorganisasjonen kunne foreta en omvurdering av dette.

Det ble stilt en del spørsmål her i går i forbindelse med forbundsvisse oppgjør. Det ble spurt hva man oppnådde i relasjon til samordnede oppgjør. Det er klart at vi kan bruke eksempler på at det ene og andre forbundet har oppnådd ting i forbindelse med samordnede oppgjør, men det jeg tror er det vesentlige ved at vi en gang i mellom har forbundsvisse oppgjør, er at vi får en helhetsvurdering av selve overenskomstbildet.

En ting til: Det er ikke første gang verken jeg eller andre forbundsformenn i Jern og Metall har hørt at Jern og Metall går først ut ved forbundsvisse oppgjør, og så er det vi som skal legge grunnlaget. Det er ikke noe ønske fra Jern og Metall om å gå først ut, så hvis det er andre forbund som ønsker å forhandle først, så stiller vi den plassen åpen.

Otto Totland, Sekretariatet:

Det er vel sannsynlig at Representantskapet i dag vil vedta forbundsvisse oppgjør, og det er jeg enig i. Jeg håper imidlertid at dette blir tatt noe mer alvorlig enn i 1968. Hvis det skulle vise seg at vi ikke kommer fram på tross av Representantskapets vedtak, så vil jeg anmode Sekretariatet om å innkalle Representantskapet på nytt til et ekstraordinært møte, slik at Representantskapet kan trekke opp linjene for hvordan saken skal behandles. Det er enkelte som stiller som forutsetning for ett-årig oppgjør at det blir en gunstig indeksregulering. Det er nevnt et svingningstall på tre poeng når det gjelder konsumprisindeksen. Det er også nevnt at vi bør få inn helautomatisk regulering. Er det virkelig noen her som tror vi får et svingningstall på tre poeng? De to siste måneders stigning i konsumprisindeksen har vært 2,6 poeng.

Både Leif Skau og jeg var med under Hovedavtaleforhandlingene på Skeikampen, og jeg kan ikke skjønne at noen kan tro at Norsk Arbeidsgiverforening ved forhandlinger går med på tariffavgift. Det ble sagt tydelig fra at Arbeidsgiverforeningen ikke ville diskutere spørsmålet. Hvis vi i denne forsamling vedtar at spørsmålet om tariffavgift skal løses ved forhandlinger, så tror jeg dette bare blir en forsinkelse av saken. Jeg vil anbefale at vi forsøker å få løst dette lovveien. Jeg er klar over at det er mange skjær i sjøen, både når det gjelder avgiftens størrelse og andre ting.

Jeg tror at vi her kommer til å vedta ett-årig avtale, og derfor

bare et par ord om det subsidiære forslaget: Hvis ett-årig avtale blir vedtatt vil jeg fremme følgende forslag:

«Sekretariatet gis fullmakt til i helt spesielle tilfeller å fravike regelen om ett-årig avtaleperiode.»

Så får det stå til det enkelte forbund å motivere det så godt de kan når Sekretariatet behandler saken.

Ole Foshaug, Norsk Transportarbeiderforbund:

Når vi nå etter en lang debatt om tariffrevisjonen 1974 kan anta at det vil bli forbundsvis oppgjør, vil jeg bare hefte meg litt ved Sekretariatets flertallsinnstilling, punkt 5, hvor det kreves endringer i Arbeidervernloven slik at den alminnelige arbeidstid blir 40 timer og for helkontinuerlig skift 38 timer. Jeg antar ingen er uenig i dette, men jeg vil påpeke den uheldige utforming ved at skiftarbeidere som går på turnusordninger ikke er tatt med. Jeg vil spesielt peke på busspersonalet. Grunnen til at jeg spesielt peker på denne gruppe arbeidstakere er ut fra det kjennskap jeg har til deres ubekvemme arbeidstid. De arbeider dag og natt, helg, virkedager og høytidsdager. Under tariffrevisjonen i 1972 håpet vi busspersonalet skulle bli anerkjent som skiftarbeidere. Jeg vil vise til Walther Kolstads forslag, og ber om å få dette lagt under punkt 5 i stedet for under punkt 7, slik at disse skiftarbeiderne kan komme med denne gang.

Sigurd Engen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Jeg synes det vil være uklokt å overlate spørsmålet om tariffavgift til lovmakerne, og jeg slutter meg til Leif Skau's forslag.

Det er skiftarbeiderne som bærer dagens byrde, det er de som har den største påkjenningen i arbeidslivet. De har de største helsemessige problemer, noe undersøkelser som er foretatt i utlandet viser. Både skiftarbeiderne og deres familier har problemer på grunn av familiefarens arbeidstid. De får en annen rytme enn det som er vanlig i samfunnet. Skiftarbeiderne er satt utenfor samfunnsfunksjonene på svært mange områder, idet alt er basert på dagtid. Vi kan nevne radio, TV, sport, møter, kommunikasjoner til og fra arbeidsplassen, alt er tilpasset arbeid på dagtid. Skifttilleggene må økes betraktelig. Framtida for skiftindustrien er ikke lys når vi ser på hvordan ungdommen i dag reagerer på skiftarbeid. Ungdommen søker seg til yrker med arbeidstid som er mer i pakt med den rytmen samfunnet er oppbygd på. Skiftarbeiderne har vært en tålmodig gruppe, men nå venter de på at noe må skje. De venter å bli tatt hensyn til.

Når det gjelder skiftarbeidernes årsarbeidstid, som bl.a. Hauge

var inne på her, så er det ikke arbeidstiden som regnes ut, det er minimum fritid pr. år som regnes ut, og minimumfritiden pr. år gir maksimum arbeidstid. Det er det som er resultatet for skiftarbeiderne. Hva om samme regnemåte ble benyttet på andre grupper i samfunnet, f.eks. dagtidsgruppene. Jeg vil anbefale Rolf Hauges forslag, og det forslag om samarbeidsordning som vi fikk på bordet i dag, og jeg vil henvise til hva Arbeiderpartiet hadde i sitt langtidsprogram 1970/73. Den teksten som der er brukt går lenger enn Sekretariatets innstilling, idet Sekretariatets innstilling bare peker på helkontinuerlig skiftarbeid til 38 timer pr. uke. Langtidsprogrammet sier at for skiftarbeiderne skal arbeidstiden være kortere.

Finn Nilsen, Sekretariatet:

Jeg forstår situasjonen slik etter denne debatten at mitt forslag ikke har mulighet til å få flertall, men jeg er kommet til den konklusjon at flertallet i salen her er enig med meg både saklig og rent prinsipielt når det gjelder oppgjørsformen. Men så henvises det til at slik som situasjonen er, er det i år ikke mulig å gå inn for et samordnet oppgjør. Det er etter min mening framkommet tre ting i denne debatten fra de som går inn for forbundsvis oppgjør. Det er vist til misnøyen på mange arbeidsplasser med samordnede oppgjør og det press som av den grunn er kommet om forbundsvis oppgjør. Det er pekt på den politiske situasjon, og det er pekt på behovet for en teknisk og redaksjonell endring i overenskomstene.

For å ta det siste først, så stilte Bårdsen tidlig i debatten spørsmålet om hvilke tekniske og redaksjonelle endringer en kunne få endret i overenskomstene på en bedre måte ved forbundsvis oppgjør enn ved samordnede oppgjør. Han har ennå ikke fått svar. Etter min mening er det fullt mulig å få både tekniske og redaksjonelle endringer og å få en helhetsvurdering av overenskomstene også under samordnede oppgjør. Jeg tror årsaken til misnøyen med samordnede oppgjør er at det foreligger en rekke misforståelser rundt på arbeidsplassene om hva samordnede oppgjør er. Dette skyldes igjen etter min mening at medlemmene har fått altfor dårlig informasjon om dette med oppgjørsformen. Jeg har inntrykk av at når medlemmene har kommet med kritikk av de tariffoppgjørene vi har hatt de senere år, så har en rekke tillitsmenn både innenfor forbundene og LO for lettvinthets skyld lagt skylden på de samordnede oppgjør. Hvis så er tilfelle, er det klart at samordnede oppgjør er kommet i miskreditt.

Det er pekt på den politiske situasjon, og da vil jeg stille spørsmålet: Er det slik å forstå at man vedtar forbundsvis oppgjør som en håndsrekning til SV. Hvis det er den politiske situasjon som

ligger til grunn, kan jeg ikke skjønne annet enn at det i tilfelle er dette som er årsaken, og i så fall vil jeg sterkt beklage dette. Jeg etterlyste i min innledning hvordan man skulle bedre de lavtlønte og kvinnes lønnsvilkår ved forbundsvis oppgjør. Debatten har ikke gitt meg noe svar på dette. Leif Skau kastet fram påstanden om at vi kan behandle både lavtlønnsspørsmålet og likelønnsspørsmålet i forbundsvis oppgjør. Dette har vi hørt før, men hvordan kan det behandles? Det er det viktig å få svar på.

Odd Isaksen, Bygning, spurte hva som egentlig hadde skjedd siden en hadde endret oppfatning når det gjaldt gjennomføring av tariffavgiften. Han pekte på at det på Kongressen var en forutsetning at denne saken skulle løses ved tariffoppgjøret hvis den ikke ble løst under hovedavtaleforhandlingene. Det er bare ett svar på spørsmålet, nemlig at flertallet hadde bundet seg til forbundsvis oppgjør. Det er grunnen til at spørsmålet om tariffavgiften nå skal løses lovveien. Flertallet er nemlig klar over at det bare er et slag i luften å forsøke å løse spørsmålet om tariffavgift ved forbundsvis oppgjør. Hvis mitt forslag om samordnede oppgjør blir forkastet, har jeg ikke noe annet å stemme på enn flertallets forslag om å løse tariffavgiftsaken lovveien.

Hvis vi vedtar Leif Skau's forslag, blir dette bare en utsettelse med gjennomføringen av denne viktige saken, så jeg vil advare mot å stemme på Skau's forslag om tariffavgiften.

Henny Jensen sa vi kanskje synes det var merkelig at hun som kvinne og lavtlønnet gikk inn for forbundsvis oppgjør. Ja, jeg synes det er merkelig på grunn av at statistikken helt tydelig viser at kvinnene aldri har bedret sin lønsmessige stilling slik som de har gjort under samordnede oppgjør. Fra 1960 fram til i dag har kvinnene i forhold til mennene bedret sin lønsmessige stilling med ca. 7 prosent. Også i inneværende periode har kvinnene bedret sin lønsmessige stilling, idet en regner med at mennene i perioden vil ha en lønnsøkning på ca. 20 prosent, mens kvinnene vil ha en stigning på ca. 23 prosent.

Jeg vil advare mot Henny Jensens forslag om ikke å spesifisere menn og kvinner i lønnsstatistikken. Vi vil da ikke ha mulighet for å vurdere hvordan kvinnene lønsmessig står i forhold til mennene.

Når det gjelder arbeidstiden for skiftarbeidere, så har jeg i dette punktet i mitt forslag gått ut fra Kongressens vedtak. Men jeg forstår de argumenter som er kommet fram i denne debatten, og jeg er villig til, hvis mitt forslag om samordnede oppgjør blir vedtatt, å innpasse Ødegaard og Hauges forslag, dog således at denne saken løses ved forhandlinger i et samordnet oppgjør.

Til Åge Petersen vil jeg si at det synes merkelig at to lavtlønns-

forbund er uenig i dette spørsmålet, men jeg forstår Petersen så langt at han har enkelte industrier som har lønnssevne til å betale mer enn de gjør i dag. Han nevnte tre industrier som var gått sterkt tilbake under samordnede oppgjør, og det er riktig. Men han glemte de grupper og industrier innenfor næringsmiddelindustrien som har gått fram i denne perioden, f.eks. hermetikkindustrien, sildoljefabrikkene, kjøttindustrien og margarinfabrikkene.

Jeg vil anbefale at man stemmer på mitt forslag.

Tor Aspengren:

La meg først ta for meg Finn Nilsens uttalelse om at vi gir en hånd til Sosialistisk Valgforbund, og at det er politisk taktikk som kommer inn i bildet.

For min del vil jeg gjerne ha sagt at da jeg så avstemningsresultatene ved siste tariffrevisjon, sa jeg: Dette går ikke en gang til. Jeg vil minne om at Jern og Metall i juni holdt landsstyremøte og diskuterte saken uten å treffe noe vedtak, men det var en klar forutsetning i hele opplegget fra Jern og Metalls side at de ønsket forbundsvis oppgjør. Hvis Representantskapet hadde vedtatt noe annet, ville selvfølgelig Jern og Metall ha bøydd seg for det, men forbundsvis oppgjør var Jern og Metalls ønske på det tidspunkt.

Til det som er kommet fram her at tillitsmennene, hvis det var et dårlig oppgjør, skyldte på selve oppgjørsformen, vil jeg si at vi alltid har gått ut med saklige redegjørelser, og vi har aldri skyldt på verken hverandre eller forbundstillitsmenn i så måte.

I forbindelse med punkt 1 — forbundsvis oppgjør — var det én her i går som snakket om mitt siste argument, mitt absolutt siste argument, de unge som ikke hadde opplevd forbundsvis oppgjør. Jeg håper ikke det sitter mange her som har overhørt alt det andre, slik at det bare er det med de unge som sitter tilbake. Jeg håper jeg sa at vi i det lange løp ikke kan overse store forbundsområder som både i 1970 og 1972 stemte mot meklingsforslaget, men som ble nedstemt fordi det var felles avstemning.

Den andre viktige begrunnelsen jeg nevnte var, at etter å ha renonsert på et fullt indeksoppgjør før ferien, så ble det etter ferien fra arbeidsgivernes side gitt tillegg fra 50 øre og opp til 2.50 pr. time, og har ikke da medlemmene rett til å spørre: Hvilken realitet ligger det da i sentrale forhandlinger når vi lokalt kan få nær sagt det vi måtte ønske ved bare å si at hvis vi ikke får det, gjør vi dette eller hint? Bør vi ikke nå få mer respekt og forståelse for de forhandlinger som føres sentralt ved samordnede oppgjør. Forbundsvis oppgjør nå kan kanskje skape forståelse for at sentrale forhandlinger i et samordnet oppgjør må gi andre resultater.

Det kom en del sideordnede påstander, jeg velger å kalle dem det, om at vi ved denne gang å gå inn for forbundsvise oppgjør opptrer usolidarisk. Dette er i hvert fall ikke bevisst. Det er sagt at det er i strid med vårt handlingsprogram. Vi har ikke i prinsippet slått fast i noe handlingsprogram om det skal være samordnede eller forbundsvise oppgjør. Vi gjør det heller ikke for å gjøre vår egen regjering en bjørnetjeneste. Jeg håper vi i fellesskap skal kunne styre utviklingen. Det er henvist til de krav svensk LO har stilt i forbindelse med tariffrevisjonen. Jeg vil her si at det er forskjell på å stille krav ved en to-årig avtale, slik svenskene har gjort det, i forhold til ett-årig avtale. Vi må nødvendigvis renonsere på bredden i kravene ved en ett-årig avtale.

Det ble også gitt uttrykk for at jeg i min innledning hadde nevnt ordet krise i denne situasjon. Jeg nevnte ikke ordet krise i noen annen forbindelse enn når det gjaldt oljen, men jeg ga uttrykk for at vi var i en vanskelig stilling.

Jeg tror ikke det er noen grunn til å skjule for hverandre at vi i dag er i en vanskelig situasjon. Hvis vi mener noe med forbundsvise oppgjør, går det etter min oppfatning ikke an å kreve generelle saker, som f.eks. tariffavgiften, løst ved forhandlingsbordet. Jeg tror at det Norsk Arbeidsgiverforening i dag håper på er at ett eller annet spørsmål av generell karakter skal bli fremmet, slik at de kan komme med sitt ønske, som vi vet er samordnede oppgjør.

Det ble sagt av en representant her at når Representantskapet vedtar forbundsvise oppgjør, så skal det være forbundsvise oppgjør. Jeg vil først si at det er to parter i denne sak, og hvis det var så enkelt, ville det være lett å forhandle.

Det er heller ikke på grunn av at LO-ledelsen i de siste to oppgjørene har hatt et så stort press at vi nå ønsker å avlaste oss litt ved forbundsvise oppgjør.

Jeg tror ikke det blir lettere verken for LO-ledelsen eller for andre ved forbundsvise oppgjør. Jeg våger å påstå at situasjonen i dag er slik at det motsatte er tilfelle.

Hvis forbundsvise oppgjør blir vedtatt her på representantskapsmøtet, står det til det enkelte forbund om det skal bli det eller ikke. Jeg gjentar at hvis et forbund vil kreve generelle saker fremmet, som de må vite ikke går på forbundsplanet, men som kan utnyttes fra den annen parts side, da vil jeg kalle det å spille poker med oppgjørsformen.

Jeg trodde ikke at ett-årig tariffperiode skulle bli et så stort spørsmål som det er blitt. Personlig har jeg mye til overs for det Solend kom med i går, men det går bare ikke. Hvis det kunne ha vært mulig å vurdere et slikt forslag, så ligger det mye realisme

i det. Med den usikkerhet vi går i møte, bør vi være veldig varsomme. Vi har fått et nytt indekstall med stigning på 0,9 poeng, og det ble sagt at det neste antakelig vil bli 1,7 poeng høyere. Jeg er klar over problemet med at det ved ett-årig avtale nærmest vil bli ført kontinuerlige forhandlinger i de aller fleste forbund. Det vil sikkert medføre vanskeligheter, men etter min oppfatning vil det også ligge en liten fordel i det, for vi kan skape en aktivitet som på mange måter og på mange områder er ønskelig.

Det har vært reist forslag om at Sekretariatet i helt spesielle tilfeller og overenskomstområder kan gi dispensasjon for en to-årig avtale. Det er jeg enig i, men jeg vil peke på at vedtaket vil være en ett-årig avtale, og da må det i tilfelle være virkelig *helt spesielle tilfeller* som Sekretariatet må ta standpunkt til.

Så noen ord i forbindelse med kravene: Det har i og for seg ikke vært noen stor diskusjon om dette, fordi det naturligvis gir seg selv når det gjelder forbundsvise oppgjør. Men jeg festet meg ved spørsmålet om det fra LOs side har vært snakket om en økonomisk ramme. Ved forbundsvise oppgjør er det forbundene som avgjør kravene. Vi kunne selvsagt her gi uttrykk for en pro-sentsats rent generelt, men når vi vet hvor stor spredning vi har innen de enkelte forbundsområder, vil dette være nytteløst. Her vet hvert enkelt forbund best hva som skal kreves.

Punkt 5 skal jeg ikke kommentere særlig, fordi man her iallfall er enig om å gå lovveien. Det er riktig som det har vært sagt her, at tiden har gått og at det er spørsmål om vi ikke skulle se dette på en annen måte enn tidligere. Men siden det har vært anbefalt før her, og siden Ødegaard og Hauge samordnet sine to forslag til ett, som går ut på at Landsorganisasjonens sekretariat sammen med de interesserte forbund skal legge opp til hva som skal gjøres gjeldende når det gjelder skiftespørsmålet, så synes jeg dette er en god løsning og at Representantskapet bør gå inn for dette.

Til Kolstad vil jeg si at *andre* arbeidstidsbestemmelser står det opp til de enkelte forbund å ta opp. Etter at arbeidervernlovsspørsmålet ble tatt opp på Kongressen, og det ble vedtatt at saken skulle gå til Sekretariatet, har Sekretariatet godkjent en oversendelse til Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Når det gjelder spørsmålet om på hvilken måte tariffavgiften skal løses, lovveien eller avtaleveien, er det ulike oppfatninger. For meg står det helt klart at det bare er én måte å fremme dette på om en vil forbundsvise oppgjør i første omgang. Det har vært antydnet at Kongressen ikke anviste lovveien. Kongressvedtaket antydnet ingen løsning, ingenting om hvilken vei vi skulle gå. Det ble sagt at vi ville ta denne saken opp ved hovedavtaleforhandlingene. Hvis

det ikke gikk, ville vi ta det opp ved tariffrevisjonen; for der kan vi sette makt bak kravet, ble det sagt. Jeg vil da be dere tenke tilbake til mai måned hvor vi ikke hadde den regjering vi har i dag. Hvis den politiske konstellasjon i mai måned hadde vært som i dag, er det høyst sannsynlig at vi hadde sagt at hvis saken ikke lar seg løse ved hovedavtaleforhandlingene, vil vi gå lovveien.

Skau sa at hvis vi ikke kommer fram ved tariffrevisjonen, får vi prøve igjen. Har vi ikke da sagt så mye allerede at når vi tar det opp ved tariffrevisjonen, er vi villig til å sette makt bak det?

Jeg vil stille spørsmålet om det er nødvendig å ta en konflikt på dette når vi har den politiske konstellasjon vi har? Jeg mener nei.

Det har vært reist spørsmål om konsekvensene for staten og kommunene. Vi får liknende konsekvenser også i den private sektor, om ikke så store. Det vil bli følbart for enkelte forbund innenfor den private sektor også. Vi har i Landsorganisasjonen nedsatt et eget kontaktutvalg, hvor både statens representanter, representanter for de kommunale interesser og de private er med. Ikke minst er dette utvalg nedsatt for at en skal ha daglig kontakt med myndighetene for å få disse tingene inn i former som er ønskelig fra vår side. Jeg kan ikke da skjønne at det skulle være så vanskelig i første omgang å få Arbeidstvistlovens bestemmelser gjort gjeldende slik de passer for det private næringsliv, og på et noe senere tidspunkt Tjenestetvistloven. Skilnaden mellom disse to lover er ikke større enn at det skulle være mulig å inkorporere disse bestemmelser. Da får man tilpasse forholdene for de statlige og de kommunalt ansatte.

Det har også vært spurt om størrelsen på tariffavgiften. Det var representanter som i går nevnte at hvis vi skal ha en avgift må den være 100 prosent, den samme som kontingenten.

Jeg tror vi skal være så realistiske å innse at det i kontingenten går en del til politiske formål som mange ikke er interessert i å støtte, etter min mening må det være de midler som vi i tilfelle bruker i henhold til vedtektenes § 1, punktene 4 og 7, arbeiderpressen og i forbindelse med valgene — som skal trekkes fra, men ikke kontingenten til f.eks. kampfondet. Midlene til kampfondet er midler til felles beste for alle. Det har vært nevnt et sted mellom 80 og 90 prosent, og det er vel dette som er mest realistisk. Det har vært advart mot dette med den begrunnelse at vi tidligere har diskutert en foreningslov, og at vi kan komme i den situasjon igjen. Da vil jeg minne om at det i dag sitter en regjering og et stortingsflertall som vi ikke behøver å frykte når det gjelder det gamle begrepet om en foreningslov.

Jeg vil gjerne etter det som har skjedd her gi disse kommentarene, og vil så sterkt jeg kan anbefale Representantskapet å ved-

ta de punktene som er framlagt fra Sekretariatets side, bortsett fra punktet om arbeidstid.

V o t e r i n g :

Dirigenten gikk deretter til votering over de foreliggende forslag.

To av forslagene er fullstendige forslag som omfatter alle punkter, det er Sekretariatets forslag og mindretallsforslaget fra Finn Nilsen.

Punkt 1:

Til dette punkt forelå to forslag — Sekretariatets og Finn Nilsens. Sekretariatets forslag sålydende: «Det anbefales at det ved tariffrevisjonen 1974 benyttes forbundsvise oppgjør» ble vedtatt mot 11 stemmer.

Punkt 2:

Det ble votert over følgende forslag fra Otto Totland: «Alle tariffavtaler som utløper i 1974 får to års varighet» kontra Sekretariatets forslag, sålydende: «I den noe usikre tid vi går i møte bør tariffperiodens lengde være ett år.»

Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 14 stemmer.

Otto Totland fremmet et subsidiært forslag hvis hans primære forslag falt. Forslaget hadde følgende ordlyd:

«Sekretariatet gis fullmakt til i helt spesielle tilfelle å fravike regelen om ett-årig avtaleperiode.»...

Enstemmig vedtatt.

Punkt 3 i Sekretariatets forslag:

«Det er av stor viktighet ved denne tariffrevisjonen å få en teknisk og en redaksjonell revisjon av bestående overenskomster i henhold til den senere tids raske utvikling»

Enstemmig vedtatt.

Punkt 4 i Sekretariatets forslag:

«De økonomiske krav som generelt tillegg, heving av personlige lønninger og minstelønnsatser avgjøres av de enkelte forbund»

Enstemmig vedtatt.

Til punkt 5 forelå følgende forslag fra Håkon A. Ødegaard og Rolf Hauge:

«Representantskapet er i prinsippet enig i at det skal rettes krav til myndighetene om endring av Arbeidervernloven slik at den alminnelige arbeidstid blir fastsatt til 40 timer pr. uke.

Når det gjelder kravene om nedsettelse av arbeidstiden for arbeid under dagen og skift- og turnusarbeid, bemyndiges Sekretariatet i samråd med de aktuelle forbund å formulere disse.

Forslagene fra Rolf Hauge og Håkon A. Ødegaard oversendes Sekretariatet.»

Forslaget ble enstemmig vedtatt og Sekretariatets innstilling bortfalt dermed.

Følgende forslag fra *Walter Kolstad* ble oversendt Sekretariatet:

«Representantskapet pålegger Sekretariatet å søke utvirket endringer i Arbeidervernloven i samsvar med *forslag 537*, behandlet på siste kongress.»

Under *punkt 6* forelå det to forslag — *Sekretariatets forslag* med følgende ordlyd:

«Representantskapet ber Regjeringen om å lovfeste bestemmelsen om tariffavgift, slik LO har krevd det overfor Norsk Arbeidsgiverforening.»

og *forslag fra Leif Skau* med følgende ordlyd:

«Da N.A.F. under forhandlingene om revisjon av Hovedavtalen har avslått å gå med på LOs krav om organisasjonsplikt og det subsidiære krav om tariffavgift, anbefales forbundene å søke spørsmålet om tariffavgift løst i forbindelse med revisjon av de enkelte overenskomster i 1974.»

Leif Skau's forslag ble vedtatt med 65 mot 58 stemmer for Sekretariatets forslag.

Følgende forslag fra *Arne Løken* ble oversendt Sekretariatet:

«*Prinsippalt*: Tariffavgiften må gjennomføres generelt uavhengig av organisasjonsprosenten i den enkelte bedrift.

«*Subsidiært*: Tariffavgift innføres i bedrifter hvor tariffavtale er gjort gjeldende på det tidspunkt en slik avgift blir vedtatt.»

Punkt 7 i Sekretariatets innstilling:

«Øvrige krav om endringer i Arbeidervernloven og Ferieloven oversendes Regjeringen»

Enstemmig vedtatt.

Tor Aspengren overtok som dirigent.

Saklista punkt 7.

HOVEDAVTALEN N.A.F.—LO

Odd Højdahl:

La meg først gi et par generelle kommentarer. På LOs kongress i vår behandlet vi 209 forslag som angikk Hovedavtalen. 85 av disse gjaldt § 1 — organisasjonsplikt/tariffavgift. Alle forslagene

ble oversendt Sekretariatet og man tok ikke stilling til realiteten i forslagene. Senere har forbundene sendt inn mellom 30 og 40 forslag, som delvis dekket de forslag som Kongressen hadde fått og som delvis var nye forslag. I LO nedsatte vi et utvalg som gikk igjennom forslagene og tok opp de som vi mente var av betydning å få med, og som vi kunne ha noen sjanse for å få gjennomført. Disse forslag ble behandlet i Sekretariatet tre/fire ganger og Sekretariatet fattet da til slutt vedtak om de krav som skulle oversendes.

Forhandlingene startet på Skeikampen, og der var det naturlig at mesteparten av tiden i hovedforhandlingsutvalgene gikk med til å drøfte § 1. Det var det viktigste spørsmålet, det var det vanskeligste spørsmålet å få løst. Men parallelt med behandlingen av § 1 satte vi ned grupper som behandlet alle de andre kravene som LO hadde reist, og før vi fikk det endelige brudd om § 1 hadde vi kommet et stykke på vei i løsningen av en del av de andre spørsmålene.

Da bruddet inntraff var vi i Sekretariatet enig om at en ikke kunne fortsette forhandlingene om de øvrige spørsmål. Det var først da Norsk Arbeidsgiverforening fattet vedtak om at de ikke ville motsette seg at spørsmålet om tariffavgift ble behandlet lovveien, at vi fant det riktig å fortsette forhandlingene om de øvrige krav i Hovedavtalen.

Om det er da resultatet av disse forhandlingene vi legger fram her.

Jeg vil gjøre merksam på at på grunn av denne behandlingsmåten med et brudd, og den forholdsvis korte tid fra vi gjenopptok forhandlingene og til dette representantskapsmøte, så var det ett spørsmål som falt ut under forhandlingene. Det var spørsmålet om konsernene og reglene for konsernarbeid i Hovedavtalen.

Vi har da drøftet dette i administrasjonen, og vi har formulert det på den måten at hvis Representantskapet vedtar dette forslag, er det på betingelse av at vi får fortsatte drøftinger om bestemmelser for konsernene inn i Hovedavtalen. Lenger kan vi ikke komme i dag, men jeg går ut fra at de forbund som er spesielt interessert vil kunne være fornøyd med den utviklingen.

Odd Højdahl gjennomgikk så de enkelte paragrafer og punkter i Hovedavtalen.

I § 4 — skalaen over tillitsmenn — gikk vårt opprinnelige krav ut på at man i tillegg til skalaen kunne velge en studietillitsmann. Resultatet er blitt at en i bedrifter med mellom 301 og 500 ansatte, og oppover, har fått økt med én tillitsmann i forhold til den opprinnelige skalaen, og vi har fått inn den bestemmelse at én av tillitsmennene kan velges som studietillitsmann og ta seg av yrkesopplæring i forståelse med bedriftsledelsen, samt faglig opplysningsvirksomhet. Vårt krav er altså ikke imøtekommet i alle bedrifter,

men det er imøtekommet fullt ut i bedrifter over 300 ansatte, og det er imøtekommet i mindre bedrifter, men da på bekostning av de tillitsmenn vi allerede har.

Vi har fått inn en tilføyelse hvor det heter at formannen kan velges fra en hvilken som helst gruppe tilsluttet Landsorganisasjonen, uansett hvilken hovedavtale mellom N.A.F. og LO gruppen går inn under.

Dette var et sterkt krav fra Jern og Metalls forbundsstyre, og vi fikk da det innvilget fullt ut.

Vi har fått en bestemmelse som angår formannen for tillitsmannsutvalget. Det heter at han kan delta i alle avtalte forhandlingsmøter, jfr. Hovedavtalens § 2, mellom arbeidstakerne og bedriften uansett hvilken gruppe tilsluttet Landsorganisasjonen det gjelder.

Vi har måttet ta inn en bestemmelse etter ønske fra Arbeidsgiverforeningen, med uttrykket «arbeidstaker» i nærværende paragraf.

I § 5 har vi endret grensene for hvor gamle tillitsmenn skal være, gjelder bare ansatte som omfattes av denne Hovedavtale».

Jeg vil henstille om at en under revisjon av funksjonæravtalene og andre avtaler også får inn begrepet «arbeidstakere», slik at vi får den samme benevnelsen i alle hovedavtalene.

I § 5 har vi endret grensene for hvor gamle tillitsmenn skal være, vi har senket grensene med ett år, og i samme paragraf har en åpnet adgang til at tillitsmannsutvalgets formann kan velges for to år av gangen.

Til kapittel IV hadde vi en rekke krav, i første rekke for å skaffe tillitsmennene mer tid til å utføre sitt arbeid. Det vi har fått til her går ikke så veldig langt, men det er iallfall en forbedring i forhold til det vi hadde tidligere. Det som er nytt er at tillitsmennenes arbeid kan lettes ved at det utføres som deltidsarbeid, heltidsarbeid eller på annen måte og/eller ved at det stilles til disposisjon et passende arbeidsrom for tillitsmannsutvalget på bedriften. Det vil da bli opp til forhandlingene på den enkelte bedrift å kunne tilpasse den tid som skal medgå til tillitsmannsarbeid.

Til § 6 hadde vi også en rekke krav, og det som var hovedhensikten med alle kravene var at når det kommer en nyansatt inn på en bedrift, så må han møte tillitsmennene så hurtig som mulig, slik at tillitsmennene kan få forklart vedkommende om fagbevegelsen før han av en eller annen grunn blir «miljøskadd» ved å få andre kontakter. Vi har nå ved den totale formulering fått til dette. Vi har fått et system som jeg tror sikrer at den nyansatte får denne kontakten med deler av tillitsmannsapparatet.

Vi har fått inn et nytt punkt 5, som stort sett imøtekommer vårt krav på dette punkt.

Når det gjelder § 7, er det ikke så mye realiteter her, men nærmest en omstokking av ord.

Så kommer vi til den viktigste paragrafen, og den vi brukte mest tid på. Det gjaldt vernearbeid og verneombudets stilling og myndighet ved bedriften. Denne paragrafen er ny — § 7a — og lyder:

«Vernearbeid.

1. *Forholdene skal legges til rette slik at verneombudene settes i stand til å dyktiggjøre seg for sitt arbeid og til å utføre sitt verv på ansvarlig og betryggende måte. Bestemmelsen i § 7, punkt 2, gjelder tilsvarende for verneombudene.*
2. *Inntreffer det på en arbeidsplass en situasjon som kan medføre umiddelbar og alvorlig fare for arbeidstakernes liv eller helse, og det ikke er anledning til å forelegge saken for arbeidsgiveren eller dennes representant, kan verneombud stanse arbeidet inntil arbeidsgiveren eller den han bemyndiger har truffet avgjørelse om hvorvidt arbeidet kan fortsette, eventuelt etter gjennomføring av vernetiltak. Dette gjelder selv om det ikke foreligger overtredelse av påbudte vernetiltak.*
3. *På bedrifter hvor det i samsvar med bestemmelsene i Arbeidervernlovens § 11 er opprettet verneutvalg, kan bedriftsledelsen fastsette en budsjettamme og innenfor denne gi utvalget myndighet og ansvar til å treffe beslutning om iverksettelse av vernetiltak som utvalgets medlemmer er enige om.»*

Når det gjelder punkt 2, så skal vi se det i øynene at det er et komplisert spørsmål, og det ble meget sterkt hevdet fra den annen part at skal vi overlate myndighet til vedkommende verneombud, så må det også følge ansvar med. Fra vår side måtte vi erklære oss enig i et slikt prinsipp. Det er klart at i aktuelle tilfeller kan vi her stå overfor nesten uløselige problemer når det gjelder å definere verneombudets handling, og ansvarssiden. Men det som er resultatet av forhandlingene er at verneombudet nå kan stoppe et arbeid hvis han etter sitt skjønn finner at det er farlig og kan utsette arbeidskamerater for skade på liv eller helse. Han kan gjøre dette hvis det ikke er en arbeidsgiver i nærheten, og han finner ut at han ikke kan vente, men må stoppe arbeidet umiddelbart.

Som en videreføring av dette må vi se punkt 3, hvor verneutvalget skal få et område hvor de kan treffe beslutning, og de kan handle innenfor en budsjettamme når det gjelder å sette i verk sikkerhetstiltak.

Disse to punkter betyr i praksis en utvidelse av verneombudenes og verneutvalgenes myndighetsområde.

Til § 8 var vårt krav at tillitsmennene skulle godtgjøres etter faktisk fortjeneste, og vi oppfatter det slik at vi har fått gjennomslagskraft for det kravet, selv om den nye formuleringen tar et forbehold.

Den lyder:

«For den tid som medgår til avtalte forhandlingsmøter på bedriften etter Hovedavtalens § 2, nr. 2 og 3 skal tillitsmennenes godtgjørelse fastsettes etter avtale på den enkelte bedrift med utgangspunkt i den faktiske fortjeneste. Oppnås ikke enighet om godtgjørelsens størrelse, skal det for den tid som medgår til slike avtalte forhandlingsmøter godtgjøres på samme måte som for helligdager og 1. og 17. mai (A-ordningen).»

Vi har fått et brev fra Arbeidsgiverforeningen, hvor det heter:

«Under henvisning til det tilsagn vi ga under hovedavtaleforhandlingene og til telefonsamtale i dag med h.r.advokat Olaf Sunde, skal vi få bekrefte forutsetningen om at det på de enkelte bedrifter skal føres reelle forhandlinger med sikte på at tillitsmennenes godtgjørelse fastsettes med utgangspunkt i den faktiske fortjeneste.

Vi bekrefter likeledes at Norsk Arbeidsgiverforening vil hjelpe til med at så skjer hvis det skulle oppstå vanskeligheter.»

Med dette brevet og det utsagnet vi fikk under forhandlingene, tror jeg vi skal kunne få gjennomført en ordning hvor en får den faktiske fortjeneste.

Vi har fått følgende nye 4. og 5. ledd:

«Godtgjørelsen nevnt i foranstående avsnitt gjelder også verneombud for den tid som i forståelse med bedriftsledelsen går med til å utføre verneteknisk kontroll.

For tid utenom avtalte forhandlingsmøter som medgår til tillitsmennenes arbeid etter kapittel IV, punkt 1, betales tilsvarende.»

Nytt pkt. 3.

«Bedriftens og arbeidstakernes representanter skal ha fullmakt til å føre reelle forhandlinger, jfr. punkt 2 ovenfor og § 6, punkt 3.»

§ 9 er en utvidelse og fordypning i samarbeidsproblematikken, og vi fikk til en tilføyelse både under § 9 og under innledningen til Hovedavtalen:

«Gjennom samarbeid bør de ansatte ved sin erfaring og innsikt være med på å øke effektiviteten, nedsette produksjonsomkostningene, bedre bedriftens konkurranseevne og utforme en mer tilfredsstillende arbeidsplass og en arbeidsorganisasjon som både er effektiv og som møter menneskets behov for selvutvikling. Dermed er de også med på å skape de økonomiske forutsetninger for bedriftens fortsatte utvikling og for trygge og gode arbeidsforhold til beste for så vel bedriften som de ansatte. For øvrig henvises også til innledningen til Hovedavtalens Del B, Samarbeidsavtalen.»

Det vi har fått forsterket er menneskets side her. Før var det vesentlig hensynet til effektiviteten på bedriftene, men vi har fått skapt balanse ved å ta inn at en også skal søke å bedre de menneskelige problemer.

Vi har fått til et nytt 3. ledd med følgende tekst:

«Har bedriften ikke oppfylt sin informasjonsplikt etter de to foregående ledd, skal de arbeidstakere som sies opp være sikret 2 måneders lønn (vanlig fortjeneste) fra og med den dag tillitsmennene ble informert om oppsigelsene, selv om fratredelse skjer på et tidligere tidspunkt.»

Dette er en liten forbedring på veien fram mot tryggere arbeidsplasser.

Vi har også fått et nytt 5. ledd:

«Ved ansettelse av nye arbeidstakere i det første året etter at det er gjennomført innskrenkninger skal de arbeidstakere som måtte fratre, ha fortrinnsrett til ansettelse med mindre det foreligger saklig grunn til å fravike dette. Det skal på forhånd konfereres med tillitsmennene.»

Her gikk vårt krav egentlig noe lenger enn det resultat vi har oppnådd; det gikk ut på at ved nytilsetting av tidligere oppsagte funksjonærer, så måtte de ha fortrinnsrett etter ansiennitet uansett, og at tillitsmennene skulle tas med på råd i forbindelse med alle ansettelser, ikke bare i forbindelse med innskrenkninger, men generelt overfor alle ansettelser. Så langt kom vi ikke.

I § 11 er det spesielle oppsigelsesvernet som gjaldt for tillitsmenn utvidet til også å omfatte medlemmer av styret og bedriftsforsamlingen.

I § 12 hadde vi foreslått at unntaksbestemmelsen som står som annet avsnitt skulle falle bort, dvs. at alle særavtaler som fantes skulle falle bort når tariffavtalen løp ut, hvis den ikke ble fornyet. Vi var på forhånd klar over at det ville være nesten umulig å få til en så hard form som det, ikke minst av rent praktiske grunner. Det er mulig vi kunne få det til ved forbundsvis oppgjør, men i alle fall ved fellesoppgjør ville vårt krav av praktiske grunner ikke kunne løses. For det betød at en måtte ha ferdigforhandlet alle særavtaler før det endelige tariffoppgjør ble vedtatt. Men det vi har fått til er følgende:

«Når en skriftlig særavtale har samme varighet som den organisasjonsmessig opprettede tariffavtale, og det etter særavtalens inngåelse har funnet sted endringer i de forhold som lå til grunn for særavtalen, kan hver av partene i tariffperioden kreve opptatt stedlige forhandlinger om revisjon av særavtalen. Hvis det ikke oppnås enighet, skal det være adgang til å bringe saken inn for organisasjonene etter reglene i Hovedavtalens § 2, punkt 3—4. Oppnås det herunder ikke enighet, kan hver av de lokale parter med samme oppsigelsesfrist som tariffavtalen bringe særavtalen til opphør ved tariffavtalens utløpstid.

Foregående bestemmelse kommer i tillegg til den rett partene i henhold til gjeldende tariffbestemmelser måtte ha til å kreve forhandlinger og eventuelt voldgiftsbehandling ved revisjon av særavtaler.»

Vi var noe redd for at bestemmelsen i siste avsnitt skulle suspendere avsnittet foran, for her kunne en fra arbeidsgivernes side skape en forhandlingssituasjon. Hvis det da var en voldgiftsklausul, så ville en kunne kjøre den inn, og det står ingen steder hvor lenge den voldgiftskjennelsen skulle vare. Vi har fra Selvigs side fått bekreftet at avsnittet ikke skal kunne brukes på en slik måte at det suspenderer foregående avsnitt. Med denne forsikringen skulle da bestemmelsen være forholdsvis tilfredsstillende.

§ 13a er en ny paragraf.

Foranledningen til den var nedsettelsen av pensjonsalderen til 67 år, og det forhold at en som var 67 år skal kunne ha krav på å fortsette i arbeidet til 70 år. Det var da krav om at en på den enkelte bedrift skulle finne fram til arbeidsområder for en som var 67 år, hvis det var slik at han av helsemessige grunner ikke kunne fortsette i samme yrke. Vi har i denne nye paragrafen fått utvidet hensynet som lå i nedsettelsen av pensjonsalderen, slik at paragrafen nå omfatter *all* omdisponering av arbeidskraft av helsemessige grunner. Paragrafen har følgende tekst:

«Slike endringer i arbeidsordningen som nevnt i Arbeidervernlovens § 44 a kan bestå i omplassering, deltidsarbeid eller andre ordninger som arbeidstakeren er faglig og medisinsk skikket til.

Undersøkelser om hvorvidt forholdene innenfor bedriften ligger til rette for gjennomføring av noen slik ordning i det enkelte tilfelle skal skje i samarbeid med arbeidstakernes tillitsmenn eller tillitsmennene i den eller de aktuelle avdelinger.

Dersom partene er enige om at disse undersøkelser viser at forholdene i bedriften ligger slik til rette at arbeidstakerens anmodning kan imøtekommes og eventuell erklæring fra bedriftslege viser at det ikke foreligger medisinske hindringer, skal anmodningen tas til følge.»

Det som er viktig i denne forbindelse er også at legens uttalelse ikke kan overprøves av arbeidsgiveren.

Når det gjelder *§ 14* hadde vi krevd at merknaden i denne paragraf ble fjernet, men vi var klar over at å få den strøket i første omgang ville være vanskelig.

Vi har fått til en bedre ordning enn den vi har i dag, for nå vil bestemmelsen lyde:

«For de typiske sesongindustrier gjelder reglene i § 14 med mindre annet følger av tariffavtale eller fast praksis. Også i slike tilfelle gjelder § 14, pkt. 8 tilsvarende.»

Da har vi fått bestemmelsen ut av Hovedavtalen, hvor den har en helt generell gyldighet, og hvor det da hvis arbeidsgiverne er vrang, ikke er anledning til å kunne vurdere det enkelte tilfelle så nøye. Nå knytter vi det til tariffavtalen, og da vil de forbund som er berørt av dette kunne vurdere dette i hvert enkelt tilfelle. Jeg kan ikke

skjønne at vi på lang sikt i arbeidslivet i Norge kan akseptere at arbeidsgiverne sender folk hjem og tilbake akkurat som de vil uten noe varsel. Hvis det ikke kommer inn råstoff må folkene gå hjem. Det vi er nødt til å forsøke er å tvinge fram en struktur i disse næringene som gjør at bedriftene har et slikt produksjonsopplegg, og har et slikt produktopplegg, — ikke bare f.eks. å renske fisk — at de kan holde en noenlunde fast arbeidsstyrke. Disse forhold gjaldt stort sett i hele arbeidslivet for 100 år siden, men på de aller fleste områder har en nå tvunget arbeidsgiverne til å skape bedrifter og legge opp produksjonen på en slik måte at vi får noe mer stabile og ikke så sesongbetonte arbeidsplasser.

Til *§ 18* hadde vi et krav som gikk ut på at det var LO som skulle bestemme hvilken tariffavtale som skulle gjelde i en bedrift. Dette ville N.A.F. ikke gå med på, men vi fikk en viss oppmyking, og det er: at i en slik tvist om dette som før skulle gå til Arbeidsretten, har man nå innført en voldgiftsklausul.

Ny *§ 18 A.*

«Medfører endringer i produksjonens art, arten av utførelsen av arbeidet eller arbeidsforholdene, at den tariffavtale som er gjeldende ikke lenger er den som passer best på bedriften, kan hver av partene oppta forhandlinger om å gjøre den tariffavtale gjeldende som det er naturligst å nytte etter bestemmelsene i § 18. Tvist om hvilken av 2 eller flere tariffavtaler som kan gjøres gjeldende avgjøres ved nemndsavgjørelse etter § 18 nr. 1. Bestemmelsene i § 18 nr. 3 får i tilfelle tilsvarende anvendelse.»

Det som er nytt i *§ 24* er følgende:

«I bedrifter med mer enn 25 arbeidstakere skal bedriften sørge for trekk av fagforeningskontingent for de organiserte arbeidstakere hvis tillitsmennene framsetter krav om det. Dersom bedriften benytter utlønning over bank, gjelder dette også i bedrifter med mindre enn 25 arbeidstakere.»

Denne endringen består i at i bedrifter med over 25 arbeidstakere skal det gjennomføres kontingenttrekk selv om bedriften ikke lønner ut over bank, mens en i bedrifter med under 25 arbeidstakere har den gamle regel om at vi bare kan kreve kontingenttrekk hvis bedriften utlønner over bank. Det er altså en forbedring i bedrifter med over 25 ansatte.

Følgende er nytt:

«Tillitsmennene skal levere bedriften oppgave over de organiserte arbeidstakere som trekkordningen skal gjelde for. Tillitsmennene og deres organisasjon er ansvarlige for at oppgaven til enhver tid er korrekt. Trekk kan gjennomføres enten av bedriftens bankforbindelse eller direkte av bedriften.»

Realiteten er her at tidligere måtte hver enkelt arbeidstaker skriftlig akseptere kontingenttrekk, mens det nå er slik at hvis klubben vedtar kontingenttrekk, så er den obligatorisk for alle og tillitsmannen leverer bare en liste til bedriften over de kontingenttrekket gjelder for.

Følgende protokolltilførsel var nødvendig å ta med:

«Bestemmelsene i pkt. 2) og 3) bygger på den forutsetning at arbeidstakerne kan disponere sine lønnskonti gebyrfritt ved bruk av sjekk. Hvis det blir gjennomført forandringer som bryter med denne forutsetning, kan hver av partene kreve forhandlinger om hvilke regler som da skal gjelde. Oppnås ikke enighet, kan bestemmelsene i pkt. 2 og 3 bringes til opphør med 3 måneders varsel.»

Jeg vil gjøre merksam på at til møtet på Skeikampen forelå det et brev fra bankforeningene, som vi må oppfatte slik at bankforeningene ikke i kommende fire-årsperiode vil innføre gebyr på bruk av sjekk ved lønnskonti. Så for så vidt skulle bestemmelsen være unødvendig i innværende avtale, men vi ville ha inn denne protokolltilførsel for alle tilfelles skyld.

Så over til Hovedavtalens del B, hvor første tilføyelse er denne:

«Som et ledd i disse bestrebelser er partene enige om å støtte fortsatte forsøk og utviklingsarbeid med sikte på å finne fram til former for arbeidsorganisasjon og samarbeidsforhold som gir alle arbeidstakere stadig bedre muligheter for å være med på å utforme sitt arbeid og sin arbeidsplass, — jfr. f.eks. de forsøk som er gjort under samarbeidsprosjektet LO—N.A.F. Partene på den enkelte bedrift bør derfor søke å finne fram til områder innenfor bedriften hvor forsøk kan gjøres.»

I § 35 er det ingen endring, men bare en klargjøring av teksten, samt et nytt 3. ledd:

«Avdelingsutvalg kan også opprettes ved avdelinger som ikke er av den art som nevnt i de 2 foregående ledd.»

I § 37 har vi et nytt 5. ledd som er viktig. Det ser kanskje noe beskjedent ut, men det er et prinsipielt gjennombrudd, som i første omgang kanskje ikke vil ha så voldsom praktisk betydning, men som tross alt er noe vi kan arbeide videre på. Der heter det:

«I saker som egner seg for avgjørelse på avdelingsplanet kan bedriftsledelsen gi utvalgene myndighet og ansvar til innenfor et fastlagt mandat å treffe beslutninger som utvalgets medlemmer er enige om.»

Det vil si at avdelingsutvalgene skal kunne treffe beslutninger i spørsmål som angår nære ting for arbeidstakerne. Dette er på selve arbeidsplassen hvor disse utvalgene fungerer, men det ligger selvsagt

to begrensninger her. Det er bedriftsledelsen som bestemmer i hvor stor utstrekning avdelingsutvalgene skal gis myndighet, og den annen begrensning ligger i at utvalgenes medlemmer må være enige. Utvalgene består jo av medlemmer fra bedriftsledelse og ansatte. Men vi regner med at paragrafen vil bli brukt i moderne bedrifter, og at det betyr en reell medbestemmelse for de ansatte.

Med dette skulle det vel ikke være flere paragrafer som krever kommentarer.

Jeg tar da opp Sekretariatets forslag om at dette forhandlingsresultatet godtas av Representantskapet.

Ordsiftet

Kåre Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjoærers Forbund:

Jeg vil stille et spørsmål til Høj Dahl vedrørende § 4, nest siste avsnitt. Det jeg gjerne vil ha oppklart er at en har knyttet en merknad til paragrafen som definerer arbeidstaker til de som går inn under denne Hovedavtale. Leser en teksten uten å kjenne til hva som er sagt, virker det som om arbeidstakere som går inn under en annen hovedavtale ikke har adgang til å delta i fellesmøtene. Jeg forutsetter at formuleringen i vår hovedavtale må bli parallell med denne. Disse ting sett i sammenheng betyr at fellesmøter for den ene gruppen vil bestå av det vi tradisjonelt kaller arbeidere og for den andre gruppen det man kaller funksjonærer. Er det en klar forutsetning at alle grupper arbeidstakere kan delta i de fellesmøter som skal peke ut klubbformannen?

Magnus Toverud, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Jeg tar ordet til § 7 a, punkt 2. Vi er glad for at verneombudet nå har fått den makt som ligger i å stoppe arbeidet, men vi synes det er for svakt at det overlates til arbeidsgiveren eller den han bemyndiger å avgjøre hvorvidt arbeidet kan fortsette. Her vil vi innen Bygning få mange tvistesporsmål. Vi mener at hvis arbeidsgiveren ikke er enig i å stoppe arbeidet, bør Arbeidstilsynet koples inn.

Arne Hasla, Aust-Agder:

Verneombudenes status er nok blitt betydelig bedre ved § 7 a, men jeg tror det er på de store arbeidsplasser paragrafen vil ha virkelig effekt. På de små bedrifter vil det nok by på visse vanskeligheter, og mulighetene for tvister er mange.

La oss se på et tilfelle hvor et verneombud stopper en jobb og arbeidsgiveren blir gjort merksam på hvorfor arbeidet er stoppet. Arbeidsgiveren sier at arbeidet skal gå videre, det inntreffer et uhell

med flere skadede arbeidstakere. Blir arbeidsgiveren ansvarlig? Jeg er klar over at Yrkesskadetrygden også kommer inn i bildet når det gjelder ansvarsforholdet, men det er galt hvis arbeidsgiveren kan velte ansvaret over på samfunnet.

Jeg hadde foretrukket en sterkere formulering i denne paragraf, men vi får håpe det skjer ved neste korsvei.

Knut Paulsen, Finnmark fylke:

Jeg vil peke på § 14 og fiskeindustriarbeiderne. Vi har jo faktisk sett på Hovedavtalen nesten som Grunnloven, men vi må ikke lage den slik at den dreper arbeidstakerne og særlig innenfor fiskeindustrien er § 14 for langt fjernet både ved de to siste kongressene og ved tarifforhandlinger. Vi er i den situasjon nå at fiskeindustriarbeiderne antakelig kommer til å gå til streik på § 14.

Odd Højdahl:

Til Kåre Hansens spørsmål om merknaden i § 4 vil jeg si at vi har endret ordet «arbeider» alle steder i Hovedavtalen og erstattet det med «arbeidstaker». Men denne hovedavtale gjelder på alle områder bare de som går inn under denne hovedavtale. Ved siden av har vi hovedavtalen som gjelder for funksjonærene, bortsett fra den bestemmelsen vi fikk inn om at formannen i tillitsmannsutvalget kan velges fra begge grupper.

Toverud og Hasla tok opp spørsmålet om verneombudenes stilling. Jeg er enig i at dette ikke er den ideelle endelige ordning, men det er et gjennombrudd på dette området. Verneombudet får adgang til å stoppe når det etter hans skjønn foreligger fare for liv og helse. Jeg håper det ikke vil bli mange tvister, men det kan skje at vi her kan få komplikasjoner. Det var også arbeidsgiverne redde for, og derfor kunne de ikke gå lenger enn de har gjort her. Vi kunne ikke forsikre dem om at vi på alle områder kunne unngå problemer. Jeg synes at vi som et første skritt er kommet ganske langt, men jeg er enig med Hasla i at de fleste ting i Hovedavtalen har størst forutsetning for å lykkes i større bedrifter, med stabile forhold og en skikkelig tillitsmannsstab. På mindre bedrifter er det mer tilfeldig, en er mer avhengig av den enkelte tillitsmann.

Hvis et verneombud har stoppet produksjonen og han får tak i arbeidsgiveren eller hans representant, som sier at arbeidet skal settes i gang igjen da det etter dennes mening ikke foreligger noen fare, da må en sørge for å få protokollert hva som har skjedd. Hvis det da inntreffer noe sitter vi atskillig sterkere i det, og jeg tror også at arbeidsgiveren da tenker seg to ganger om før han tilsidsetter verneombudets skjønn.

Til Paulsen vil jeg si at jeg har forstått det slik at ønsket fra NNNs side ikke har vært å bli kvitt selve § 14, men å bli kvitt merknaden til § 14, hvor bl.a. vesentlige områder av NNN er unntatt fra bestemmelsen i § 14. Dette har vi delvis oppnådd. Vi har nå sløyfet unntaksbestemmelsen i § 14, og den gjelder da ikke generelt for sesongindustrien, men vurderingen overføres til de respektive tariffavtaler. Da vil NNN i kommende tariffavtaler kunne ta med de unntaksbestemmelser fra § 14 som en anser helt nødvendig i vedkommende industri. Jeg har forstått det slik at f.eks. i hermetikkindustrien gjøres det ikke i samme utstrekning som før bruk av permisjon uten varsel. Det er blitt mer stabile forhold enn det var før. I enkelte bedrifter i fisketilvirkningen f.eks. har man dessverre fremdeles den ordning at en kan få beskjed om å gå hjem hvis det ikke kommer fisk på en bestemt dag. Fra vår side legges det et press på arbeidsgiverne slik at de forsøker å innrette sin produksjon på en slik måte at det skapes varige arbeidsplasser, og arbeidsplasser som ikke er så sesong- og konjunkturbetonte som tilfellet er i dag.

Tor Aspengren:

Sekretariatet innstiller enstemmig overfor Representantskapet å godkjenne den nye Hovedavtalen.

Jeg vil be om at det i selve avstemningen blir tatt med det forbehold Højdahl ga når det gjelder § 46 i Hovedavtalen.

V o t e r i n g :

En voterte over godkjenning av Hovedavtalen under forutsetning av at en får en tilfredsstillende løsning når det gjelder konsernutvalg.

Den nye Hovedavtalen ble enstemmig vedtatt.

Tor Aspengren:

Vi er da ferdig med Representantskapets dagsorden, og jeg vil takke representantene for en saklig behandling de to dagene vi har vært sammen. Hvert enkelt forbund skal nå sette opp sine krav, og det skulle ikke være nødvendig for meg å gjenta at vi er i en vanskelig situasjon. Vi i Landsorganisasjonen føler alltid ansvaret, og vi vil også denne gang legge fram realistiske krav.

Totland ba om at det, hvis nødvendig, ble innkalt til et nytt representantskapsmøte. Skulle det utvikle seg slik at det er nødvendig, skal vi innkalle Representantskapet til en fornyet diskusjon.

Med dette vil jeg takke for frammøtet, erklære representantskapsmøtet for hevet og ønske representantene god hjemreise.

NAVNEFORTEGNELSE

Følgende representanter møtte:

Arbeiderpartiets Presseforbund:

Simen Kr. Hangaard, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Arvid Engen, Oslo, Jens P. Finne, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Ole Flesvig, Oslo, Ingvald Strømhaug, Folldal, Kåre Rasmussen, Stavanger, Asbjørn Overvik, Selbu, Edel Hansen, Porsgrunn.

Norges Befalslag:

Theodor Theodorsen, Oslo.

Bekledningsarbeiderforbundet:

Bjarne Bårdsen, Oslo, Henry Wold, Oslo, Ingeborg Jacobsen, Drammen.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Rasmus Solend, Oslo, Sigurd Engen, Oslo, Odd Isaksen, Oslo, Rolf B. Hansen, Drammen, Magnus Toverud, Oslo, Arne Dahl, Faukstad, Ole G. Gyberg, Kristiansand S.

Norsk Elektriker- og Krafstasjonsforbund:

Erik G. Kristoffersen, Oslo, Nils H. Johannessen, Lillestrøm, Johannes Størksen, Lillestrøm, Gunnar Andersen, Oslo.

Norsk Fengelstjenestemannsforbund:

Reidar Albertsen, Sofiemyr.

Norsk Grafisk Forbund:

Arild Kalvik, Oslo, Kåre Eriksen, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund:

Kåre Dalberg, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund:

Kåre Hansen, Oslo, Bjørn Hansen, Sarpsborg, Edith Ryanes, Oslo, Ruth Svendsen, Porsgrunn, Edel Svea, Trondheim, Arne Jacobsen, Bergen, Jon Olav Haugen, Elverum.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

Arne Løken, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

Peer Bruun, Moss, Sverre Eriksen, Tønsberg, Einar L. Nilsen, Bergen, Ivar Richardsen, Harstad, Peder Stokke, Bergen, Gunnar Aagesen, Trolla, Henny Jensen, Hyggen.

Norsk Jernbaneforbund:

Arne Kristoffersen, Vestfossen, Sverre Kortvedt, Oslo, Enok B. Skramstad, Elverum, Alf Haugen, Trondheim, Haldor Krokeide, Nesttun.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Petter Gundersen, Skien, Håkon Bjordal, Høyanger, Jacob Langli, Oslo, Håkon A. Ødegaard, Oslo, Sverre Hansen, Jevnaker, Georg Gran Olsen, Sandefjord, Leif Engen, Heistad.

Norsk Kommuneforbund:

Torger Oxholm, Oslo, Lorang Berg, Oslo, Alf Helgesen, Bergen, Osvald Løberg, Snåsa, Karsten Berg, Stavanger, Karl Bjerkeli, Hønefoss, Erling Jensen, Hammerfest.

Lensmannsbetjentenes Landslag:

Olav Klepp, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

O. Anfinsen, Oslo.

Luftforsvarets Befalsforbund:

Karl M. Olsen, Oslo.

Norsk Murerforbund:

Villy Jacobsen, Oslo.

Norsk Musikerforbund:

Sigurd Lønseth, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Arne Andresen, Oslo, Arne Moe, Oslo, Amund Stangeland, Sandnes, Arne Porsmyr, Lisleby, Hans Andersen, Skien.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Olav Bratlie, Oslo, Finn Salomonsen, Grålum, Ola Tromsdal, Verdalen.

Norsk Politiforbund:

Leif Hagewick, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund:

Ragnar Ødven, Oslo, Aage Tømmereek, Oslo, Gunnar Solvang, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund:

Leif Østlie, Oslo, Kaare Kjæraas, Sandefjord, Wernalf Falao, Bergen, Willy Syversen, Fredrikstad, Kjell Haugerud Andersen, Stavanger, Birger Moss, Harstad.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Torstein Lund, Oslo, Svein Morgenlien, Oslo.

Norsk Sosionomforbund:

Tor Rønning, Oslo.

Telefolkenes Fellesforbund:

Harald Fondevik, Oslo, Per Arne Torvik, Ski.

Norsk Tjenestemannslag:

Gerd Raaer, Oslo, Hj. Andersen, Oslo, Ivar Thorbjørnsen, Grålum, Arne Laberg, Bjerkvik, Ruth Ryste, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund:

Ivar Nilsen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Ole Foshaug, Bakkehaug, Asbjørn Høiås, Trondheim, Arne Hermansen, Hauketo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Olaf Axelsen, Oslo.

FYLKENES REPRESENTANTER

Akershus fylke:

Odd Lundquist, Skedsmo.

Aust-Agder fylke:

Arne Hasla, Grimstad.

Buskerud fylke:

Harry W. Karlsen, Drammen.

Finnmark fylke:

Knut Paulsen, Hammerfest.

Hedmark fylke:

Hans Kjeldsrud, Hamar.

Hordaland fylke:

Martin Tveiten, Bergen.

Møre og Romsdal fylke:

Anton Solheim, Stranda.

Nordland fylke:

Finn Stensvik, Bodø.

Oppland fylke:

Freddy Paulsen, Jevnaker.

Oslo fylke:

Ivar Ødegaard, Oslo.

Rogland fylke:

Sverre Berg Landsnes, Stavanger.

Sogn og Fjordane fylke:

Erling M. Fossen, Høyanger.

Telemark fylke:

Anker Herlofsen, Bøle.

Troms fylke:

Håkon Bendixen, Sjøvegen.

Nord-Trøndelag fylke:

Morten Berg, Kopperå.

Sør-Trøndelag fylke:

Annar Røste, Trondheim.

Vest-Agder fylke:

Øystein Lie, Vennesla.

Vestfold fylke:

Richard Thon, Tønsberg.

Østfold fylke:

Hardy Olsen, Halden.

Fra Sekretariatet:

Tor Aspengren, Odd Højdahl, Einar Strand, Leif Haraldseth, Finn Nilsen, Lage Haugness, Otto Totland, Leif Skau, Egil Halvorsen, Leif Andresen, Arne Born, Åge Petersen, Henrik Aasarød, Fritz W. Hannestad, Øystein Larsen.

Varamenn til Sekretariatet:

Tor Halvorsen, Liv Buck, Eivind Strømmen, Olav Bratlie, Else Ørbæk, Erling Johansen, Thorvald Karlsen, Erik Eriksen, Knut Nakken.

Fra revisjonsutvalget:

Harry Jørgensen, Marie Lindquist, Jens Torp.

FRA DISTRIKTSKONTORENE

LOs distriktskontor i Bergen:

Finn Lien, Olav Lerø.

LOs distriktskontor i Bodø:

Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord.

LOs distriktskontor i Drammen:

Thorbjørn Hagen.

LOs distriktskontor i Gjøvik:

Ole Knapp.

LOs distriktskontor i Hamar:

Aage Søgård.

LOs distriktskontor i Kirkenes:

Per A. Utsi.

LOs distriktskontor i Kristinsand:

Oddvar Gøthesen, Aage Bjorvand.

LOs distriktskontor i Molde:

Johnny Røed.

LOs distriktskontor for Oslo og Akershus:

Yngve Hågensen.

LOs distriktskontor i Porsgrunn:

Harald E. Olsen.

LOs distriktskontor i Stavanger:

Arne Li.

LOs distriktskontor i Tromsø:

Rolf Nilssen.

LOs distriktskontor i Trondheim:

Rikhard Haugen, Rolf-Thore Hildebrandt.

LOs administrasjon:

Egil Ahlsen, Gunnar Andersen, Harald Andersen, Per Brannsten, Artur Bruflat, Tore-Jarl Christensen, Kai Ekanger, Svein Fjæstad, Øistein Gulbrandsen, Steinar Halvorsen, Per Haraldsson, Thorleif Holth, Kjell Lien, Kurt Mosbakk, Mirjam Nordahl, Evy Buverud Pedersen, Knut Ribbu, Jon Rikvold, Ragnar Røberg-Larsen, Arne G. Strangel, Olaf Sunde, Richard Trælves.

Samarbeidskomitéen DNA—LO:

Trygve Bratteli, Reiulf Steen, Ronald Bye.

Statstjenestemannskartetlet:

N. R. Mugaas.

LOs kvinnenemnd:

Lillian Bekkevad.

Forbundsrepresentanter som møter med tale- og forslagsrett:

Bekledningsarbeiderforbundet:

Willy Elvann.

Observatør:

Walter Kolstad.

Representantskapets vedtak om tariffsituasjonen 1974

Pkt. 1.

Det anbefales at det ved tariffrevisjonen 1974 benyttes forbunds-
vise oppgjør.

Vedtatt mot 11 stemmer.

Pkt. 2.

I den noe usikre tid vi går i møte bør tariffperiodens lengde være
ett år.

Vedtatt mot 14 stemmer.

Følgende tillegg ble **enstemmig vedtatt:**

Sekretariatet gis fullmakt til i helt spesielle tilfelle å fravike rege-
len om ett-årig avtaleperiode.

Pkt. 3.

Det er av stor viktighet ved denne tariffrevisjon å få en teknisk
og en redaksjonell revisjon av bestående overenskomster i henhold
til den senere tids raske utvikling.

Enstemmig.

Pkt. 4.

De økonomiske krav som generelt tillegg, heving av personlige løn-
ninger og minstelønnssatser avgjøres av de enkelte forbund.

Enstemmig.

Pkt. 5.

Representantskapet er i prinsippet enig i at det skal rettes krav
til myndighetene om endring av Arbeidervernloven slik at den almin-
nelige arbeidstid blir fastsatt til 40 timer pr. uke.

Når det gjelder kravene om nedsettelse av arbeidstiden for arbeid
under dagen og skift- og turnusarbeid, bemyndiges Sekretariatet i
samråd med de aktuelle forbund, å formulere disse.

Forslagene fra Rolf Hauge og Håkon A. Ødegaard oversendes
Sekretariatet.

Enstemmig vedtatt.

Følgende forslag ble oversendt Sekretariatet:

Representantskapet pålegger Sekretariatet å søke utvirket endringer i Arbeidervernloven i samsvar med **forslag 537**, behandlet på siste kongress.

Pkt. 6

Da N.A.F. under forhandlingene om revisjon av Hovedavtalen har avslått å gå med på LOs krav om organisasjonsplikt og det subsidiære krav om tariffavgift, anbefales forbundene å søke spørsmålet om tariffavgift løst i forbindelse med revisjon av de enkelte overenskomster i 1974.

Vedtatt med 65 mot 58 stemmer.

Følgende forslag ble oversendt Sekretariatet:

Tariffavgiften må gjennomføres generelt uavhengig av organisasjonsprosenten i den enkelte bedrift.

Pkt. 7.

Øvrige krav om endringer i Arbeidervernloven og Ferieloven oversendes Regjeringen.

Enstemmig vedtatt.

